

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی

زنجیره‌ی روشنیبری

*

خاوه‌نی نیمتیان: شوکته شیخ یه‌زدین

سه‌رنووسه‌ر: به‌دران نه‌همه‌د هه‌یب

ناوونیشان:

دهزگای چاپ و بلاوکردنهوهی آراس، گه‌ره‌کی خانزاد، هه‌ولتیر

س. پ. ژماره: ۱

www.araspublisher.com

هه‌موو به‌ره‌ه‌می هیمن

به‌رگی یه‌که‌م

بارگه‌ی یاران

شیر

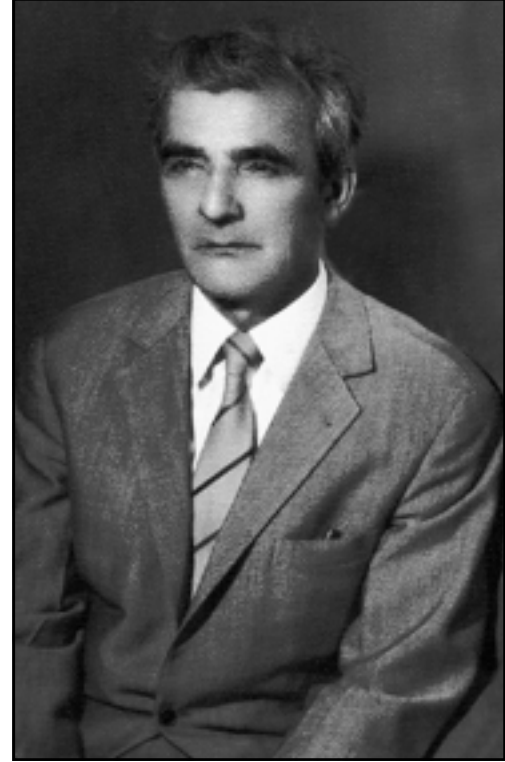
بارگهی یاران

سەرجهمی شیعی هیمن

بەسەرپەرشتیی:

بەدران ئەحمەد عوسمان دەشتی

ناوی کتیب: بارگهی یاران - سەرجهمی شیعی هیمن
بەسەرپەرشتیی: بەدران ئەحمەد - عوسمان دەشتی
بلاوکراوەی ئاراس - ژماره: ۱۸۳
دەرھینانی هونەری ناووه: بەدران ئەحمەد حەبیب
دەرھینانی هونەری بەرگ: شکار شیخ عەفان نەقشەندی
خۆشنووسی بەرگ: خۆشنووس محەمەد زاده
پیت لێدان: ئاراس ئەکرەم
هەلەگری: بەدران ئەحمەد، عوسمان دەشتی، شیرزاد فەقی ئیسماعیل
هەلەگری سەر کۆمپیوتەر: عەزیز عەبدوڵخالیق - دلاوەر سادق
سەرپەرشتیی چاپ: ئاوەرحمان مەحمود
چاپی یەکەم - چاپخانەی وەزارەتی پەرودە، هەولێر - ۲۰۰۳
لە کتیبخانەی بەرپەرستیی گشتیی روژنەبیری و هونەر لە هەولێر ژماره (۸۶) ی سالی
۲۰۰۳ ی دراوەتی

هيمن

وشه یه ک

«من و ههژار بۆ هه موو جیگایه ک پینکه وه بووین و لیک هه لئه ده پراین، زۆر کهس نه بیده زانی کامان هه ژاره و کامان هیمن و نه گهر یه کمان به ته نهی گه راباین ده پانگوت کوا نه وی تر؟»

هیمن - تاریک و روون

دوای نه وهی ده زگا که مان دیوانی (هه ژار بۆ کوردستان) ی له سالی ۱۹۲۰.۰۱ چاپ و بلاو کرده وه، به ریز نیچیرشان بارزانی یه کسه ر پرسیری نه وهی لی کردم "تاخۆ بۆچی دیوانی هیمن - یشمان چاپ نه کردوه؟" وا دیاره چاره نووس وای هیناوه که وا هیمن و هه ژار دوای نه مانیشیان هه ر ناویان به یه که وه بچ و هه ر کات باسی یه کتیکیان هاته گۆزی نه وی تریان بیته وه بیه ر.

هه ر به گۆیهی راسپاردهی به ریز نیچیرشان بارزانی که وتینه بیه رکرده وه و خۆ سازدان بۆ چاپی سه رجه م به ره مه کانی هیمن له دوو به رگدا، به رگیک که هه موو شیعه ره کانی به رگرتیه خۆ و به رگیک تریش هه موو په خشان و نووسین و وه رگتیرا وه کانی. به ر له هه موو شت ده بویه پرس به بنه ماله ی هیمن بکه یین. بۆ نه مه له گه ل دۆست و برای خۆ شه ویست کاک عوسمان ده شتی - که نامه ی ماسته ره که ی له باره ی شیعه ری هیمن - ه ریک که وتین بۆ نه وهی له پشووی نیوه سالی سالی ۱۹۲۰.۰۲ سه ردانیکه مه هاباد بکات و په سندا یه تییه کمان له باره ی چاپی هه موو به ره مه کانی مام هیمنه وه بۆ وه رگری. کاک عوسمان سه ردانه که ی کرد و به سه رکه وتووی گه راپه وه.

هیمن له ژبانی خۆیدا هه موو به ره مه کانی بلاو کردوه ته وه، وه ک من بزانه تاکه به ره مه کیکه که بلاونه کرابیته وه (شازاده و گه دا) ی مارک توینه که له سالانی هه فتا کاندای کردبووی به کوردی. نه م به ره مه نه م ده ست و نه وه دهستی زۆر کردوه و هیشتا بلاونه کراوه ته وه. وا دیاره که سانیک دوا جار ده ستیان به سه ردا گرتوه و نا هیلن نه خۆبان نه خه لکی تر بلاوی بکاته وه. با بیینه وه سه ر بابه ته که ی خۆمان، وه ک گوتم هیمن خۆی سه ره رشتیه ی چاپی زۆریه ی به ره مه کانی خۆی کردوه بۆیه نا بی هه له و که مو کورتیبیان

تیدا هه بی، هه ر له سایه ی نه مه شه وه به ئاسانی به سه ر کاره که دا زال بووین و نه نجامان دا. زۆرمان هه ول داوه هه له ی چاپی تی نه که وی، چه ندان جارمان خۆیندوه ته وه به لام هیشتا ش ته واو دلنیا نین، هه ندی وشه مان بۆ ساغ نه بووه ته وه و تیبیان نه گه یشتین بۆیه له چاپه کاندای چۆن بوون و امان دانانه وه.

ناونیشانی (بارگه ی یاران) م بۆ به شی شیعه ره کان و (هه واری خالی) م بۆ به شی په خشانه کان هه لئێژارد. به لای خۆمه وه نه مانه دوو به ره مه می هه ره نایابی هه ردوو به رگه که و له رووی ئاوازه شه وه سه رنج راکیش و جوان بوون.

به پیتی ریک که وتن، هه تا ماوه ی پینچ سالی داها توو مافی له چاپدانه وهی نه م به ره مه مانه و به ره مه کانی تری هیمن بۆ ده زگا که مان پارێزراوه. به م زوانه ش ده ست ده که یین به چاپکردنی (تحفه ی مظفریه) یه که ی. نه گه ر (شازاده و گه دا) ش له لای که سیک هه بی تکا ده که یین بۆمانی بنیتری تا به زووترین کات بیگه یین به دهستی خۆینه ران.

هه وادارم نه م کاره ی ده زگا که مان مایه ی ره زامه ندیه ی خۆینه رانی کورد بیت. سوپاسی نه و به ریزانه ش ده که م که هاوکاریبیان کردین به تایبه تی مامۆستا عوسمان ده شتی که زۆر خه مخۆری کاره که بوو و یارمه تی داین.

به دران نه حمه د

هه ولیر - ۴ نیسان ۲۰۰۳

تاریک و پوون

له کویوه بو کوی؟

من بو خۆم وام، ږهنگه زور که سیش وای، که شیعری شاعیریک یا نووسراوهی نووسه ریک ده خوینمه وه «چ زبندوو چ مردوو» پیم خوشه خوشی بناسم. بزائم کتیه؟ خه لکی کام ولانه؟ کاری چیه؟ چۆن دهژی و نه گهر مردوو چۆن مردوو؟ له کوی نیتراوه؟

بزه پیرام دا سه رگورشتهی خۆم له سه ره تای ئەم به شهی دیوانه که مدا بنووسم. به کیم گووتبا ئەو سه رگورشته بنووسی؟ کت من له خۆم باشتتر ده ناسی؟

پتیه بووم زور درتزی بنووسم. ته ماشام کرد ده بیتته چیرۆکیکی درتیز و شیرین و پر کاره سات. چ چیرۆکیک له به سه ره هاتی ئینسانیک له واقیع نیزیکتره؟ نه ویش به سه ره هاتی ئینسانیک نیزیکه ی په نجا سالی له ساله کانی چه رخی بیسته م، ئەو چه رخی سه یر و سه مه ره یه، ئەو چه رخی پر کیشه و شه ږ و شووره، ئەو چه رخی پر له کاره سات و په لاماره، ئەو چه رخی پر شوږش و ئالوگۆږه وه بیر بی. به تایبه تی نه گهر ئەو ئینسانه کورد بی. کوردیکی بی به ش و چاره ږه ش بی و تا ږاده یه ک له خه باتی ږگار یخوازی نه ته وه زور لیکراوه که یدا به شدار بو بی. به لام به داخه وه بو م نه کرا. به شی زوری له بهر ته وه زه لیبی خۆم. با بمینی بو ه لیک تر نه گهر مام وازی لی ناهینم.

خوینه ری خوشه ویست! پیت و نه بی لیفهم له سه ره ه تیوان ه لدا وه ته وه و له بنی کوله که م داوه و هه رچی هیه نووسیومه. نا هه ر واکورته سه رگورشته که مت بو ده گپرمه وه.

شاعیری هیچ قازانجی بو من نه بو بی ئەو قازانجه ی هه بووه که ئەو ناوه دوور و درتیزه ی «سه ید موحه مه د ئەمینی شیخه لیسلامی موکری» ی له کۆل کردومه ته وه.

باوکم ناوی سه ید حه سه نی شیخه لیسلامی موکری بو، له توره ی مه لا جامی چۆری بو که سی سه د سال له وه پیتش هاتوته سابلاخ و بنه مالتیکی گهره ی له و مه لبه نده پتیک هیتناوه.

دایکم ناوی زه ینه ب و کچی شیخی بورهان بو که ئیستا بنه ماله یه کی گهره ی موکریانن.

به هاری سالی ۱۳۰۰ ی هه تاوی ۱۹۲۱ ی زایینی به شه ی جیتزنی به راتی له گوندی لاچین نیزیکی سابلاخ له دایک بووم. میتروکم له مه مکی دایکم نه کردوو و فرچکم به شیری دایه ن گرتوو.

دایکم زور جار به چاوی داده دامه وه و ده یگوت: تو پتوقه ده م ره ش بو ی. هه ر تو م وه زگ که وت له شی ساغم به خۆمه وه نه دی. نه خوشیم پتیه نووسا، کویره وه ری و په ژاره رووی تی کردم. له سه ر مانگ و ږۆزی خۆم بووم که ناچار بوین ږه وین و بچینه لادی. که به روویه وه، نه من تلپاتی ته ږم له مه مکیدا بو، نه باوکت سپیالیک له مالتیدا مابوو. له شکری شکاک ئیمه شی وه ک هه موو خه لکی سابلاخ ساف له ساف تالان کرد و گه سکی له و ناو ماله دا که سی سه د سال بو وه سه ره یه ک نرابوو و به میرات بو باوکت به جی مابوو.

منیش جار جار به پتیکه نینه وه ده مگوت دایه گیان سوچی من چیه؟

دایه نه که م ناوی یاسه مه ن و خه لکی نازه ربا یجان بو. له له که م که ناوی عیزه ت بو خه لکی تورکیا بو، ئەو دووانه له بهر هه ژاری و نه داریی خویان په ږه ی کوردستان بیون و له گونده کی ئیمه گیر سا بو نه وه و له سه رو به ندی له دایک بوونی مندا مالتیکیان بیوو. مندا له که ی ئەوان له من به خته وه تر بو، نه ژیا بو و توشی کویره وه ری دنیا نه هاتبو و عه مری درتزی بو من به جی هیتتوو و پارووی دایک و بابیشی له ږونی هاویشتوو.

ئو ژن و پیساوه هه ژار و ئاواره به دل و گیان منیان به خیتو ده کرد و زوربان خوش ده ویستم. منیش ئوگری ئەوان بیوم وه ک دایک و بابی خۆم خوشم ده ویست.

له بیرمه زمانی ئەوانم وه ک بلبل ده زانی، جا نازانم تورکیم ده زانی یا نازه ری؟ ږهنگ بی نازه ری بو بی، چونکه مندا ل زمانی دایکی باشتتر فیتر ده بی.

مردنی عیزه ت و تۆرانی یاسه مه نم باش وه بیر دی. ئەم رو داوه یه که م زه بری توند بو که وه هه سستی ناسکی مندا لانه ی من که وت و یه کیکه له بیره وه ربیه هه ره تاله کانی ژبانم. له راستیدا من دوو جار هه تیو بووم و دوو جارم دایک و باب مردون: جاریک به ساوایی و جاریک به پیری.

بابم هه م ده له مه مند بو، هه م به دل و ده سبالو، چاکه به خیتو ده کردین، پینج خوشک و دوو برا بووین، کاکم و خوشکیکم له من گهره تر بوون. به مندالی زور تیروته سه ل و کوک و پوشته بووم. به لام کوپله و دیل بووم، کوپله ی ناو قه فه زی زتی، کوپله ی رتوشوتنی کۆن.

رتوشوتنی بنه ماله که مان ئیجازه ی نه ده دا من له گه ل هاوته مه نه کانم گالته و گه پ بکه م.

چونکه من كورپه دهوله مه‌ند بووم و نه‌وان كورپه هه‌ژار. من كورپه شېخه‌لیسلامی به‌ناوبانگ بووم، نه‌وان كورپه لادییه‌کی بی ناوونیشان. من به‌روپشت نه‌تله‌س بووم و نه‌وان كه‌رپه‌كرمانج. من كو‌ك و پوشته بووم و نه‌وان رووت و ره‌جال.

ناخ... گه‌وره‌كانم تی نه‌ده‌گه‌یشتن من چهند په‌ریشان و كه‌له‌لام، نه‌وان نه‌یاند‌ه‌زانی به‌و کرده‌وی خویان چۆن هه‌ستی من بریندار ده‌کن، برینیک كه‌ ده‌بیته گرمانه‌ی رووحی و تا مردن سارپژ نابئ.

ئیس‌تاش كه‌ وه‌بیرم دیته‌وه‌ كزهم له‌ جه‌رگی دئ و خه‌مپکی گران دام ده‌گرئ، كه‌ من له‌ هه‌موو خۆشیی سه‌رده‌می مندالی بی به‌ش بووم. له‌پیش چاوی من منداله‌كانی گونده‌كه‌مان، نه‌و ره‌ش و رووتانه‌ی هاوشانی من نه‌بوون! به‌نازادی و بی باکی گالته‌ و گه‌مه‌یان ده‌کرد، له‌ خاك و خۆل ده‌گه‌وزین، له‌ سه‌ریانان هه‌له‌ده‌زین، له‌ قور و چلپاودا غارغارنیشان ده‌کرد، له‌ سه‌ر ته‌پۆلك و كۆپه‌بن ملانه‌یان ده‌گرت، له‌ سه‌ر سه‌هۆل خلیسکیان ده‌کرد، له‌ سه‌ر لۆده‌ كا بازازنیشان ده‌کرد، به‌گژیه‌كدا ده‌چوون، پیک هه‌له‌ده‌پژان، ناشت ده‌بوونه‌وه، ناوورچكه‌یان ده‌کرده‌وه و خانووچكه‌یان دروست ده‌کرد. هیلانه‌ چۆله‌كه‌یان ده‌رده‌هینا، ته‌بكه‌یان ده‌ناوه. هه‌لووكین، توپین، هه‌مزه‌ل، هه‌نگله‌شه‌له، دایه‌ من مه‌ده‌ به‌گورگی، هه‌لوای به‌شه‌پان، قه‌ره‌قه‌ری و ده‌یان جو‌ره‌ گالته‌ی دیکه‌یان ده‌کرد. به‌لام من به‌و تاوانه‌ی كه‌ نه‌جیبزاده بووم ده‌بوو وه‌ك گه‌وره‌ گه‌وران له‌ دیوه‌خان له‌ سه‌ر چۆك دابنیشم و متهم له‌ به‌ر نه‌یه‌ته‌ ده‌ر! بو به‌ده‌ختی له‌ مائی ئیمه‌دا نیرینه‌ی له‌ من بچوو‌كتر نه‌بوو. ده‌بوو له‌ به‌ر هه‌موویان یه‌ك پی هه‌ستم و تا ئیزنم نه‌ده‌ن له‌ به‌ر ده‌ستیان راوه‌ستم و دانه‌نیشم، له‌دوای هه‌مووان نان و چام بو دابنشین. چهندم پی خۆش بوو نه‌ كه‌وای مه‌خه‌مر و تاقه‌ و قوتنی و خه‌زله‌م له‌به‌ردا با، نه‌ پانتۆلی ئالمانی زه‌ردم له‌ پیددا با، نه‌ كاله‌ی شه‌مامه‌به‌ندی ناواریشم چنم له‌ پیددا با و نه‌ شه‌ده‌ی سه‌وزم له‌ سه‌ر با و نه‌ پشتینی په‌شمینه‌ی كه‌سكم له‌ پشتدا با و وه‌ك منداله‌ رووته‌لانه‌كان نازاد بام.

نه‌لین ماشالا كوره‌كه‌ له‌و ته‌مه‌نه‌شدا نازادپخواز بووه‌ و هه‌ستی به‌جیوازپی چینایه‌تی كرده‌وه‌ و رقی لی بووه، نه‌خیر نه‌وه‌للا نه‌ نازادپخواز بووم و نه‌ تپه‌ماش، وازم له‌ گه‌مه‌ و یاری بوو و براره‌.

ته‌نیا بیره‌وه‌رییه‌کی خۆشم له‌ زه‌مانی مندالیم هه‌یه، نه‌ویش نه‌وه‌یه‌ شه‌وانه‌ ده‌چوممه‌وه ژووری و سه‌رم وه‌سه‌ر رانی دایه‌ مرۆت ده‌کرد و نه‌ویش حیاکیه‌تی بو ده‌کردم، تا خه‌و

ده‌بیرده‌مه‌وه. دایه‌ مرۆت پیرئینیکی دنیا‌یده‌ی كو‌نسال بوو. بو خۆی نه‌یده‌زانی ته‌مه‌نی چهنده، به‌لام بیتگومان زۆری له‌ سه‌د سال هه‌لبواردیوو. شه‌ش پشتی بنه‌ماله‌ی ئیمه‌ی دیوو، سه‌رسپی و هاوده‌می دایکم بوو. رووح سووك، قسه‌خۆش و نوكته‌باز بوو، هه‌زاران نه‌قل و نه‌زبله‌ی خۆشی ده‌زانی و بۆی ده‌گپرامه‌وه. زۆر شتی به‌نرخ له‌و فیربووم كه‌ له‌ ژباندا كه‌لكم لی وه‌رگرتن. رووحی شاد بی.

نه‌لفویتم له‌ خزمه‌ت مامۆستا سه‌عید ناکام خویند، كه‌ نه‌وده‌م می‌رمندال بوو. كاكم كه‌ مامۆستای تایه‌تی بو راگیرابوو، زۆر له‌ خویندن ده‌ترسا و خه‌ریك بوو منیش بترسین و به‌مه‌رده‌ی خۆی به‌ری. به‌لام مامۆستا ناکام نه‌ك هه‌ر سامی له‌ خویندن شكاندم، به‌لكه‌ تیی گه‌یاندم خویندن خۆش و شیرینه. پیش نه‌وه‌ی نه‌لفویتم پی بناسین بزنۆكه‌ و مه‌رۆكه‌ی حوسین حوزینی نه‌ونده‌ بو خویندبوومه‌وه هه‌مووم له‌به‌ر بوو. كتیپی نه‌نجومه‌نی نه‌دیسانی نه‌مین فه‌یزیمان هه‌بوو. شیعره‌ گالته‌كانی شیخ په‌زای فیر ده‌کردم. له‌بیرمه‌ قه‌سیده‌ درتیه‌كه‌ی عارف ساییم كه‌ وا ده‌س پیده‌كا: «ئاواره‌یی خاکی وه‌ته‌ن و سه‌یر و سه‌فا خۆم» له‌سه‌ر را بو خواری له‌به‌ر بوو، وه‌ك تووتی ده‌مخوینده‌وه و له‌ مانای نه‌ده‌گه‌یشتم.

كه‌ سامم شكا بام ناردیمه‌ سا‌بالاخ تا له‌ مه‌دره‌سه‌ی ده‌وله‌تی بخویتم. له‌پیشدا زۆرم پی خۆش بوو. له‌ مه‌دره‌سه‌ی «سه‌عاده‌ت» ناوونوسیم كرد. به‌لام كه‌ رۆژی هه‌وه‌ل چومه‌ سه‌ر كلاس تو‌قیم و وه‌ختابوو شیت بم. من مندالینکی لادیی نازداربووم، له‌ كوردی به‌ولاره‌ هه‌یج زمانم نه‌ده‌زانی له‌ مه‌دره‌سه‌ش كه‌س نه‌یده‌ویرا به‌كوردی قسه‌ بكا.

من له‌ ژباندا رۆژی ره‌ش و تالم زۆر دیون، به‌لام رۆژی ره‌شتر و تالترم له‌و رۆژه‌ نه‌دیوه كه‌ چومه‌ مه‌دره‌سه. مامۆستاكه‌م كه‌ خۆی كورد بوو و دوایه‌ش تیگه‌یشتم فارسی باش نازان، به‌فارسی تیی راخویریم هه‌یجی تی نه‌گه‌یشتم. هاوده‌سه‌كانم كه‌ هه‌موویان له‌ من باوخۆشتر بوون پیم پی كه‌نین، زۆر به‌خۆمدا شكامه‌وه. ماوه‌یه‌ك به‌شه‌و له‌بن لیفه‌دا له‌ ترسی مه‌دره‌سه‌ ده‌گریام و به‌یانی به‌قرخه‌مه‌ره‌سی ده‌چوممه‌وه. مندال هه‌موو گالته‌یان پی ده‌کردم و پیمان ده‌گوتم «كرمانج». له‌ مه‌هاباد به‌خه‌لكی لادی ده‌لین كرمانج و به‌وشه‌یه‌کی سووكی ده‌زانن. دوایه‌ بۆیان گپرامه‌وه ده‌یانگوت به‌فارسی جنیومان پی داوی و حالی نه‌بووی. چابوو سی چوار كورپه‌پوورم له‌و مه‌دره‌سه‌ ده‌یانخویند و له‌سه‌ریان ده‌كرده‌مه‌وه. ده‌نا منداله‌ وردكه‌ له‌وانه‌ بوو شیتم بکه‌ن. ئیس‌تاش نازانم کوپرا فارسی فیر بووم و له‌گه‌ل

وهزعه که راهاتم.

مه درسه که مان خانوویکی گه وره و کۆن و که لاره بوو. تاقه چاوه یه کی ئاوده ست هه بوو قهت و بهر نه ده کهوت. مزگه و تمان لئ نیزیک بوو، به لّام نه فه راشی مه درسه ده بهیشت و ده درکه وین و نه مجبوری مزگه وت ریگای ده داین بچینه ئاوده ستی مزگه وت. بۆشکه یه ک ئاوی چۆمی بۆگه نه له بن دیواریک داندرا بوو. ده فریکی ته نه که یان له سه ر دانابوو، ئه و هه موو منداله به و ده فره ئاویان ده خوارده وه. هه میشه له سه ر چوونه ئاوده ست و ئاوخوارده وه شه ر له نیتو شاگرده کاندایه دیدا ده بوو و «نازم» ی مه درسه، که پیاویکی زۆر زالم بوو بیانووی وه گیر ده کهوت که دارکاریان بکا.

ژووری دهرس خویندمان ته نگ و تاریک بوو. په نجه ریکی تیدا بوو که له باتی شووشه کاغه زی لئ درابوو. بۆ ئه وه ی پرووناکتر بئ کاغه زه که یان به رۆن چه ور کردبوو. کورسییه کانی چه پره ک و شکاو بوون. میز و کورسی مامۆستاش له هی ئیمه باستر نه بوو. مامۆستا که مان پیره پیاویکی کویره مووشه ی زۆر تووره و تۆسن بوو. هه میشه سئ چوار شوولی ئالووبالووی لووس و لیک و ئه ستووری له سه ر میزه که داندرا بوو. هه ر که س دهرسی نه زانیبا یا ورته ی له بهر هاتبا دهر زۆر بئ په حمانه وهرده گه را سه روگوتیلاکی. تا فیری فارسی بووم دوو سئ جاری ببرز کردم. به لّام له دواییدا لئی نه دام. که مامۆستا چووبا دهر شاگردیک که پتیبان ده گوت «موسیر» له جیگای ئه و داده نیشته. ئه رکی ئه وه بوو هه ر که س بزۆزی بکا به مامۆستا بلئ. هه موومان له موسیر پتر ده ترساین تا له مامۆستا. هۆی ئه وه بوو مامۆستا رقی له که س نه بوو و له خۆرا له که سی نه ده دا، به لّام موسیر ئه وه ی نه ده زانی رقی له هه ر که س بایه با هیجیشی نه کردبا شکابه تی لئ ده کرد و مامۆستاش بئ لیبیرسینه وه و پئ راگه یشتن ده یکو تا.

به رنامه ی دهرسه کانی شمان تازه فیکری لئ ده که مه وه زۆر گران بوو. ئه و سالی وام رابوارد و له ئاخری سالییدا یه کییک بووم له باشرین شاگرده کانی کلاس و له ئیمتیحانی ئاخری سالدای زۆر باش دهرچووم.

هاوینئ چوومه وه گوند. حه یف مامۆستا ناکام له وئ نه مابوو. به لّام میرزایه کمان هه بوو زۆر له مامۆستا که ی مه درسه م خوینده وارتر بوو. له کن ئه و و بابم کتییبی دوومه م ته و او کرد. به رنامه ی ئه وده می و ابوو ده بوو هه موو کتیبه که له بهر بکه ی و من هه مووم له بهر کردبوو.

سالی دووم زۆر ئاسوده بووم. هه ر مه شق و حیساب و دیکته مابوو له وانیشدا باش بووم. بۆیه هه ر له هه وه له وه یه کییک بووم له شاگرده باشه کان و پیم وانیه له و سالییدا له سه ر دهرس له شوولیک زیاتریان لیدابم. وه زعی مه درسه شه له پار باستر بوو، ژووره که مان له هی پار زۆر خۆشتر و پرووناکتر بوو، مامۆستا کانی شمان باستر بوون. به لّام یه کیان که کورد بوو و دهرسی فارسی پئ ده گوتین زۆر توند و به زاکوون بوو، هه موو پرووحمان لئی تۆقیبوو. مامۆستای حیسابمان تازه ری بوو. فارسی ئه وه نده خراب ده گوت که ئیمه ی مندال گالته مان پئ ده کرد. به لّام حیسابی باش فیر کردین. له بیرمه ئیواریک جه ده ولی زهری بۆ نووسینه وه و هه ریبه که دانه یه کی داینی و حالی کردین چۆنی له بهرکه یین. گوتی سه یه نی ئیواره لیتان ده پرسمه وه و هه رکه س ره وانی نه کردبئ غه له ت و شوولی لئ ده دم. من ئه و شه وه ی نه نووستم تا له بهرم کرد. سه یه نی لئی پرسینه وه، که س نه بوو به ته و او ی له بهری بئ و وئی نه که وئ. ته نانه ت من که زۆر چاکم له بهر کردبوو شوولیکم ئافه ریمان هه ر خوارد. خۆش ئه وه بوو مامۆستای حیسابمان بۆ خۆی لئی نه ده داین و مامۆستا که ی ترمان ئه و زه حمه ته ی له باتی ئه و ده کیشا.

چوار کلاس له مه درسه ی سه عاده ت و په هله وی خویند. هاوینانیش له گوند له کن بابم تۆمار و کتییبی ئینشام ده خویند و له بهر خه تی ئه میر نیزامی گه رووسی و میرزا حوسینی ره شه م ده نووسیه وه. ئینشای فارسی باش فیر ببووم و خه تم یه کجار خۆش بوو، زۆر له ئیستام خۆشتر ده نووسی.

ده لئین ده عبا ی زیره ک به دندووکی پتیه ده بئ. بابم که خه ت و ئینشای منی دیت، گوتی رۆله بوویه میرزا و خویندنی مه درسه به سه، بچۆ له مه درسه ی دینی بخوینه و جیی مه لا جامی چۆری بگره وه. زۆرم پئ ناخۆش بوو ده ست له خویندنی مه درسه هه لبرگم، نازانم بۆ هیج پیم خۆش نه بوو بيمه مه لا. رقم له بهرگه که یان بوو. که وای درئژ و ته شک و پالدیمی مه لایانه م پئ جوان نه بوو. به لّام چار چبوو؟ حوکی حاکمه و دهردی موفاجا. ته سریفی زه نجانیان له بن هه نگل نام و هه ی دئ بۆ خانه قای شیخی بورهان تا ده س بکه م به راپه له کردن و ئالی باباگوتن. جا پاش ماوه یه ک که وای ئاودامین له بهر بکه م و سیواک له لاسه ر بچه قینم و سالی گه رگه ری له سه ر ببه ستم و جیگای مه لا جامی چۆری بگره وه و وه جاعی بنه ماله که مان کویر نه که مه وه.

چوار سال له خانه قا خویندم یا باش ئه وه یه بلیم نه م خویند. به لّام تۆله ی کۆیله تی

ساواپه تیمم نهستاندهوه. له گه ل گه لی خالوزاکانم که وهک بهرانی سولتان مه محمود بهرله لالا و تهرخان بوون و له هیچ جیگایه ک دنگ نه دهران و کهس بهرپه رچی نه دده دانه وه، گه لیکم به دفه ری و بزوزی و دس بزوی کرد.

نه وه شیخ، نه ویش نه وه شیخی چل سال له وهی پیش نه گهر کهس دهستی وه بهر نه یه نی و بهرپه رچی نه دانه وه له سه روبه ندی بلووغدا چ ده مینتی نه یکا؟

نه و چوار ساله خوشتین ساله کانی ژیان منن. زور خوشمان راده بوارد. دهسته یه کی ۸ - ۹ کهسی هاو ته مهن بووین، هه موو خالوزا و پورزا بووین. هه ر هه ژارمان بینگانه له گه ل بوو که له خو مان هه ل نه دده بوارد. نه ویش بو خو ی زور قسه خو ش و خوین شیرین بوو و باوکیسی پیاوکی زور ماقوول و له خانه قا زور خو شه ویست بوو.

شاعیرتکی فارس ده لئی:

مرد خردمند هنر پیشه را

عمر دو بایست در این روزگار

تابیکی تجربه آموختن

با دگری تجربه بستن بکار

بو پیای خاوهن هونهر و زانا دوو جار ژیان پیوسته تا له یه کیاندا ته جره به وه سه ره که بنی و له وی تریاندا ته جره به که ی له کار بینتی.

دهستی شکاو و رانی وردم، نه وی نیستای ده زانم نه گهر نه ودهم ده مزانی کار له جیگایه کی دیکه بوو و منیش شتیکی تر بووم. به راستی خانه قا زانستگایه کی گه وره بوو و ده متوانی زور شت فیتر بم.

خانه قای نه و سه رده مه زور ناوهدان بوو. خه لک ده هات و ده رویی و کهس هه قی به سه ر که سه وه نه بوو. فه رق و جیاوازی زور کهم بوو. جار تکی دیکه شم گوتوو و دوو پاته ی ده که سه وه ده تگوت که شتی نوو حه. له هه موو توو و توو ره و ره گه زکی لی بوو، په نای بیتکه سان و لیقه و ماوان و ناواران بوو. پیاوچاک، خو پاریز، دیندار، موسلمان، مه لا، سه یه د، زانا، خوینده وار، چه ته، دز، پیاوکوژ، نه زان، شیت، بیتکاره، په که هوته، کوپر، شهل ته نانه ت بیج دینیش له بن میچیکدا کو ببوونه وه و بیتکه وه ده ژیان و هه موو یه ک جیره نانیا ن وهرده گرت.

نه فغانی، فارس، تورک، نازهری و ته نانه ت هیندیشی لی بوون. کوردی هه موو ناوچه کانی کوردستانی لی هه بوون. که به شپوه ی جو ره جو ر قسه یان ده کرد و هی وا هه بوون به زه حمه ت تیک ده گه یشتن. پیای گه وره و زانا به ناوبانگه کانی نه و سه رده مه ی موکریان وهک ماموستا فه وزی، سه یفی قازی، پیشه ووا قازی موحه مه د، حاجی مه لا موحه مه دی شه ره فکه ندی، عه لیخانی نه میری به تاییه تی ناغا خوینده وار و زاناکانی فه یزوللا به گی ها توچوی خانه قایان ده کرد و به مانگ و دوو مانگ له وینده ری ده مانه وه. مه لای گه وره گه وره ی لی بوون و ده رسیان ده گوتوه وه. پر بوو له سوخته و موسته عیدی باش. که سپک ویستبای بخوینتی و شت فیتر بی جیگای خویندن و شت فیتر بوون بوو. به لام من له کیسم چوو و ره فاقه تی خالوزاکانم و فیز و هه وای نه وه شیخی نه ی هیشته له وه هه له که لکی پیوست وه رگرم. بیتجگه له وه له ماوه ی نه و چوار ساله دا دوو جار خراب نه خو ش که وتم و له خویندن بووم. جار تیک که وتوویم گرت و له مردن گه رامه وه. ته نانه ت ده یانگوت ناومان بوو گهرم کردوی و کفمان بوو پیوی. جار تکی تر کوانتکی گه وره له لامل هات و شش مانگ له به ری که وتم و پاشان عه مه لیان کرد و ماوه یه کی دوو دروژ بناو بویر بووم. نه و کوانه به جار تیک هیز و پرستی لی پریم و هه رگیز وهک خو م لی نه هاته وه. من به مندالی قه له و و پته و و به هیز و هه ره که ت بووم. که م مندالی هاو ته مه نی خو م به زوره وانی ده روستم ده هاتن. به لام که نه و کوانه م لی هات نیتر هیز و توانم له که مایه سی دا.

نه وده می له سابلاخ ده مخویند هه ژارم ده ناسی، ها توچوی دوکانی بابی هه ژارم ده کرد. مه لایه کی پیوی زور قسه خو ش بوو. که چوومه خانه قا یه کترمان گرتوه وه و بووینه دو ست. جاروبار خو مان له گالته و گه پ ده دزیه وه و شیعرمان ده خویندنه وه. هه موو شوینه واره کانی سه عدی و حافز و مه وله وی و که لیم و سایب و شاعیره به رزه کانی فارس مان پیکه وه ده خوینده وه و هه ر تیگیرواییه کی هه شمان با ره ها کردنی هاسان بوو. خانه قا نه دیبی زور گه وره ی لی بوون، لیمان ده پرسینه وه. مه لا قادر تکی پیوی له رزی دنگ نووساوی لی بوو، هه ر به حال ما بوو. نه گهر بلیم نه و مه لایه ناساری سه عدی له خودی سه عدی با شتر ده زانی پیتم وایه مو باله غه م نه کردوو. که یفی به وه ده هات شیعر تکی سه عدی لی پرسیه وه، جا به و ده نگه نوساو و له رزه سه عاتیک بو ت شی بکاته وه. خو شیخ موحه مه دی خالم چ نه دیبیتک بوو من ناتوانم تاریفی بکه م. نه وده می شه ره شه قی ژیان وای لی نه کردبووم ناوی خو شم له بیبر بچیتنه وه. هه ر شیعر تیکم خویندبا وه ده سته جی ده هاته به رم. هه زاران شیعی فارسیم له بهر بوو. شیعی کوردیشمان هه رچی وه گیر که وتبا له گه ل

ههژار دهمان نووسیهوه و له بهرمان دهکرد.

له تاخریدا من و ههژار به ته واوی له تا قومی کورپه شیخه کان جوئ بووینهوه و شه و ورژ خه ربکی شیعیر خویندنهوه بووین. چهنه چیرۆکی گه وره و چووک و وهک ئه سکهنده رنامه و ئه میر ئه رسه لان و شیرۆیه و حوسینی کورده مان په یداکردن و خویندمانه وه. شه وی سیته مو و جومعه ی وا هه بوو هه موو فه قییه کانی خانه قا ده که وتنه لایه ک و من و هه ژاریش له لایه ک و شیعیرینمان ده کرد. پروا بکه ن بویمان ده دان.

ئو هه موو شیعیر خویندنه وه و په فاقه تی هه ژار و هاتوچۆی مه جلیسی ئوده بای خانه قا زه وقی ئه ده بی له مندا به وجود هینا و ته نانه ت شیعیری فارسیشم ده گوت. به لام ته نیا له پروم هه لده هات بو هه ژاریان بخوینمه وه. ئه و خودا گرتوه ش له باتی ئه وه ی بو م چاک بکا و هانم بدا گالته ی پی ده کردم. له بیرمه جارێکی شیعیری شاعیریکی فارسم دزیبوو و له ناو شیعیری خۆم ئاخینبوو، بو م خوینده وه. گوتی وه لالا ئه وانی خۆت زۆر خراپن، به لان هینه که ی ئیبنویه مین زۆر باشه. زۆر به خۆمدا شکامه وه و ده ستم له و کاره ناره وایه هه لگرت. خه ربک بووم شتییک به شتییک بکه م که بابم تیگه یشت ئه و ماوه عومره م به زایه چووه و له خانه قا نه مخویندوه، رای گویتزم بو کولیبجه. ئه ویش ملکی خالم بوو و مامۆستا فه وزی له وئ مه لایه تی ده کرد.

ده بی بلتیم من ده سکردی فه وزیم. ئه و هه لئ وه شاندمه وه و تیکی هه لشیلام و سه ره له نوئ دروستی کردمه وه. ئه و ده رکی زانین و فیروونی بو کردمه وه. ئه و ریگای ژبانی پی نیشان دام. بیگومان ئه گه ر نه چووبامه خزمه ت فه وزی و له کن ئه و مامۆستایه م نه خویندبا ریبازی ژبانم ئه و ریبازه نه ده بوو که گرتم و پییدا رویشتم و ئیستاش به رم نه داوه.

ئو تیی گه یاندم من رۆله ی کوردم و کوردیش نه ته وه یه کی بی به ش و چاره ره ش و زۆر لیکراوه و ده بی رۆله کانی له پیناوی رزگار کردنیدا فیدا کاری بکه ن و له خویندوه یی نیشان بدن. ئه و فیرو کردم زه وقی ئه ده بیم چۆن تیف تیغه بده م و مشتومالی بکه م. ئه و فیرو کردم چۆن بنووسم و چۆن شیعیر بلتیم. ئه و فیرو کردم ولا ته که م خۆش بوئ و پیی هه لبلتیم. ئه و حالی کردم کوردی زمانیکی ره وان و به ربلاو و ده وله مه نده و ده کری ئه ده بیکی گه وره و دنیا په سندی هه بی.

ئو حاجی قادری کوئی، نالی، کوردی، سالیم، مه وله وی، حه ربیق، مه حوی، ئه ده ب و،

وه فایی پی ناساندم و شیعیره کانی ئه وانی بو شی کردمه وه. ئه و فیرو رۆژنامه خویندنه وه و رۆمان خویندنه وه ی کردم. ئه و دیوانی شاعیره شو رشیگیره کانی فارسی بو په یدا کردم و هانی دام بیان خوینمه وه و شتیان لی فیروم. به لام سویندی دام قه ت به فارسی شیعیر نه لیم و هه تا بو م ده کری به کوردی بنووسم.

سال و نیویک له خزمه ت ئه و خویندم. به یانان له گه ل گزینگ ده که وت، ده چومه مالی مامۆستا و زۆر رۆژی وا هه بوو، تا بانگی نیوه رۆی ده دا و مامۆستا هه لده ستا بو نوئ ده رسم ده خویند و هیچمان ماندوو نه ده بووین. که م وابوو له سه ر کتیب ده رسم پی بلتی، دو روگه وه ری نایابی له ده ربای قول و بی بنی زانستی خۆی ده ردینان و له کۆشی منی هه ژاری چاو له ده سستی ده کردن. به راستی مامۆستا و شاگرد نه بووین پیر و مورید بووین. من تا راده ی په رستن ئه وم خۆش ده ویست و ئه ویش منی به کوری خۆی ده زانی. ئه گه ر رۆژتیک نه مدیبا ئاره زووم ده کرد. جومعه و سیته مو مان نه بوو. ئه و له پیگه یاندمدا به په له بوو، منیش تامی تیگه یشتنم کردبوو و قه ت له خویندن و خویندنه وه و گوئ راگرتن له مامۆستا وه ره ز نه ده بووم.

پاش نیوه رۆیانیش له باتی مامۆستا ده رسم به کچ و کورپه گچکه کانی خالم ده گوت، ئه ویش دوو قازانجی هه بوو. هه م زانیاری خۆم به ره وژوور ده چوو و هه م زه حمه تی مامۆستام که م ده کرده وه.

فه وزی به پروای من یه کیکه له گه وره پیاوانی میژووی کوردستان، که داخه که م شوینه واره کانی فه وتان و خۆشی له بیر چۆته وه. ئه و لاوه کوردانه ی له سه رده می پاتشایه تی ره زاخانی په هله ویدا که به ته قلیدی ئاتاتورک خه ربک بوو گه لی کورد له کوردستانی ئیراندا بتوینیتته وه و یه کییک له و سی کوچکه ئاوره بوو که په یمانی سه عدا آبادی پتیک هینابوو، نازایانه کوردا یه تیان ده کرد، یا راسته و خۆ شاگردی فه وزی بوون یا شاگردی شاگرده کانی ئه و. به تاییه تی پیشه وازی موحه مه دی شه هید شانازی به وه وه ده کرد که شاگردی فه وزی بووه.

مه لا ئه حمه دی فه وزی یا مه لای سولیمانی کن بوو؟ چکاره بوو؟ بو په ریوه ی مه لبه ندی ئیمه بیوو؟ نازانم. من ئه وده می ئه و نه ده م مه به ست نه بوو ئه وانه بزاتم. له رووشم هه لنه ده هات لیبی بپیرسم، بو خۆشی هیچ باسی خۆی بو نه کردووم. ئه و نه ده ده زانم ده یانگوت خه لکی شاری سولیمانییه و له کوردستانی عیراقه وه له گه ل شیخه لیسلامی

گه وردهدا که له پیش باهدا شیخه لیسلامی موکریان بووه و ههر له بنه ماله‌ی مه‌لا جامی بووه، هاتوته موکریان. پاش مردنی شیخه لیسلام ژنه‌که‌ی ئه‌وی ماره کردبووه و کچیکی لی هه‌بوو که به‌جوانه‌مه‌رگی مرد. ژنیکی دیکه‌شی هینا و کچیکی تربشی له‌وی بوو. وا بزانه‌ی ماوه و میتردی کردووه. بو خۆی له سالی ۱۳۲۲-۱۹۴۳ له گوندی حاجی که‌ند مرد و له خانه‌قای شیخی بورهان نیژراوه. کتیب و نووسینه‌کانی وه‌گیر زاواکه‌ی که‌وتن که هیوادارم نه‌فه‌وتابن. وه‌ک بیستومه پاش مردنی ۱۴۰ تمه‌ن دراو و دوو مایینی میرات لی به‌جیماوه.

فه‌وزی زانایه‌کی گه‌وره، ئه‌دیپکی که‌م وینه، کوردیکی پاک و بی باک بوو. به‌لام شاعیریکی باش نه‌بوو. بیرکی تیز و وردی هه‌بوو، ئه‌ما ته‌بعه‌که‌ی ئه‌وه‌نده ره‌وان نه‌بوو بتوانی بیخاته ناو چوارچیوه‌ی شیعی عه‌رووزیبه‌وه. ئه‌و ده‌میش شیعی سپی نه‌بووه باو. جاروبار شیعی خۆی بو ده‌خویندمه‌وه. به‌لام هیچ به‌دللم نه‌بوون. جاریکی قه‌سیده‌یه‌کی دریتی فارسی بو خویندمه‌وه و نه‌شیگوت پیت چون بوو؟ گوتم باش نه‌بوو. وا دیار بوو خۆشی زۆری خوش نه‌ده‌ویست پیکه‌نی و گوتی: هی خۆمه. به‌لام بو که‌س وه‌ک تو بیر و پروای خۆی ده‌رنابری و بو هه‌ر که‌سم خویندۆته‌وه گوتویانه زۆر باشه؟ گوتم قوربان له‌سایه‌ی تۆوه من وام لی هاتووه شیعی باش و خراب لیک بکه‌مه‌وه. ئه‌وجار قاقا پیکه‌نی و گوتی دیاره نه‌ک هه‌ر باش نین، به‌لکه خراپیشن و کاغه‌زه‌که‌ی ورد ورد کرد.

درۆ نه‌بی له خۆیم نه‌بیستوه، به‌لام بیستومه زۆر دۆستی عاریف سایب بووه. ئه‌وه‌شم بیستوه چه‌ند جار مه‌حمود جه‌وده‌ت هاتوته موکریان و له مالی ئه‌ودا خۆی شاردۆته‌وه و له‌گه‌ل خه‌لک ته‌ماسی سیاسی گرتووه، ته‌نانه‌ت بیستومه کۆمه‌له‌ی ژینه‌وه‌شیان دروست کردووه. به‌لام هه‌ر گوتیه و زۆر جیگای متمانه‌ نییه. مامۆستا غه‌زه‌لیکی حافزی ته‌خمیس کردبوو که له‌ناو شیعه‌کانیدا په‌سندم کردبوو. ئه‌وه‌ش به‌ندیک له‌و ته‌خمیسه‌یه که به‌پروای من وه‌ستیانه‌یه.

گه‌ی شوی ز امیران پادشه محسوب
گه‌ی وزیر و بدرگاه پادشه محسوب
گه‌ی شوی بسر دار ناگهان مصلوب
«بچشم عقل دراین رهگذار پر آشوب»
«جهان و کار جهان بی ثبات و بی محل است»

بیجگه له فه‌وزی من له کولیجه مامۆستایه‌کی دیکه‌شم هه‌بوو که زۆری لی فییر بووم.

سه‌ید عه‌ولای سه‌ید مینه‌ پیاویکی به‌کجار دژیو و ناشیرین و زۆر ناقۆلا و ناله‌بار و زۆر شپریو و ئالۆز بوو. نه‌خوینده‌وار بوو، به‌لام زۆر زانا و تیگه‌یشتوو بوو. ره‌نگه‌ بلین نه‌خوینده‌وار و زانا وه‌ک کۆله و شاخداره و چون شتی وا ده‌بی؟ به‌لی ئه‌و پیاوه نه‌یخویندبوو، ته‌نانه‌ت حه‌رفیکیشی نه‌ده‌ناسی. به‌لام له ئه‌ده‌بی فارسی و کوردیدا ده‌ستیکی بالای هه‌بوو. هه‌رچی جاریکی گوی لی بووبا ده‌هاته به‌ری و قه‌تی له‌بیر نه‌ده‌چۆوه. به‌شی زۆری شانامه‌ی فیرده‌وسی، خه‌مه‌سه‌ی نیزامی، مه‌سه‌ه‌وی، غه‌زه‌لیاتی سه‌عدی و به‌تایبه‌تی سه‌رتاسه‌ری دیوانی حافزی له‌به‌ر بوو. خۆ باسی شیعی شاعیره‌کانی کورد هه‌ر ناکه‌م. کام شیعی هه‌ره‌ گرانت لی پرسیباهه‌ وردترین مه‌عنای لی ده‌داوه. له‌بیرمه جاریک کۆنه مه‌لایه‌ک ئه‌و شیعه‌ فارسییه‌ی لی پرسیمه‌وه.

آنچه بر من می‌رود گر بر شتر رفتی ز غم
میزدندی کافران در جنت الماوا قدم

من ئیستاش و ئه‌و ده‌میش ئه‌و جوهره شیعرانه‌م پی خوش نه‌بوون و نین، نه‌مزانی و مه‌لا گالته‌ی پی کردم. له خال عه‌ولام پرسیبه‌وه گوتی هه‌ی له‌منت نه‌که‌وی، ئه‌وه ئیشاره به‌و نایه‌ته‌یه کافر هه‌نگین ده‌چنه به‌هه‌شت که وشتر له کونی ده‌رزیه‌وه بچی. یانی ئه‌وی له شاعیر قه‌وماوه ئه‌گه‌ر له وشتر قه‌ومابا وا باریک ده‌بوو له کونی ده‌رزیه‌وه ده‌چوو و کافرش به‌به‌هه‌شت وه‌رده‌بوون.

بو خۆشی شیعی ده‌گوت و به‌خوینده‌واریک ده‌ینووسینه‌وه. شیعه‌کانی وه‌ک شیعی شاعیره‌کانی پیشوومان پر بوون له ورده‌کاری شاعیرانه و وشه‌ی بیگانه. به‌لام له گۆرانی گوتندا به‌ندی وای ده‌گوتن سه‌ربه‌سه‌ر گه‌وه‌ریان دینا. وشه‌ی ساکاری کوردی و قافییه‌ی جوان و مانای وردیان هه‌بوو. ئه‌و دوو شیعه‌ی ئه‌وم له‌بیر ماون.

جه‌فا و وه‌فا، راستی و درۆ
بوونه کـرده‌وه‌ی ئه‌من و ئه‌تۆ
جه‌فا پیشه‌ی تۆ وه‌فا پیشه‌ی من
ئه‌من ره‌پ و راست ئه‌تۆ درۆزن

سه‌لت و ره‌به‌ن بوو، له دیوه‌خانی خاللم ده‌ژیا. به‌ته‌واوی مه‌عنای که‌لیمه هونه‌رمه‌ند بوو. گوتی نه‌ده‌دا سه‌ر و به‌رگ و ده‌موچاوی، زۆر به‌ره‌فه‌ی بوو، چاوی له به‌رات و خه‌لات

و شاباش و دیاری نه بوو. دهنگی خوش بوو، بۆ خۆی و بۆ دلّی خۆی گۆرانی دهگوت. بۆ خۆی وازی لئی نه با، شاش له بهری پارا باوه متهقی لئی نه دههات. چاک له گهڵ من ریک کهوتیبوو. شهوانه پیکهوه له دیوه خان ده ماینهوه. من کتیبم بۆ دهخویندهوه و نهو بهیتی بۆ دهگوتم. من لهو بهیتانهوه فیری وشه ی رهسه نی کوردی بووم. نه گهر مامۆستا فهوزی شاعیره بهرزهکانی کوردی پئی ناساندم و نه دهبی فارسی فیرکردم، سهید عهولاش فۆلکلۆزی نه دهبی کۆنی نه ته وه که می پئی ناساندم و فیری وشه ی رهسه نی کوردی کردم. هاونشینیی سهید عهولا تهئسیرتیکی قوللی له ژبانی نه دهبی مندا هه بوو و ئیستاش ههیه تی. نهو پیاوه نه خویندهواره یه کیکه له مامۆستا ههره گهوره و به نرخه کانی من.

با نه وهش بلتیم من له کولبجه بۆ یه کهم جار و ناخر جار ناشق بووم، عیشقیکی پر سۆز و کول و نه فلاتوونی، عیشقیکی پاک و خاوین و ئاسمانی، عیشقیکی ساکار و مندالانه و دوور له هه وهس و ههوا. به لّام نهو عیشقه زۆری نه خایاند، زۆری دهوام نه کرد. نهو گروکفه زوو دامرکا و خۆله میشی فهرامۆشی دایپۆشی. گراویه کهم گالته ی بههسته ی پاک ی من کرد. نهو له من به نه زمونتر بوو، نهو هه وه سباز بوو نه عاشق. به لّام هه رچی بوو نهو گروکفه ش تهئسیری له سه ر قریحه ی شاعیرانه ی من بوو.

سالی ۱۳۱۷ که لاویکی ۱۷ ساله بووم، مامۆستاکه م له کولبجه رۆیشت و منیش دهستم له خویندن هه لگرت و چوومه وه مالتی و دهستم کرد به کاروکاسی. ئیستا مالمان له گوندی شیلان ئاوئ بوو، بابم سامانه که ی جارانی نه مابوو. به لّام هیمه ته که ی هه ر مابوو. برا و ئامۆزاکانی لئی جوئ ببونه وه و هه ر گوندیکی بۆ ما بۆوه. چاک خه ریکی کاسی بووم و زوو فیری کاری کشتوکال کرام. به رۆژ کارم ده کرد و به شه و موتالا. هه رچه ند کتیب و رۆژنامه م کرپیا بابم دهستی وه بهر دهستی نه ده هیتم. زۆر شهوی وابوو تا بهری به بیان نه ده نووستم و ته ماشام ده کرد. پروام پئی بکه ن ژوانی له گه ل کیزانم له بهر خویندنه وه ی کتیب له بیر چۆته وه و لیم تۆراون و گله بییان لئی کردووم. نهو رۆژه ی پیاومان له شار ده هاته وه و کتیب و رۆژنامه ی بۆ دینام نیویکی رینگای به پیره وه ده چووم.

چاپه مه نی نهو سه رده می ئییران پيشکته وتوو نه بوو. چه ند گۆاری وینه دار و جوان ده رده چوون، که له لایه ن سه فاره تی ئالمانی نازییه وه یارمه تی ده دران و به قازانجی نازیسمیان ده نووسی. کتیبی سیاسی نه وده می هه موو له به ره ی هیتله ر و مۆسۆلینیدا بوون. رۆژنامه کانیش ته بلیغاتیان بۆ ئالمان ده کرد و به به ژن و بالای په هله و بیان

هه لده کوت. ته نیا رۆژنامه یه که نه وده می شیرین بوو و تا ژباش هه ر شیرنتر بوو و نه حله ت لهو که سه ی مراندی ته و فیق بوو. نهو رۆژنامه یه رۆژانی پینجشه مو ده رده چوو و له هه موو ژماره به کدا ده نیووسی: «شهوی جومعه دوو شتت له بیر نه چئ. دووه م رۆژنامه ی ته و فیق». من ره به ن بووم، ده نا نه ویتیریشم له بیر ده چوو. به لّام شهوی جومعه ته و فیق له بیر نه ده چۆوه. نهو چیرۆکانه ی ته رجه مه ده کران زیاتر پۆلیسی بوون. چیرۆکنووسی زۆر چاک هیتستا له ئییران په یدا نه ببوو. به لّام من بۆژۆم نه ده کرد و هه موو شتم ده خوینده وه. هاتوچۆی مه هابادیشم ده کرد و دۆست و ئاشنای چاکم په یدا کردبوون. جارئ نه وه ئه رکیک بوو بابم پئی نه سپاردبووم هه رچه ند جارئ چووبامه شار ده بوو بچمه مه حکه مه ی قازی موحه مه د و دیوه خانی میرزا ره حمه تی شافیهی و سلاوی با میان پئی بگه به نم. نهو دوو جیگایه قه و غاترین دیوه خانی مه هاباد بوون و خه لکیان زۆر لئی ده بوو و ورده ورده چاو و گویم ده کراوه و گه وره پیاوه کانی ولاتم ده ناسین و نه وانیش له بهر خاتری بابم حورمه تیان ده گرتم. بیجگه لهو دوو جیگایه که نه گه ر له بهر قسه ی بابم نه با هیتنه نه ده چووم، جیگایه کی تریش هه بوو که ناکرئ ناوی بئیم. نهو جیگایه مه کۆی نهو لاوانه بوو که هه وای نیشتمانه په ره رییان که وتبووه سه ر. زه بیحی و ره سولی میکاییلی قزلجی و نانه وازاده و ئیلاهی و سه یدی و زۆر که سی ترم له وئ ناسین. هه ژاریش هه رچه ند جار ی هاتبا شاری به مالتی ئیمه دا ده هات.

نهو ره فیقانه کۆری نه ده بی بچووک ی کوردیان پیک دینا و به نه ینی شیعی کوردیان ده خوینده وه. ده یان نارده کوردستانی عیراق و هه رچی کتیبی له وئ چاپکرابان بۆبان ده هات و ده یان دا به منیش. قهت نه م پرس ی کئ بۆتان ده نیئرئ و کئ ده یان نه یئنی؟ من کاله ک خۆر بووم نه بیستان رن. چه ند شاعیریش هه بوون شیعی خۆبان به نه ینی بلاو ده کرده وه. به تاییه تی شیعه کانی سه یفی قازی و... ئاگریان ده کرده وه.

سالی ۱۳۲۰-۱۹۴۱ من لاویکی پیگه یشتوو بووم. له کاروباری کشتوکال و ئاژه لدار ی کارامه بیروم و له نه ده بیاتی فارسی و کوردیشدا شاره زایی ته واوم په یدا کردبوو. بۆ خۆشم شیعرم داده نا. دیوانیکی گه وره م دروست کردبوو. بابم نه گه رچی بۆ خۆی نه هلی زهوق بوو و شیعی زۆر پئی خوش بوو، زۆری پئی ناخۆش بوو من بیمه شاعیر. له کن نهو بیپرای بیپرای باسی شاعیری خۆم نه ده کرد. ده فته ری شیعه کانه م وه ک بیچووه پشیله له بابم ده شارده وه.

رۆژتیک خەریکی شیعەر نووسینەووە بووم. کاریکم هاته پیش وەدەرکەوتم و دەفتەرەکەم لەگۆرێ بەجێ هێشت. ترسی وەم نەبوو بابم لەو وەختەدا بیتە دیوێخان. زۆرم پێ نەچوو کە هاتمەووە دەفتەرە سوور دیار نەبوو. پرسیارم کرد گوتیان بابت دەستی دایە و بردی، لە پشتین بەرەتێرم مرد. پێم وا نەبوو بەهاسانی نەجاتم دەبێ. زانیم خراپم لێ قەوماوە. شیعەرەکانم پوخته نەبوون، لاسای شاعیرە کۆنەکانم کردبۆوە. هەموو جۆرە شیعەرێکم داناو. تەنانەت لە فرهاویشتندا لاسای شیخ رەزا و ئیرەج میرزای فارسیشم کردبۆوە. بۆیە هەقم بوو بترسم. گالته نەبوو، من هەم شاعیر بووم و هەم ئیعترافم بەگوناھ کردبوو، با بەخەیاڵیش بێ. منیش وەک شیخ رەزا بوختانم بەخۆم کردبوو و بابم شتی وای پێ قبوڵ نەدەکرا، بەلام وا دیاریو نەمی خۆتندبوونەو. چوومەوێ ژووری و گوتم ئەگەر کارەکە گەند بوو دایکم دەکەمە تکاکار. پرسیم گوتم کوا بابم؟ گوتیان بەتوورەیی چوووە متبەخ. خۆم وەپەنا دا، بەبۆلەبۆل هاتەدەر و لەبەر خۆیەو دەبگوت: خۆتێری کارم بۆ فێر بوو. شاعیری شاعیری! دەبەوێ لەبرسان بمرێ. خۆم بەمتبەخدا کرد، تەماشام کرد دەفتەرەسوور لەسەر کلی تەندووور بۆتە قەقنەس.

ئەو دەمی زۆرم پەرۆش بوو. بەلام پاشان گوتم دەستی خۆش بێ. چونکە بێگومان ئیستا مابان بۆ خۆم دەمسووتاندن. راستە هەموو مەوزوون بوون و قافیەیان هەبوو. بەلام لاسا کردنەوێ تەواو بوون و هەستی شاعیرانەیی خۆمیان کەم تێدا بوو. پاشانیش زۆری وام فری داو.

بێجگە لە کاروکاسیی رۆژانە و موتالا و خۆتندنەوێ شەوانە لە دێ سەرگەرمی دیکەشم بوون، سواری و تەقلە و رێبازی و راوێ کەو و راوێ تاژی و راوێ تەفەنگ.

بابم ئەسپی زۆر رەسەن و باشی هەبوون کە زۆری خۆش دەویستن و باشی ناگا لێ بوون. من و کاکم هەمیشە ئەسپ و مایینی تاییبەتی خۆمان هەبوو. هیچمان هەقمان نەبوو سواری ئەسپی ئەوی تر بین، دیارە کاکم سەرپشک بوو و ئەسپی باشتیری بۆ خۆی هەڵدەبژارد. بەلام لە دوایدا هەمیشە ئەسپی من باشتەر دەرەدەچوون. چونکە لەوی هێدی تر بووم و کەمترم ماندوو دەکردن و لەوی بەمشوورتر بووم و چاکترم ناگا لێ دەبوون و باشتەر بەخێو دەکردن. زۆرجاریش گرنەیی تێ دەهالاندم و ئەسپەکەیی لێ دەستاندمەووە و یەکی دیکەیی دەدامی. بەلام بابم بۆی تێ هەڵدەهێنامەووە و ئەسپ و مایینەکانی تری دەدا بەمن سواریان بێم و تەعلیمیان بەدم. سواریکی باش بووم و ولاغم چاک دەعاملاندم. بەلام قەت

راوکەری چاک نەبووم. نە تەمال و دیاردیم باش دەدیتەووە، نە شوێنم چاک دەگێرا، نە داوم بەپەلە بۆ دەچەقا، نە تەفەنگم باش دەنگاوت. دیارە بەتاپەر کەم و ابوو لە هەردی ببوێرم. بەلام نەمدەگەیانە ئەو تەفەنگچیانەیی لە هەوا نەیان دەبوارد.

رۆژانی جێژن و بووکەیتیان و خەنەبەندان و کچ بەمیرددان داوێت و رەشەبەلەکمان دەگرت. هەموو جارێ پیاویکی ماقوول و رێژن سپیمان دەناردە کن بابم و ئیجازەمان لێ وەرەدەگرت. هەموو جارێ موخالەفەتی دەکرد. بەلام هێندی لەبەر دەپارێنەووە دەهاتە رەدایە و بەو شەرتەیی لە نەدیوی دیوێخانێ ئیمە داوێت بگێرێ ئیزنی دەدا. بەراستی خۆش بوو، کچ و کوڕ و ژن و پیاوی گوندەکەمان هەڵدەپەڕین. من ئەو رەسمەم لە رەشەبەلەکی لادیدا زۆر پێ جوان بوو کە پیاو مەگەر ژن بۆ خۆی بانگی کردبا، دەنا هەقی نەبوو بچیتە دەستی دۆیان. پیاو دەبوو هەمیشە لەپیشەوێرا بچیتە نیوگەری داوێت، دەنا عەیب بوو. بەلام دۆ دەبوو لە پاشەوێرا بیتە ناو داوێت و هەلبژاردن بەخۆی بوو. ئەو رەسمە دەگەڕیتەووە سەر ئەو زەمانەیی کە ژن لە کوردەواریدا ئازادی پتر بوو.

بۆ شەو داوێت ئیجازەمان لە کەس وەر نەدەگرت. شەوی مانگەشەوی هاوین لە حەوشەیی مەری کچ و کوڕی ئاوەدانی تێکەڵ دەبوون و داوێتیان دەگرت و هەمیشە لەدووی منیشیان دەنارد. زستانان لە ئاخەل و هۆلاندا شەو داوێتمان دەگرتن. جارجارە سوۆیی شەیتان و شوفاڕ خەبەری ئەو شەو داوێت تانەیان بەبابم رادەگەیاندا. ئەویش لەپیشدا جێنۆی بەمن و دواوە بەچەند کورەجھێلەیی دێ دەدا و کەمێکی هەرەشە لێ دەکردین و دەپراوێ. بەلام بەقسەیی شەیتان و شوفاڕ دەستمان لە شەو داوێت هەڵدەدەگرت و جێنۆی گەورانیش بەقسەولی کورەجھێلەکان خەلات بوو.

زستانان بەشەو جۆرابێن و کالەمسستین و فەلەیی بێدەنگ و کۆسەبازی و تەریکی بن بەرەیان لە مزگەوت دەکرد و بەرۆژ جگین و ماتین و مێششین و هێلکەشکین و شێروخەتیا دەکرد. من تا کتێم وەگیر کەوتبایە لە دیوێخانێ خۆمان و دەدر نەدەکەوتم و نەدەچوومە سەیری ئەوانە. بەلام سەرە بەهاران هەموو رۆژی دەچوومە تۆپین.

لە مانگی خەرمانانی ۱۳۲۰-۱۹۴۱ رۆژتیک چوو بوومە سەر خەرمانان. کەرێکارەکانمان خەریکی مالووسک و زربنگاندنەووە و بالەکەو بوون و منیش لەکنیان دانیشتبووم و ئەسپەکەم وەسەر کوێزر کردبوو. ئەو دەمی فرۆکە و ماشین زۆر کەم بوون و خەلک پێی سەیر بوون. لە پر دوو فرۆکەیی رەشی زەلام پەیدا بوون. ئیمە تا ویستا

فرۆكەى ئەوئەندە زلمان بەئاسمانەوئەئەدیبوو. ھەموو دەستیان لە کار ھەلگرت و تەماشای فرۆكەکانیان دەکرد. دیمان فرۆكەکان نەزیک بوونەوئە و نەوی بوون و کاغەزبان بەردانەوئە. ھەموویان رایان کرد بزائن چیبیە؟ ژنتیک لەپیش ھەموواندا گەراوئە و کاغەزپیکى دامى و گوتى ھا بەقوربانت دەبم بیخوئینەوئە بزائە چیبیە و چى تیدا نووسراوئە؟

بروا بکەن وەختابوو لە خوئشیان بال بگرم. ئەو کاغەزە بەیاننامىک بوو کە بەزمانى کوردى نووسرابوو. چۆن ئەوئە خەوئە، یا راستیبیە؟ دەولەتپیکى گەورەى وەک یەكیتى سوویبیتى بەزمانى کوردى بەیاننامە بلاو بکاتەوئە؟ بۆ من ھەروا کەم نەبوو.

بۆ من کە شیت و شەیدای زمانى کوردى بووم ئەو پەرە کاغەزە بەس بوو کە لە خوئشیان شاگەشکەم بکا. ئەو دەمى وا وردم لیک نەدابوئە، بەلام لە واقیعدا لە بارى سیاسیبیەوئە ئەو کارەى دەولەتى شوورەوى ئەوپەرى ئازادىخوازى تیدا بوو و نیشانەى ئەوئەبوو کە ئەو دەولەتە ئیعتراف بەبوونى گەلانى جوئربەجوئرى ئیران دەکا.

ئەو بەیاننامە بوئى شەرى لى دەھات. دیاربوو لەشکرى سوور ھاتبوو دەئیرانەوئە. ھەرچەند لە بەیاننامەکەدا دلخوئشى خەلکیان دابوئە و ھەرەشە و شتى واى تیدا نەبوو، بەلام ئیئەمە زۆر لە رووسان دەترساین. پیرەکان نەقلی بەدەفەرى و بى رەحمى و دەستوئەشپىنى لەشکرى تەزاریان لە شەرى یەكەمدا بۆ گىرآبووبینەوئە. لە سەرتاسەرى رۆژگارى حکوومەتى پەھلەویدا رۆژنامەکانى ئیران ھەر شتى خراپیان لە دژى شوورەوى نووسیبوو. بالئشوبک لەو سەردەمەدا لە ئیران گەورەترین جنیو بوو. خو بەتایبەتى پاش ئەوئە شەر لەنیوان ئالمانى نازى و یەكیتى سوویبیتیدا ھەلگىرسا، چاپەمەنى ئیران ھەموو نووسیبەکانیان بەسوودى ئالمان و بەزىانى شوورەوى بوو. ماوئەبەک بوو شارەوانى مەھاباد رادیوئەكى ھیتابوو و بەرنامەکانى «بیرلەنى» بەزمانى فارسى بلاو دەکردەوئە، کە سەرتاپا جنیو بەکوئۆنیزم و بالئشویزم بوو.

بەلام ئەوانە ھىچى بۆ من لەو وەختەدا گرنگ نەبوون. گرنگ ئەوئە بوو کورد میللەتپیکە دەولەتان دەیناسن و بەیاننامە بەزمانى ئەو بلاو دەکەنەوئە.

نازانم چۆن خوئم گەیانە ئەسپەکەم و سواریبووم و پىم پتوئەنا و لەسەر جەلەوان چوومەوئە مال، بەیاننامەکەم بۆ بابم خوئیندەوئە. بەلام ئەو بەپىچەوانەى من رەنگى بزىکا، شلەژا و بەکاوئەخوئگوتى: رۆلە قەوما، وا دیارە رووس ھاتوونە دەئیرانەوئە. شەر و کیشە پەیدا دەبى، ولات دەشویئ. کورى خوئم توئ نەت دیون و نایانناسى. زۆر خراپن، زۆر پیاو کوئ و

بى بەزەبى و دەستپەشن. من کوئشتارى سابلاخم بەچاوى خوئم دیوئە و لە بىرمە چۆن خەلکى بى دەرەتان و لىقەو ماویان بەشیران شەق و پەق دەکرد. دەبى زوو خوئمان خر کەینەوئە و خو بگەینەنینه قایمە. خودا بمانپارێزى. رۆژى پیاوانە، بۆ ئەو رۆژە بوو دەمگوت فیرى سواری و تەفەنگ ھاویشتن بن. بۆى مات بوو و دوو سى جار لەبەر خوئبەوئە گوتى: «ھەرزن و بزىن چیا بە مەزن».

بابم ھەقى بوو نیگەران بى. چونکە ئەو لەشکرى تەزارى دیبوو. ئەو کوئشتارى بى رەحمانەى ژەنەرالە کۆنە پەرستەکانى رووسى لە کوردستاندا دیبوو. ئەو وەکو زۆربەى ئیرانییەکان ئاگای لە ئالوگۆرى پاش شوئشى ئوکتوئەر لە یەكیتى سوویبیتیدا نەبوو. نەیدەزانى لەشکرى سوور چۆن عاملاوئە؟

بۆ ئیئوارى چەند پیاوى ماقولى مەھاباد پەیدا بوون. ئەوانیش دۆست و ھاوتەمەنى بابم بوون. شەرى یەكەمیان وەبیر دەھات. زۆر لە بابم پتر نیگەران بوون. یەکیان گىرآبەوئە و گوتى نو کەس لە بنەمالئە ئیئەمە بەرۆژتیک بەدەستى سالداتى رووس کوئراون.

ئەو قسانە منیشى برىک نیگەران کردبوو. بەلام لە خوئشى بەیاننامەکە ھەر شایبم لە دلدا دەگەرا.

خەرىكى خزمەتى میوانەکان بووم. بەلام ھەر دەمە نادەمپىک بەیاننامەکەم دەردیئا و دەمخوئیندەوئە و سەرلەنوئ لە تەنکەى گىرفانم دەناوئە.

شەو کاکم و پیاوئەکانمان چوون و ژن و مندالى ئەو میوانانە و خزمەکانى خوئمانیان لە شار ھیتادەر.

بەیانى دوو فرۆكە ھاتن و چەند نارنجوئكى بچووکیان بەشار دادا، ئەرئەشى شاهەنشاهی، ئەو ئەرئەشى لە کوئشتنى میللەتى ئیراندا لاسای داگىرکەرانى مەغوول و نازى دەکردەوئە، تاوئیکى بەرەبەرەکانى نەکرد و پىش ئەوئە لەشکرى سوور بگاتە مەھاباد چەكى فرى دا و وەک تووى ھەرزىن بلاو بوو. ھەژار لەو بارەوئە ھەر ئەوئەم چەند جوانى گوت:

«بەبلاو بوونى دوو پەر ئاگاہى»

«بوو بلاو ئەرئەشى شەھەنشاهی»

تەفەنگى برنویان دەدا بەنانتیک. ئەویش ئەوى ئازابان، دەنا ئەوى ترسەنوئک بەرتیلی

دهدا تهنهنگهكهی لی وهرگرن.

بهشی زوری خه لکی مههاباد روویان له گوندهكهی ئیمه کرد. بام پیشوازتیکی باشی لی کردن و ههرچی ههمان بو له ئیختیاری نان. عهمباری گهفی کردهوه و ناشهکانی گوندهكهمانی دا بهخه لک و ههرکس ههرچهندی ئارد ویستبا دهیاندايه.

هموو رۆژی جاربان دهکیشا ههر کهس ههرچی پیشیسته بی له روودامان و شهرمکردن داوا بکا. خه لکی مههاباد ئه و پیاوه تییهی بامیان له بیر نه چوو و تا ما زوریان ئیحترام گرت.

چوار پینج رۆژ کهس به سه ر که سه وه نه بوو. له پیشدا له شکر ئینگلیس گه یشته سابلان و دهستیکیان ره سه ر بارخانه خست و چه کی قورسیان برد. دوايه له شکر سوور هات. به پیشه وانهی ئه وهی چاوه نوپی ده کرا نه که سیان کوشت، نه که سیان تالان کرد، نه ئازاریان به کهس گه یاند. ئه وهنده باش له گه ل خه لک جوولانه وه که کهس به له شکر داگیر که ری نه ده زانین. نه قلیکی خۆشم وه بیر هاته وه: له زهمانی په هله ویدا کابرایه کی دز و چه ته و پیاوکوژ و خراپ په یدا بوو. به تاقی ته نی که له گایی له خه لک ده کرد. که ته پینج تیرتیکی کۆنی پی بوو و له و ناوه دا ده گه را و ههرچی وازی لی با ده یکرد. پولیسی ئیران بۆی نه ده گیرا. به لām زانیبای چۆته ههر مالییک خاوه ن ماله که ی ده گرت. کابرایه کی پیربان به و تاوانه گرتبوو که شه و پیک «سوغر» یانی ئه و چه ته پیاو خراپه نانی له مالی خواردبوو، دوو سال بوو له ورمی گیرابوو. که هاته وه پیوه ی چوو و گوتم مامه چۆنت نه جات بوو؟ گوته چوو زانم، فریشتیکی سووری چاوشین هات و ده رکی لی کرده وه و گوته برۆ.

له شکر تاران له موکریان نه ما. له پیشدا عه شیر هته کان تا راده به ک ئالۆزییان کرد و به کترین کوشت. به لām ورده ورده ولات ئارام بووه و وه زعیکی له بار بۆ جوولانه وه ی سیاسی پیک هات.

ئیمه یانی ئه و پۆله لاوه ی له زهمانی په هله و پیه وه به کترمان گرتبوو و دۆستانه پیکه وه کارمان ده کرد. مه یدانمان بۆ ئاوه لا بووه و چالاکي خۆمان په ره پيدا. ده ماننارده عیراق رۆژنامه و گوواری کوردییان بۆ ده هینان و ده مانخوتنده وه. من شیعی خۆم و شیعی شاعیره کانی ترم به خه ت بۆ لاوه کان ده نووسینه وه و بلاوم ده کردنه وه. دلشادی ره سوولی له عیراقه وه هاتبووه. ئه و ئیملا ی کوردی له هی ئیمه باشتر بوو و خه تیشی خۆشتر بوو و

زۆریشی شیعی بیکهس و پیره میرد و ئه حمه د موختاری جاف و حه مدی له بهر بوون و به خه ت بلاوی ده کردنه وه. گوواری گه لاویژ رۆلیکی باشی یاری کرد و لاوه کانمان فیعی کوردی خوتنده وه بوون. هه لومهرج بۆ پیکه اتنی حیزبیکي ناسیونالیستی کوردی له مه هاباد پیک هاتبوو.

پاش دامه زرانندی حیزبی توده ی ئیران چا په مه نییه کانی ئه و حیزبه ش ئالو گوواریکی فیکیریان له ناو کۆمه لی کورده واریدا پیک هی نابوو. ته نانه ت چه ند که سی کورد و ئه رمه نی تیکۆشان لکی ئه و حیزبه له موکریان دا مه زریتن. به لām خه لک پیشوازی لی نه کردن. حیزبیکیش به ناوی حیزبی ئازادی به به رنامه یه کی چه پیه وه سه ری هه لدا و نه ژیا.

تا رۆژی ۲۵ ی گه لاویژی ۱۳۲۱ - ۱۶ ی ئابی ۱۹۴۲ کۆمه له ی «ژ.ک» دامه زرا. ئه وانئو کۆمه له یان دامه زران دۆستانی پیشووی من بوون. من له و سه روه نیدا له ته وریز بووم و له رۆژی دامه زرانندی کۆمه له دا حوزوورم نه بوو. که هاته وه به هۆی زه بیحی که له میژ سال بوو دۆست بووین به کۆمه له ناسیندram. له مالی یه کیک له دۆسته کانی خۆم که پاشان زانیم ئه ندایم ژماره یه کی کۆمه له یه و به راستی تیکۆشه ریکی به جه رگ و ئازا و نه به ز و کۆلنه ده ر بوو، به قورئان و به ئالای کوردستان و به شه ره فی خۆم و به شمشیر سویندیان دام که به زمان و به قه لēm و به ئیشاره خه یانته به نه ته وه ی کورد و ئه ندایم کۆمه له نه کم. ناوی نه هینی حیزبیم «هیمن» بوو و ژماره ی ئه ندایم تیم (۵۵). من هه قم نه بوو هیج له وان بپرسم. به لām ئه وان ئه وه نده یان موتمان به من بوو، پیم بلین هه ژاریش ئه ندایم کۆمه له یه و خۆت له کن ئه و مه شاره وه ئه وه ش به و راده گه یه نین.

به و جۆره من له ژبانی کۆمه لایه تی و سیاسی و ئه ده بیمدایم پیم نایه قوناخیکی نوی.

ئه ندایم ته ی کۆمه له ی «ژ.ک» گوواریتیکی سه یری به سه ر مندا هیئا. شه و و رۆژ له بیی کۆمه له دا بووم که ئه ویش ئامانجی رزگارکردنی نه ته وه که م بوو. هه موو ئاوات و ئاره زوی تاییه تی خۆم وه لا نا. ئیتر نه ته نیا ده ستم له شه وداوه ت و هه لپه رین و ریبازگرتن و له سه ر سوانه وه سستان هه لگرت، به لکو وه ک سو فی تۆبه کار تووشی ههر کیژ و ژتیکی کورد ده هاتم سه رم داده خست و چاو م لی نه ده کرد. چونکه ئه وه شم به خه یانته ده زانی. بۆ خاتری کۆمه له من ده ستم له یاریک هه لگرت که به گه وه ره ترین مه حروومییه تی ژبانی ده زانم و پاردنی زهمانیس له بیی نه بر دوومه وه و ناسۆری له دلما ههر ماوه.

له و سالانه ی دوا ییدا دۆستیکم که باش له شیعر به تاییه تی له سه بکی شاعیری من

دهگا، گوتی: تو بۆ گوتوتو ته: ناشقی چاوی که ژال و گەردنی پر خال نیم؟

گوتم کاکه من قەت درۆم له گەل ئیحماسی دەررونی خۆم نه کردوو. ئەگەر تو دەتزانێ
من ئەو شیعەرەم له چ هەلومەرجیکدا گوتوو، پروات دەکرد هەستی دەررونی خۆم دەرپرپوه
و بەراستی لهو کاتەدا من له خەیاڵی چاوی که ژال و گەردنی پر خالدا نه بووم.

«کۆمەڵە» بێجگە له وهی کۆمەڵەیه کی سیاسی بوو کۆمەڵەیه کی کۆمەڵایه تی و
ئەخلاقیش بوو. زۆریه ئێندامانی کۆمەڵە بروایان بهو سوێندە ههبوو که خواردبوویان و
دەستیان له ئاکاری دزیو هه لگرتبوو. دزی، خراپه و نیوان ناخۆشی له کزی دابوو و دەتوانم
بڵێم له هیندیك جیگایان هەر نه ما.

هیندهی پێ نه چوو کۆمەڵە سەرانهری کوردستانی ئێرانی ته نیه وه و په لی هاویشت بۆ
پارچه کانی تری کوردستان، به تایبه تی له کوردستانی عێراقدا لکی کۆمەڵە زۆر په ره ی
گرت و به هیتزبوو.

ئێندامانی کۆمەڵە له هه موو چین و توێژەکانی کۆمەڵی کوردهواری پێک هاتبوون و
جیاوازی بیروباوهری سیاسی و فەلسفەییان هه بوو. ئەگەر چاویک به ئۆرگانی کۆمەڵەدا
بخشین ئەو راستییەتان بۆ دەرده که وئ، که من لیته دا مه جالم نییه بۆتان شی بکه مه وه.
به لām هه موو له سه ر شتییک ریک که وتبوون. ئەویش رزگاری کوردستان بوو. ئێندامی
کۆمەڵە خاوه نی هه ر بیروبووایه ک با و له هه ر چین و توێژیک با به بۆ فه رمانی لای سه روو
نه ک ئاماده به لکه به راستی فیدایی بوو.

داهاتی کۆمەڵە ته نیا و ته نیا مانگانه ی ئێندامان و فرۆشی چاپه مه نییه کان و داهاتی
تیئاتر و نومایشه کانی بوو. که چی زۆر به باشی به رتیه ده چوو. هۆی ئەوه بوو هه موو که س
به وه په ری دلخۆشییه وه مانگانه ی ده دا و چاپه مه نی کۆمەڵە ی به چه ند هینده ی نرخه
دیاریکراو ده کری. من خۆم دیومه ژماره ی «نیشتمان» یان به ۲۰۰ ئەوه نده ی نرخه که ی
کریه، نیشتمان قەت دانه یه کی نه ده ماوه. کۆمەڵە له پێشدا کتیبیکی بچوکی شیعی
بلاو کرده وه به ناوی دیاری کۆمەڵە ی «ژ.ک» که شیعه نیشتمانییه کانی حاجی قادر و
مه لای گه وه ی کۆیه و هه ژار و شیخ ئەحمه دی حیسامی تیدا چاپکرا بوون و ده سه به جی
ته وا بوو. دوایه گۆوازی نیشتمانی وه ک ئۆرگانی کۆمەڵە چاپ کرد.

یه که م شیعی من له ژماره دووی نیشتماندا به ناوی م. ش. هیمن بلاو کرایه وه و ئیتر
بوومه ئێندامی دهسته ی نووسه رانی ئەو گۆواره و له هه موو ژماره کانییدا شیعر و وتارم بلاو
کرده وه.

زه بیحی سه ر نووسه ری نیشتمان بوو و به راستی له چاپکردنی ئەو گۆواره دا زه حمه تی
کیشا و وریایی نیشان دا. جگه له زه بیحی و چه ند که سی باوه رپیتکراوی تر که س
دهسته ی نووسه رانی نیشتمانی نه ده ناسی و نه یده زانی ئەو گۆواره له کوێ چاپ ده کری.
ئێندامی کۆمەڵە وه ک ئێندامی حیزبیکه نه هیتی و به دیسپلینی توند هه ر ئەوه نده ی
ده زانی که پیتویست بوو بیزانی.

له بیرمه نیشتمانم بۆ باجم ده خوێندوه وه. به تایبه تی شیعه رکانی خۆم و ده یگوت کوره ئەو
هیمنه کییه ؟ له دلای خۆمدا پێده که نیم، به لām نه ده کرا بڵێم ئەو که سه یه که تو ده فته ری
شیعه رکانت لی له ته ندووری به که مران هاویشت. کۆمەڵە گۆوازی ئاواتیشی چاپ کرد و
من له ویشدا نووسیم.

تیئاتری «دایکی نیشتمان» گه وه ره ترین ته بلیغاتی بۆ کۆمەڵە کرد. ئەو تیئاتره که
زۆریش ساکار بوو و ده توانم بڵێم له باری هونه ری و ته نانه ت فیکره وه ناته واویش بوو.
سێ چوار مانگ له مه هاباد و شاره کانی تری موکریان له سه ر شانۆ مایه وه. که م که س
هه بوو نه چوو بێ و هه ر که سیش چووبا ده گریا و هه سستی کوردا یه تی ده بزوت. له دیهاتی
زۆر دووره ده سته وه خه لک بۆ دینتی ئەو نومایشه ده هاتن. بێجگه له ته بلیغاتی سیاسی
له باری ماددیشه وه داهاتیکی زۆری هه بوو و کۆمەڵە ی ده وه له مه ند کرد.

کۆمەڵە هه ر به و داهاتانه توانی چاپخانه یه کی ده سستی بکری و له مه هاباد دای به زرتینی.
تا زیاتر له کۆمەڵە دا کارم ده کرد په لی زانیاریشم پتر ده چوو ه سه ر و له پیاوی زانا و
ئهدیبی وه ک پێشه وا قازی موحه مه د و کاکه ره حمانی موهته دی نیزیکتر ده بوومه وه و
شتیان لی فیر ده بووم. هیچ کام ئەو پیاوه گه ورانه ی کورد که له پارچه کانی تری
کوردستانه وه ده هاتن له من شاره و نه بوون. هه مزه عه بدوللا، مسته فا خۆشناوی شه هید و
میرحاج و قودسی شه هید و زۆری ترم له و تیکۆشه رانه دیتن و ئالوگۆری فیکریم له گه ل
کردن. چاپه مه نییه کانی ئێران پێشکه و ته وانه تر بوون و شتی تازه یان تیدا بوو. به تایبه تی
چاپه مه نییه کانی حیزبی توده ی ئێران له روونکردنه وه ی بیروپرای سیاسی مندا کاریان کرد.
ره وا بیتی فه ره نگی ئێران و شووره وی لقی له مه هابادیش دامه زرا. منیش یه کییک له وانه
بووم که له ویدا کارم ده کرد. هه رچه ند به داخه وه ئەو بنکه پێشنیاره کانی منی جیبه جی
نه کرد و هیچی به کوردی بلاو نه کرده وه، به لām زۆر شتی به نرخه ی به فارسی بلاو ده کرده وه و
که لکم لی وه رده گرتن. شیعر و نووسراوی کوردی به نازه ری و رووسی ته رجه مه ده کران و

ئەو ھەش دەسكەوتىكى باش بوو بۆ ئىمە. يەككىك لەو شتانەى تەرجمە كران و منىش لە تەرجمە كرنىدا بەشداربووم ئالەكۆكى ھەزار بوو، كە لەلایەن ئىنسانىكى واقىعى و شاعىرىكى باشى نازەربايجانى شوورەوى مامۇستا جەغفەر خەندانەو بەنازەرى و بەشئىعر تەرجمە كرا.

شەرى مالىوانكەرى دووھم بەتتەكشكانى فاشىزم و نازىسم و شرت و گوم بوونى ھىتلەر و كوژرانى مۆسۆلىنى و گىران و لەناوچوونى شەر ھەلايسىنەكان تەواو بوو. ھىوا و ھومىدى گەلانى ژىردەست و زۆرلىكراو گەشەى پەيدا كرد. لەشكرى ھاوپەيمانەكان لە ئىران چوونەدەر. لە حالىكدا كە جوولانەو ھى رزگاربخوازى گەلانى ئىران پۆژ بە پۆژ پەرى دەگرت.

گەلى كورد يەككىك بوو لەو گەلانەى كە ھىواى بەدواپۆژى گەشەدارى خۆى دەم بەدەم پەردەگرت دەبوو.

دەستەيەك لە رووناكبىران و ئەندامانى كۆمەلەى «ژ.ك» ھاتنە سەر ئەو پىروايە، كە جىيە جىكردنى بەرنامەى كۆمەلە لە ھەلومەرجى ئىستى جىھان و كوردستاندا ئىمكانى كەمە. بۆيە بەرنامەيەكى كورت و نوپيان كە لەگەل ھەلومەرجى ئەو سەردەمىدا دەگونجا گەلالە كرد و لە پۆژى سىيى خەزەلۆەرى ۱۳۲۴ - ۱۹۴۵ يەكەم كۆنگرەى حىزبى دىموكراتى كوردستان لە شارى مەھاباد گىرا و ئەو بەرنامە پەسندكرا و رىتكخراوى حىزبى دىموكراتى كوردستان ھەر لەسەر بناخەى رىتكخراوى كۆمەلەى «ژ.ك» دامەزرا و تەنيا لە كادرى رابەرىدا ئالوگۆرئىك پىكھات و پىشەوا قازى موخەمەد كە ئەندامىكى سادەى كۆمەلە بوو و ناوى نەھىنى «بىنايى» بوو بەپىشەواى حىزب ھەلبۆتەردا و سەرۆكى كۆمەلە كە پىساوىكى زۆر تىكۆشەر و ئازا و پاك بوو لە كادرى رابەرىدا نەما. ئەم ئالوگۆرە ھىچ كارى نەكردە سەر ئەو پىساو و لە رىزەكانى خوارەو ھى حىزبدا درىژەى بەخەبات و كارى خۆى ھەر دا و رەنجىكى زۆرى كىشا.

لە كۆبوونەو ھەكانى كۆنگرەدا من بۆ يەكەم جار لە ژياندا لە بەرامبەر خەلكدا شىئەرم خويئەدەو. كاتىك بەپىتو بەرى كۆبوونەو گوتى: ئىستا «ئاغاي ھىمن» شىئەرتان بۆ دەخويئەتەو و من بۆ شىئەر خويئەدەو بەشەرمەو چوومە سەر مەنبەرى مزگەوتى سوورى مەھاباد، ھەموو كەس تەنانەت پىشەواش واقى و پىما و لە خۆيان دەپرسى: چۆن ھىمن شاعىر و نووسەرى نىشتەمان (سەيد موخەمەد ئەمىنى شىخەلىسلامى) بوو و ئىمە نەمان

دەناسى؟ بابىشم كە ئەو ھى بىستەو ھە گەفتى خۆى پەشىمان بۆو و گوتى ھىمن شاعىرىكى باش نىيە.

حىزبى دىموكراتى كوردستان كۆرئىكى بەناوى «ھەيئەتى رەئىسەى مىللى» ھەلبۆتەردا كە منىش يەككىك بووم لە ئەندامەكانى. لە ھەلبۆتەردا ناخۆدا حاجى بابەشئىخ كە پىرتىن ئەندام بوو، بەسەرۆك و من كە لاوترىن ئەندام بووم بەسكرتىر ھەلبۆتەرداين. چەند مانگ لەو كۆرەدا كارم كرد. كارىكى گران بوو. ھەر من بەتەنە بەكارەكان يادەگەيشتم و حاجى بابەشئىخى پەحمەتى ھەر ئەوئەندەى لەسەر بوو ئەوى من دەينوسم ئىمزى بكا. ھەرچەند لەبارەى دەستەلات و ناوبانگەو كارىكى گران بوو، بەلام لەگەل زەوقى من رىك نەدەكەوت. بەتايبەتى بەرئى چوون لەگەل حاجى بابەشئىخى خۆبەزۆرگر و كەللەرەق كارىكى ھاسان نەبوو.

لەبەردا كە باسى حاجى بابەشئىخ ھاتە گۆرئى دەمەوئى شتىكى مېژووىي روون بكەمەو ھە. لە نووسراوى چەند پىساوى بىخە بەردا دىومە و لە خەلكى ساكارىشم بىستەو تەوانى خەيانەت و ھەبەل حاجى بابەشئىخ دەدەن. من حاجى بابەشئىخ خۆش نەدەو بىست. چونكە لەگەل ئەوئەشدا دەيانگوت لە ھەلومەرى دىنىدا زۆر شارەزايە و رىيازىياتى كۆن زۆر دەزانئى، پىساوىكى زۆر كۆنەپەرسەت و كەللەرەق و خۆبەرسەت و ناشارەزا بوو. بەلام زۆر راست و پاك و ئازا و بەبىروباوەر بوو. بەھىچ بارىك تەوانى خەيانەتى پىتو نەنووسئى. لەكاتى و تووئىژ لەگەل نوپنەرانى دەولتەتى مەركەزىدا دوور نىيە فرىوى خواردبئى و بەھەلە چووبئى. بەلام لە رىكاي راست لای نەداو ھە.

بلاو ھە پىدانى گەمارۆى دەورى سەقز و سەردەشت و خورخورە كە تەوانەكەى دەخەنە سەر حاجى بابەشئىخ پىتوئەندى بەمەسەلەيەكى قوول و نەھىنى سىياسىيەو ھەيە كە لىرەدا جىگاي باسكردن نىيە و با جارى دەرخۆنەى لەسەر دابىنئىن و زۆر لە دەستەلاتى حاجى بابەشئىخ بەرەزۆرتر بوو. حاجى بابەشئىخ ئەوئەندەى دەستەلات نەبوو فەرماندەيەكى دەوربەرى ئەم شارانە بەقسەى بكەن و بكشئەنەو ھە. خۆ ئەو ھىچ مەسئولىيەتى لەشكرى نەبوو، لەشكرى كوردستانىش وەك لەشكرىكى رەسمى بەقسەى فەرماندەكانى خۆى دەكرد نە بەقسەى سەرەك و ھەزىرىكى بى دەستەلاتى غەيرە نىزامى. ھىوادارم بەم كورتنە نووسىنە خويئەرەكانم روون كرىتەو ھە.

من وازم لە سكرتيرى ھەيئەتى رەئىسەى مىللى ھىتا و لە كومىسيونى تەبلىغاتى

حیزیدا دەستم بە کارکرد. لە هەموو چاپەمەنییەکانی حیزیدا دەستم بە نووسین کرد. لە رۆژنامەی کوردستان و گۆوازی کوردستان و هاواری کورد و هاواری نیشتمان و گروگالی مندالان و گۆوازی هەلەدا شیعەر و وتارم بلاو دەکردنەوه و لە میتینگەکانی حیزیدا بەشدار دەبووم. لە دەستەبە کدا که بۆ دانانی کتیبی کوردی بۆ فێرگەکانی کوردستان کاریان دەکرد، ئەندام بووم. ئەندامە ئەسلیەکانی ئەو لیژنە وەک لەبیرم ما، زەبیحی و هەژار و برایی نادری و دلشادی رەسولی و من بووین. پێشەوا بۆ خۆی و چەند مامۆستای شارەزاش یارمەتیان دەدا. هەرچەند هێچمان لەو کارەدا پەسپۆر نەبووین، بەلام چونکە زۆر بە دەلسۆزبێهەوه کارمان دەکرد پێم وایە کتیبەکان که بە داخەوه چاپ نەکران خراب نەبوون.

پۆژی بیست و شەشی سەرماوەز ئالای کوردستان لە مەهاباد هەلکرا و پۆژی دووی رێبەندانی ۱۳۲۴ کۆماری کوردستان دامەزرا. من نامەوی ئەو بارەوه بدویم چونکە زۆری باس کراوه و تەنیا دەلێم من لەو پۆژە پیرۆزانەدا بەشداربووم و شیعەر خۆتێندەوه.

لەو ماوەدا من و هەژار یەکمەل بووین، شەو و پۆژ پێکەوه دەگەڕاین. ماوەیەکیش قەزنجیمان لەگەڵ بوو. کاتی بێکاری و سانهوه مان زۆر خۆش رادەبوارد. من که پایەیی خۆتێندەواری و زانیاریم زۆر لەوان که مەتر بوو، لە هاوونشینێ ئەوان که لکم وەرده گرت و شت فێر دەبووم. چونکە من و هەژار بۆ هەموو جێگایەکی پێکەوه بووین و لێک هەلنەدەبراین، زۆر کەس نەیدەزانی کامان هەژاره و کامان هێمن و ئەگەر یەکمەن بە تەنێ گەراباین دەیانگوت کوا ئەوی تر؟

پاش دووی رێبەندان و پێکەتانی کۆماری کوردستان کوردەکانی پارچەکانی تری کوردستان روویان لە مەهاباد کرد و من و هەژار لەگەڵ هەموو پیاوه بەناوبانگەکان پێوەندی دۆستایەتیمان دامەزاند. مامۆستا قانعیشم ناسی و لە ئەزمونی ئەدەبی ئەویش که لکم وەرگرت. زۆرم بیرهوهری خۆش لە هاوونشینێ مامۆستا قانعی هەیه که بە داخەوه لێرەدا مەجالی گێرانهوهیان نییه.

دایکم لەمێژ بوو دەبویست ژنم بۆ بێنێ و تا نەمردوو من بەزاوایی بێنێ. بەلام من مەلم پانەدەکێشا و نەدەچوو مە ژێر بار. خۆم بە خۆتێندەوار دەزانی و پێم وابوو هەق نییه دایک و بام ژنم بۆ بێنێ. بۆ خۆشم لە هەلبژاردنی دەزگێراندا درۆنگ بووم و هەتا گەورەتر دەبووم ئەو درۆنگیبەم زیادێ دەکرد. لەو ئاخیرانەدا هاتبوومە سەر ئەو خەیاڵە که ئەسلەن ژن

نەهێنم و بەرەبەنی بێنیمەوه. هیچ کچیک تەبعی جوانی پەرستی منی رازی نەدەکرد و رەنگ بێ ئەگەر دایکم نەبووای ئیستاش بوخچەیی نەکراوه بووبام. بەلام دایکم ئەو سالی پیتی لێ لە کەوشان کردم و گوتی: ئیلا بیللا، پیت خۆش بێ و پیت ناخۆش بێ ژنت بۆ دێنم. لەولاشەوه هەژاری لێ دنە دابووم و شەو و پۆژ لەبەن هەنگەلما بوو. هەژار بە تەمەن چی و لە من گەورەتر نەبوو. بەلام سارد و گەرمی پۆژگاری لە من زۆر پتر چێشتبوو. دوو جاری ژن هێنابوو و ئەزمونی لەو بارەوه زۆر بوو. توندی و سەرەپۆیی دایکم و نەرمە نەرمە و دنەدانی هەژار دلێان نەرم کردم.

دایکم برازایەکی خۆی که کچی پیاویکی بە دەستەلات و دەولەمەند بوو بۆ خواستم که نە دیبووم و نە دەمناسی. درۆ نەبێ جاریکی دووربەدوور لەبەر مانگادۆشین دیبووم. ئەویش روخسارم نەدیوو. بەلام دەمزانی کورتە بالایە. ئەو هەش سەیر بوو من ئەو خۆپۆژە نەبووم که گوتوویەتی: «سەد نەحەت لە حالەتم هەر ئی کورتەم خۆش دەوین» من لە ژندا ئەوی لە هەموو شت پتر سەرنج رادەکێشێ بەژن و بالای رێکوپێک و بەرزە. ئەو هەش بە دایکم گوت. گوتی: رۆلە ئەو قسانە چن؟ زێریش بچووکه. دایکم ژنیکی دنیا دیدە و بە ئەزمون و کارامە و زۆر بە دەستەلات بوو. خزم و کەسوکار و دۆست و ئاشناشمان زۆر بوون، لەناو ئەو هەمووانەدا ئەو برازایەیی هەلبژاردبوو. دیارە ئەو بەدوای کچی شوخ و شەنگ و جوان و چەلەنگدا نەگەرابوو. ئەو دەبویست بووکیکی ئاکارباش و رەفتارچاک و وربا و بەمشوور و مالداریکەری هەبێ.

شایی هێمن دەست پێکرا، هەژار هەلبەزی، سەرچۆیی کێشا، دەستی دۆی ناسک و نازداری گۆشی، چاوی لە کێژۆلان داگرت و شەوانەش بەو قسە قۆرانی خۆی کۆری دیوهخانی و پێکەنین دەخست. بەلام هێمن نیگەران بوو، نیگەرانی دواپۆژی خۆی و بیری لەوه دەکردهوه چۆن لەگەڵ ژنیکی که هەلبژاردەیی دایکیهتی و بۆ خۆی نەیدیوه و نایناسی، دەتوانی ژیان بەریتە سەر. نەیدەزانی تۆقی لەعەنتی بۆ دێن یا فریشتەیی رەحمەت.

پۆژی ۲۵ی خەزەلۆهری ۱۳۲۵ بووکیان بۆ دابەزاندم. دیارە ئەو پەری ناسک و نازدار و شوخ و شەنگ و جوان و چەلەنگە نەبوو که خەیاڵی شاعیرانەیی من بە شۆتینیدا دەگەرا و هێشتاش تووشی نەبووه. بەلام زۆر زوو توانی خۆی لە دلێ مندا جێ بکاتەوه و وا لە خۆی بکا که لە قوولایی دلەوه خۆشم بوی و بێی بەیاری هەمیشەیی و خەمپەرەوینی پۆژانی تال و تفتی ژیانم. بیست و سێ سالی پێکەوه ژیا بێن و لە پەنا ئەودا هەستم

بهسانهوه دهکرد. قه تی ئه وهنده دل نهشکاندم رۆژتیک تا ئیواره لیتی زبیم و دهنگی لی بگۆرم. زۆر له ژبانی ژن و میردایه تیم رازیم. ئیقرار دهکهم ژبانی خویشی ژن و میردایه تیمان زیاتر ئه و پیتی هینابوو. چونکه من دهزانم حساس و تووره و تهنا ته بیانووگر و جینگنۆکه، بهلام ئه وه هیدی و ئارام و ژبر بوو و بیانووی نهدهدا دهستم. تاقه کورپیکمان بوو ناوی نا (سهلاح)، ئه وه ماوهیهکی زۆره له دیداریان بێ بهشم و دهردی دووری دهچێژم. یادیان بهخیر.

هیشتا مانگیک بهسه ره شهوی زاویه تیمدا رانه بردبوو و بهقسه ی ئه ورۆ مانگی ههنگوینم تهواو نهکردبوو، که بهداخه وه ئه وهی نه م دوو یست رووبدا رووی دا و ئه وهی پیم خوشبوو بمرم و نهیبینم دیتم. ریه که مان لی بووه خوری. هیلانه که مان لی شیوا و کۆماره که مان رووخوا و دوژمن بهسه رماندا زال بووه.

ماوهیهک بوو ههست بهمه ترسی دهکرا. جهبهه ی سه قز و سه ردهشت قائمتر دهکران. چند ده ره بهگی به ناویانگ و خاین رایان کردبوو بو عیراق و یهک دوو مه لا و شیخی خوێریه پیاو دهسه سه ر کرابوون. حکومه تی نازه ریا یجان له شکرکی ساز و ته یاری بو پشتیوانی پیشمه رگه ناردبووه جهبهه ی سه قز، چونکه وا بهراورد کرابوو که ته نیا له وه جهبهه را ترسی په لاماری دوژمن هه یه. له پیشداز چهند جار له وه جهبهه را دوژمن په لاماری هینابوو، بهلام زۆر خراب شکابوو و زهبری دهستی پیشمه رگه ی کوردستانی چیشتبوو.

نازه ریا یجان حکومه تیکی گه وره تر و بهه یزتر و زۆر ته یارتر و پر چه کتر بوو له کوردستان. خه تی دیفاعی نازه ریا یجانیش زۆر قائمتر بوو. که وابوو که م کهس به خه یالیدا دههات له رینگای نازه ریا یجان وه په لامار بو سه ر جوولانه وه ی رزگاریخوازی گهلانی ئیران بهیترئ.

ماوهیهک بوو بو ئه وهی کاره کانی حیزبی باشتر راپه رن پاش ئه وهی شهوانه پیشه وا که زۆر شه و تا درهنگ له دهفته ری حیزیدا دهماوه دهچۆه مالی خو ی، کادرکی حیزبی له دهفته ری حیزیدا دهماوه بو ئه وهی راپۆرتی خواره وه ئه گه ر پیویست بوو به پیشه وا رابگه یه نی و دهستوراتی پیشه وا بو خواره وه بنیترئ. ئه وه شهوی نۆره ی منی تازه زاوا بوو. له دهفته ری حیزب دانیشتبوووم و خه ریکی نووسینی مه قاله یهک بووم بو «کوردستان»، ئه فسه ریکی بچووک بهلام دۆستتکی گه وره ی من و ئه ندامتکی زۆر به وه فای حیزب هاته

ژوو. زۆرم پێ ناخۆش بوو که دهستی بو رادیۆکه ی سه رمیژه که برد. چونکه نووسینه که ی لی تیک دهدام. بهلام چم نهگوت و قه له مه کهم دانا.

له پر شتتکی وامان گو ی لی بوو که وهختابوو پیمان بهعه رزه وه وشک بی. رادیۆ تاران ته لگرافی پیروزیایی دوکتور جاوید وهزیری ناخۆی نازه ریا یجان دهخوینده وه که به پۆنه ی گه رانه وه ی ئه رته شی شاهه نشاهی بو تاران ی ناردبوو. دوایه خه به ره ی راکردنی «موته جاسیرین» ی رابگه یاندا. موته جاسیر و ماجه راجوو دوو ناو بوون که له وه شه وه را به سه ر به رپۆه به رانی جوولانه وه ی نازادیخوازی کوردستان و نازه ریا یجاندا بران و ئیستاش ده زگای ته بلیغاتی رێژیم دووپاته یان دهکاته وه و ده یانه ی نیتته وه کاوێژ.

دهسه جی به تیلفوون ئه وه خه به ره م به پیشه وا رابگه یاندا. گو تی بو خۆت وه ره ئیتره و به ئه وان ی تریش رابگه یه نه بینه ئیتره. به دوای ئه واندما نارد و بوخۆم چووم بو مالی پیشه وا. سه در ی قازی برای پیشه وا که نوینه ری مه جلیس بوو له تاران و به رواله ت نه ده بوو له و واقیعه بترسی، له هه موو کهس پتر شله ژابوو. ئه وه دهسه جی گه راره بو تاران و له وی گرتیان و هینایانه وه مه هاباد.

نازه ریا یجان ی وا ته یار و پر چه ک به له شکر ی ساز و په رداخ و فه رمانده ئیزانه کانیه وه بو وا زوو ته سلیم بوو؟ پیشه وه ری کارامه و شو ر شگیت و کۆنه پیاو و نازا و رابه ره کانی تری نازه ریا یجان بو وا به په له رایان کرد؟ پرس یاریکه کهس به ته واوی جوابی نه داوه ته وه و منیش جوابم بو نادریته وه. بهلام دلنیا م ئه گه ر فی دایی دهستی کردباوه و ئه گه ر فیرقه به ره ره کانی بکر دایه، له شکر ی شو ر شپری تری تاران نه ته نیا پتی له ته ور یز نه ده نا و ئه وه هه موو کوشتاره ی نه ده کرد، به لکه تارانیش ده شیوا و له وانه بوو له سه رتاسه ری ئیراندا جوولانه وه ی نازادیخوازی به سه ر کۆنه په رستیدا سه رکه وی و ته نانه ت نفووزی ئیمپریالیزم له رۆژه لات ی ناوه راستدا زووتر بنه بری. بهلام وهک زانایان گوتوو یانه میژوو ئه وه یه روو دها نهک ئه وه که ئیمه ده مانه وی.

به لئ کۆتو پر ته ور یز گه راره و کوردستانیش له هه موو لاوه گه مارۆ درا. پاش ئه وه ی سه در ی قازی نازام بوچی به ره و تاران گه راپه وه راپه رانی حیزبی دیوکراتی کوردستان له مالی پیشه وا کۆبوونه وه و ئه وه شهوی روو حیه ی هه موو کهس ده توانم بلیم باش بوو. شو رای جهنگ به سه رۆ کایه تی حاجی بابه شیخ پیک هات و سو رته ت جه لسه ی یه که م ئیمزا کرا و قه راری به ره ره کانی درا. بهلام هیشتا مه ره که بی بر یار نامه که وشک نه بیژوه که

خه بهر هات یه کیتیک له ئەندامه کانی ئەو شورایه رای کردووه.

بۆ به یانی وه زع گۆرا و بریاری به ربه ره کانی هه لوه شاهه و به پیتشمه رگه دهستور درا بی دهستکردنه وه پاشه کتسه بکا و ریتگا بۆ ئه رته ش به تال بکا و خه لک دهستیکی که وته ئەولای و یه کیتیک که وته ئەملای.

پیتشمه رگه له جه بهه ی سه قز و سه رده شته وه به ریتکویکی پاکشه ی کرد. به لام فیداییه کان که فه رمانده کانیان رایان کردبوو وه ک مه ری بی شوان بلاوبوون و عه شایر لییان وه خوکه وتن و هه موویان داپلۆسین و نه یانه یشت تاقه فیشه کیتیک له گه ل خو بان به رنه وه. به لام نه ویرانه پیتشمه رگه. ته نیا له ناو مه نگوران پیتشی دهسته یه کیان گرت که به فه رمانده یی زیتۆی ده گه راوه، زیتۆش که بۆ خو ی شه خو رتیک وه ک ئەوان بوو، دهستی نه دا و به گژیاندا هاته وه و ته نانه ت چهنه گوندیشی تالان کرد و گه یشته وه مه هاباد. ئەوانی فیداییه کانی نازه ریا جانیان پروت کرد که سیان نه کوشت. ئەوی من وه بیرم بی له و کاره ساته دا ته نیا پیتشمه رگه به کی کوردی عیراق شه هید کرا و هیتدیکیشیان ناپاوانه پروت کردن. فه رمانده ی ئه رته ش بی هبچ زه حمه ت گه یشته گوندی هه مامیان و پیتشه وا له وی دیتی.

له و ماوه دا من هه میشه له گه ل پیتشه وا بووم. دیاره له گه لی نه چوومه هه مامیان، به لام له شاری به جیم نه هیتشت. ده مدیت په شوکابوو. به لام نه ک له ترسان، به لکه له داخان و له بهر نا هومیدی.

من له میژ بوو پیتشه وام ده ناسی و له رۆژی ته نگانه دا دیبووم. به دهست و تفهنگی خو ی پیاویکی زۆر نازا بوو. پیتش دامه زرانندی کو ماری کوردستان چهنه جار عه شایر هاتنه سه ر مه هاباد و پیتشه وا بوخو ی له یه که م سه نگه ردا بۆ دیفاع ئاماده بوو. ئەدی چۆن بوو ئەو جار ته سلیم بوو؟ بۆخۆم لیم بیست گوتی له سه رمانه وه ناچن و ده مانکوژن. به لام پیتش خو ش نییه گه له که م به جی بیلیم و ده مه وی له ناو ئەواندا بمرم.

راسته کوردستان پاش گیرانه وه ی نازه ریا جیان و له ده ستدانی ئەو هاوپه یمانه به هیتزه له هه موو لایه که وه گه مارۆ درابوو، راسته به شیککی عه شایر گو تییان له کلاو په راندبوو و چاوه نۆری خراپه یان لی ده کرا، راسته خه زینه ی کو مار به تال و هه تال بوو و هه مووی درابوو به توتتن و هیتشتا نه فرۆشرا بووه و له عه مباردا ما بووه، راسته له هه موو یارمه تییه کی ده روه هه یوا بر او کرابوو، به لام من به ش به حالی خو م له و بر وایه دام ئەگه ر دهسته وه که ری

کرا و ئیمه ئەزمونی شوێشگیتیمان هه با میژوی کو ماری مه هاباد به و جو ره دوایی نه ده هات که هات.

رۆژی ۲۶ ی سه رما وه زی ۱۳۲۵-۱۹۴۶ ئه رته شی شه ر و شه پرتوی شاهه نشاهی ته وا و سه لئه وه ختیک پاش هه لکردنی تالای کوردستان شاری مه هابادی گرته وه.

هیتدییک له به رتیه به ران و کادره کانی حیزب رایان کرد و خو بان شارده وه و هیتدیکیش دانیشتن و چاوه نۆری گرتن بوون. من ئەو رۆژی له شار وه ده رکه وتم و چوومه خانه قای شیخی بورهان. له وی شیخ موحه مه دی خالم هه شاری دام و له بن بالی خو ی گرتم. له خانه قا بووم که خه به ری گیرانی پیتشه وا و رابه رانی حیزب و کو مارم بیست. پیاوم وه دووی هه ژار خست بیبینمه وه و پیتکه وه ته گبیرتیک بکه ین. ئەویش بۆی ده رچو بوو و بۆم نه دو ژراوه.

نه خو شی که وتووی له خانه قا هه بوو، زۆر که س گرتبووی و چهنه که سیشی کوشتبوو. من جارتیکی تر هه ر له و خانه قایه ئەو نه خو شییهم گرتبوو و زۆری لی ده ترسام. گوتوویانه هه رچی بترسی ناخه لسی، هیتنه پی نه چوو گرتم و که وتم. به فرتیک یه که جار زۆر و ئەستور که وتبوو، هبچ دوکتۆرتیک به و به فره نه ده گه یشته خانه قا. دوو مانگی ره به ق بۆی له سه ر ره قی پشتی که وتم. ئەسپه ک له سه ری دام و قسه ی هاته ران پاته رانم ده کرد. هه موو به نده نم به نوینانه وه چوو و توخی هاویشت. به لام ئەو جاریش له ده ست ئیزرائیل رزگاریم هات.

که له نه خو شی هه ستامه وه به فریش که م بیوو، ریتگا کرابوونه وه. وایان به مه سه لته حه ت زانی بۆ ئەوه ی که میک ژیه له بیمه وه و گورد بگرمه وه به دزی بجمه وه مالی خو مان که له شار نیزیک بوو و ده رمان و خو اردنی باشتری لی وه ده ست ده که وت. چاک له بیرم نییه چهنه رۆژان له مالتیدا ته مالم هه لگرت و خو م مه لاس دا.

رۆژتیک له ژووری دانیشتبووم و کتیبم ده خو ینده وه، له پر له ناو دیدا بوو به شین و گابۆر. ناردم بزانه چیه؟ قاسید به گریان و له خو دان هاته وه و گوتی ئەوانه ی له شاری هاتوونه وه ده لێن ده وری شار گیراوه و نایه لێن که س بچیتته ناو شار یا وه ده رکه وی و ده نگۆیه و ده لێن پیتشه وا شه هید کراوه. هیتنده ی پی نه چوو قسه که در و مه علووم بوو پیتشه وا و سه دری قازی برای و سه یفی قازی ئامۆزای له چوارچرا له دار دراون.

ئەو پرو داوه دلته زینه و ئەو کاره ساته جه رگبیره هه موو کوردتیک به شه ره فی خه مناک و

تازیه بار کرد. به تاییه تی دلّی منی به ناسۆر ئهنگاوت. ناسۆریک که بۆته تیراوئ و ئیستاش ههر وهبن دهداتهوه و ههڵدهداتهوه و بیگومان ساریژ نابئ و له گهلم دیتته بن گل. من پیتشهوام له دلّوه خۆش دهویست. به پراپهاریکی دلّسۆز و ژیرم دهزانی، به کوردیکی پاک و چاکم دهناسی و به موسلیحیکی یه کجار گهوره و مهزمن دهزانی. ده مزانی نه تهوه که ی خۆی چهند خۆش دهوئ و چهندی پئ خۆشه خزمه تی بکا. چهند به ئاواتهوه بوو کورد بگاته ریزی نه تهوه به خته وه رهکان. زۆرم هیوا پئ بوو گه له که مان به په له به ریتته پیتش و ولاته که مان زوو ئاوه دان بکاتهوه. لهو ماوه کورته شدا ده زانین چهندی خزمه تی به که لک کردن. به راستی مه رگی پیتشهوا نهک ههر بۆ نه تهوه ی کورد به لکه بۆ جوولانهوه ی ئازادیخوازی و دژی ئیمپریالیستی سه رانسه ری ئیران زبانیکی گهوره بوو. ده ریا به ک زانست و ئه دهب، ده ریا به ک فیکر و بیر، به دهستی زۆرداریکی سه ره رۆ و نه زان وشک کرا و له ناوچوو.

سئ رۆژ پاش شه هیدبوونی پیتشهوا یانی رۆژی سیزده به ده ره قه لفرم بۆ کرد و له گه ل پیاویکی هه ژار و هاوالیکی زۆر به نرخی حیزبی به ره و کوردستانی عیراق وه رئ که وتین. به دوو رۆژ و دانیک سنورمان په راند. له وه ری جوگه وه بازم دا ئه وه ری جوگه به روا له ت هه یچ فه رقیکم نه هاته پیتش چاو. به لّام له واقیعدا سنوری سیاسی ولاتیکم په راندبوو و چوو بوومه ولاتیکی دیکه. گه یستمه شاری قه لادزه، وه نیو بازار که وتم و نه که وتم به به رگ و لیباس پۆلیس ناسیمی و زانی لهو دیورا هاتووم. پیلایان گرتم و خه ریک بوون تیکمه وه پیتچن. به لّام مه لایه ک و حاجیبه ک بئ ئه وه ی بمناسن بالیان به سه ردا کیشام و نه جاتیان دام. نه قله که راست له من رووی دابوو له ترسی ئاگر په نام بۆ مار برده بوو. مه لا پیتی خۆش بوو بمناسئ. منیش له گه ل ئه وه شدا پیتم خۆش نه بوو که س بمناسئ و ناوی خۆم به که س بلّیم خۆم پئ ناساند. دیار بوو مامۆستا منی له دووره وه ده ناسی. ئه و شه وه ی زۆری حورمه ت گرتم و له حوجه ری فه قیبیان نووستم و به یانی بۆخۆی وه پیتشم که وت و بردمی بۆ گوندی گردبوداغ. من به هیوا بووم سو راخی هه ژار و زه بیحی و قزلجی و دلّشاد بکه م و قسه ی خۆمان بئ له دلّی خۆمدا وام دانابوو یه ک بگرینه وه و سه ره له نوئ ده ست به کاربینه وه. دیاره ئه و قسه م به مامۆستا عه رز نه کردبوو، به لّام پیتم گوت ده مه وئ ئاواله کانم بیینمه وه. مامۆستا گوتی جارئ رووبار زۆرن و بواری نین و بیجگه له وه ئه و کوردانه ی ئیره که هاتبوونه ئیران هاتوونه وه و دانگه ریزه ده که نه وه بۆ لای شاران و پۆلیس ئاماده یی هه یه.

جاری ماوه یه ک لیتره به تا ولات که میک ئارام ده بیته وه. هاو ریتی که م نارد ه وه و بۆ خۆم دهستم کرد به خویندن و سه ره له نوئ بوومه وه فه قئ. زۆر چاکم ده خویند. هه م خۆم ده خافلاند و وه ره زی خۆم ده شکاند و هه م ده مو بست ئه وی له سووریم دۆراندوه له کایه ی تی هه لّی بنمه وه. هیتشتا لاو بووم و ئه گه ر خویند بام ده متوانی شتیکی به شتیکی بکه م. به لّام خویندنه که م زۆری نه خایاند. بیستم وه زعی ئیران ئارام بۆته وه و ده ستیان له خه لک گرتن هه لگرتوو و لیکم داوه پاش ئه وه ی لیتره ش ههر قاچاغم و ناویرم بگه رپیم بۆ سه ریک له ولاتی خۆمان نه ده مه وه؟ ئه گه ر زانیم ده حاویمه وه ئه وه ههر له وئ خۆم حه شار ده دهم. به تاقی ته نیئ رووم له کویتستانه خۆشه کانی کوردستان کرد به نیو چادر و هۆبه و گوڵ و گولزاراندا گه رام. شه نگه بیتری کتیل گه ردنم دین. لهو گه شت و گه رانه دا بووم که پارچه شیعی به هاری کوردستانم گوت، که بۆخۆم ئیستاش زۆرم خۆشه وئ و به شاکاری ده زانم. ژاندارم و پۆلیس له هه یچ کوئ تووش نه بووم و بئ سه ده مه گه یستمه وه گونده که ی خۆمان. پراوه ستام تا شه و به سه ره ده ستاندا هات و به تاریکی چوومه مائئ. یه کسه ره چوومه پشت ده رکی ژووری بام. بۆ یه که م جار له ژیا مندا خۆم گرت. چونکه بام خۆ له خه لک گرتن و گوئ له قسه ی خه لک هه لّخستنی زۆر پئ ناخۆش بوو. ته نانه ت ژنی مائئ ئیمه له ترسی بام قه ت نه یان ده ویرا شه مۆله بگرنه وه که ئه وده م له لادیدا زۆر باو بوو. له درزی ده رکه وه دیتم بام به حه واوه پراوه ستاوه و له گه ل ئه و پیاوه ی که له گه لم هاتبوو بۆ کوردستانی عیراق قسه ده کا و پیتی ده لئ رۆله پیتم بلّئ له کویتی بۆخۆم پیاو ده نیتم. ئه ویش ده لئ دوو رۆژی دی بۆخۆم ده چم و ده بیینمه وه. قه ولم پیداره جیگا و شوینی ئه و به که س نه لّیم. بام که میک به تووره بییه وه گوتی چۆن به منیش نالئی. گوتی نه خیر به تۆش نالیم. به دایکیشی نالیم، قه ولم پیداره و قه ولی خۆم ده به مه سه ر. ماندوویی رتگا و کویره وه ری غه ربی و لئ قه و ماویم له بیر چۆه و له دلّی خۆمدا گوتم چۆن زه حمه تکیشانی کورد کوری وایان لئ په یدا بووه؟

به لئ زۆر قاره مانی وا له خه باتی رزگاریخوازی گه له که ماندا هه ن که به شه ره فه وه ژیاون و به شه ره فه وه ده مرن و میژووش له بیریان ده کا. ئه و پیاوه، پیاویکی هه ژار و زه حمه تکیش و نه خوینده وار بوو. له سه ره تای کۆمه له وه به پروایه کی قایم و ته واوه وه هاتبووه ناو کۆری خه بات و بئ ئه وه ی خۆی پانئ خزمه تی زۆر گه وه ری کردبوون و که سیش باشی نانسئ و منیش لیتره دا ناویرم ناوی به رم. چونکه نازانم ماوه یا نه ماوه و ده شزانم ئه گه ر مابئ تووشی ده ردی سه ره ده بی.

چیدی خۆم پێ رانهگیرا و چوموه ژووری. دایکم و بابم و کابرا واقیان و پما. دایکم نامبازم بوو و تیروپوری ماچ کردم. بهلام بابم ئەو بابەیی که قەت رووی نەدەدامی و لەبەر هیچ کارساتیک نەدەچۆما و بەمەتەت و خۆراگری له ولاتدا ناوبانگی هەبوو و هەتا ما یەکمان جگەرەمان لەکن نەکیشا و بێ ئیجازە دانەنیشتین. خۆی پێ رانهگیرا و بەلووزەو فرمیتسکی له چاو هاته خوار و هەتا ماوەیەک هیچ قەسەیی بۆ نەکرا. دواوە بۆ یەکم جار و تاخر جار له ژیاندا بەخێرهاتنی کردم و گوتی چاک بوو هاتیهوه. ئەوه له دوام دەناردی عەفوی عەمومی بۆ عەشیرەتان دەرچوو. راستە ئیمە عەشیرەت نین. بهلام خەلکی گوندین و دەتوانین لهو دەرەتە کەلک وەرگیرین. مائی دنیام زۆره و ئیستا هەموو شت به بەرتیل دەکری. جاری ماوەیەک له مائی دانیشە و هاتوچۆی شاروباران مەکه تا بزانیان دنیا چی لی دی.

له مائی دانیشتم و چ باس نەبوو ورده ورده خەلکیان بەردا. منیش دەستم کردەوه بەجووت و گا و نازەلداریبەکهی خۆم و هاتمهوه سەر حووللەمەرەسی.

حیزی تودەیی ئیران بەناشکراییی خەباتی دەکرد و رۆژ بەرۆژ کۆمەلانی خەلکی ئیرانی زیاتر لی کۆ دەبوونەوه. له رۆژنامهکانی خۆیدا ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستی بهتوندی دەرکوتا و تیبۆری زانستی بلاو دەرکۆوه.

حیزی دیوکراتی کوردستانی کەم کەم بووژاوه و کادری لاهوکانی دەستیان کردەوه بەخەبات. پیاو هەق بلتی حیزی تودە لهو سەرەمەدا له بووژاندنەوهی حیزیدا رۆلێکی باشی یاری کرد. تەنانەت له پاراستنی ناوی حیزیدا. چونکە هیندیک له لاهو نازادیحواز و کەم ئەزمونەکان خەریک بوون ناوی حیزب بگۆرن و بیکەنە کۆمەلەیی کۆمۆنیستی کوردستان و وەک بیستومە بەرپۆهەرائی حیزی تودە مانیع بوون.

ژمارەیهک نیشتمان بلاو بووه و گەیشته دەستم و هومیتم پەیدا کرد که خەباتەکەمان پەرە بگریتهوه. هەرچەند راپۆرتیان لی دام که له نووسینی ئەم گۆرەدا دەستم هەیه و برێکیان ئەمبەر ئەو بەر پیکردم و بەخوای دەستیکیشیان بەیال و بژیدا هینام و پۆل چایەکیان لی ئەستاندم. بهلام ئەوه چوو و رابرد نەمزانی له کوئی چاپ کرا و هەر بەشێوه نووسین نووسەرەکانم ناسین.

ژمارەیهکیش رێگا دەرچوو و پیم گەیشت. یەکیک له نووسەرەکانم دیت و بەلێنی هاوکاریم پێدا، بهلام بەداخهوه ئەویش تێداچوو.

له رۆژی ۱۵ی رێبهندان ۱۳۲۷ ناسری فەخراریی له دانیشگای تاران شای وەبەر دەمانچان دا تۆزکالیکی دەم و لێو و پشت رووشاند. ئەو تاوانەیان هاویشته سەر حیزی تودە و ئیجازەیی رەسمی کارکردنی ئەو حیزیهیان هەلۆهشاندەوه و راپەرەکانیان گرتن و دەرکی رۆژنامهکانیان داخستن و له سەرتاسەری ئیراندا حکومەتی نێزانی دامەزرا. ئەوهش زەهرێک بوو که بەنەخشەیی ئیمپریالیزم و بەدەستی کۆنەپەرستی وەجولانەوهی رزگاریخوازی ئیران کەوت.

بهلام زۆری پێ نەچوو رۆژنامهکانی حیزی تودە بەنهیینی دەرچوونەوه و رابەرانی حیزب توانیان له زیندان راپکەن.

سەیر ئەوه بوو پاش رووخانی کۆماری مەهاباد من بۆ یەکم جار دوو رۆژ پێش واقیعی دانیشگا و پیرابووم بەناشکراییی بچمە مەهاباد و بەرۆژی رووناک بگەریم که ئەو رووداوه له تاران قەوما و له مەهابادیش دەستیان کردەوه بەخەلک گرتن. ناچار منیش خۆم شاردهوه. لهو خۆشاردنەوهدا شیعریکی زۆر باشم له ژنیر عینوانی «ژوانی ناغا» دا گوت که بەداخهوه خۆم نەمماوه و تکا لهو کەسانە دەکەم که هەیانە بیبارین و ئەگەر کرا بۆم بنێرن.

سالی ۱۳۲۷ سالیکی یەكجار تووش و شووم بوو. من بەعومری خۆم زستانی و سەختم له ولاتی خۆمان نەدیوو. پارزده رۆژی پایز ما بوو بەفرێکی ئەستور و وشک باری. یەك نوا له هەموو جیگایەك له میتریک پتر بوو. وشکەبەند و سەرما و سایقەیی بەدوادا هات و یەكسەر بوو بە روو، بەفری دیکەشی بەسەردا بارین، ری و بان گیران، قات و قری پەیدا بوو، ئاو وشک بوون و خەلک ناچار بوو بەفر بتوینیتەوه و بیخواتەوه. نەوت و ئاوردوو وەگیر نەدەکەوت. نازەل و مالات قرانی کرد. رەپستە رزین و نەوێندە گنخان و گرانیبەکی زۆر بەسامی بەدوادا هات.

من بۆخۆم له ئەزمونی پیاویکی دنیا دیده و کۆنسال کەلکم وەرگرت و توانیم بەشیتکی زۆر له دەغلوانی خۆمان له رزین و زایەبوون رزگار بکەم.

بەهار درەنگ بوو، هەوا گەرم ببوو. بهلام بەفر ئارەقیشی نەدەکرد. رۆژیک چومە مزگەوت تەماشام کرد پیرەپیاویک بەتەنی له تەنیشت سۆیه سارد و سەرکه هەلکۆرماوه. هەر منی دیت گوتی: مندالی ئەو زەمانە ئیمەیان پێ خەرفاوه. گوتم مامەگیان چ قەوماوه؟ گوتی: بەسەری تۆ ئەوه چەند رۆژه بهو هەتیوه گێژانەیی خۆم دەلیم بچن بەفری سەر رەپستەکەمان کون کون بکەن گوتیشم نادەنی. گوتم جا بۆ کون کونی بکەن؟ گوتی بۆ

تۆش نازانی؟ گوتم نه وه لالا. گوتی بیلامانی که سال درهنگ بو ههر د گهرم دادی و ههلمی دهکا. به فریش نایه لای ههلمه که بیته دهر و له ناو خویدا ده گه ریتته وه و ده غله که ده سووتی. نه گهر کون بکری ههلمه که دیته دهر و ناسووتی. قسه ی مامه پیره م به دلایه وه نووسا، چهند رۆژان پیاوم هه لگرتن و چومه زک به فر کون کردن به لام کاره که زۆر گران بوو. به فره که نه وه نده رهق بوو به لۆسه کون نه ده کرا. به لام پاشان تیگه بیستم په ندی پیشینیان چهند راسته که گوتویانه (دهستی ماندوو له سهر زگی تیره).

به شی زۆری ده غلی ئیمه نه و سالی نه پزی و نان و تۆی خۆمان بوو.

نه و سالی له هیچ کوئی ده غل نه بوو. نه و جووت به ندانه ی زهوی ناویژه یان به دهسته وه بوو، ههرزن و گه نمه شامییان چاند و نیوه نانیان په یدا کرد. منیش ههرزن و گه نمه شامی زۆرم چاند و به ره هه میکی باشیان دا. به لام له گونده که مان هیچ داهاتمان وه گهر نه کهوت، چونکه بوخۆیان هیچیان نه بوو تا به شی ئیمه بدن.

بو زستانی داهاتوو گرانییه کی به سام سه رانسه ری ئیران به تاییه تی کوردستان و نازه ربایجانی داگرت. ده غلی فرۆشتن ههر نه بوو، هه شبا له کرین نه ده هات. هیچ شتی تریش دراوی نه ده کرد. دوو مه ری داشتی پووته گه نمیکی نه ده کرد. که ویره گه نمیکیان به جووتیک که لی خاوی نه ده دا. هاواری سه رومال بوو، برا ناوری وه سه ر برا نه ده دا. به لام من نه مدی و نه مبیست له کوردستان که س راسته وخۆ له برسان بمری، ههرزن و گه نمه شامی خۆلاتی و گهنم و جو و خورمای عیراق هۆیان داوه.

له گه ل نه وه شدا ده زگای ته بلیغاتی پادشایه تی ئیران له و سالانه دا شه و و رۆژ و وهخت و بی وهخت په لاماری ده برده سه ر ده ولته تی شووره وی، نه و ده ولته ته وهک جیرانیککی باش و دلسوژ گه نمیکی زۆری دا به ئیران. نه ویش چ گه نمیک به روحی پیاوی پییده که نی. به هاتنی نه و گه نمه خه تهر که م بووه و قاتوقری له شاران نه ما.

ده ولته له دابه شکردنی نه و گه نمه دا دیته تیشی له بیر نه کردبوو و له رووی شوناسنامه میقداریکی گهنم بو ههر خیزانیک دانابوو. به لام ده بوو ناغا به قهرزی سه رخرمان وه ری بگری و سه نه د بدا، جا به سه ر خه لکی گونده که دا دابه شی بکا. ناغاکان گه نمه که یان به زیاده وه وه رگرت و وهک پیاوی چاک له پیش چاوی کاربه ده ستانی ده ولته به سووت و سه له م خۆره کانی شاریان فرۆشت و دراوه که یان نه خد و پوخت له تنه کی گیرفان قایم کرد. نه وان نه نگران، سووت خۆری شار قازانجیان کرد، سمیلی پیاوی ده ولته چهور کرا

و نه وی له و ناوه دا هیچی پی نه برا هه ژار و نه داری لادی بوو.

له به هاردا خه لکی دیته تی نازه ربایجان له حالیکدا که وهک خه زه لی پایز له برسان هه لده وه رین و پیاو ناگری بو تی به رده بوون به کوردستان وه ربوون. گه لی کورد جاریککی دیکه ش پیاوه تی و نان بده یی و میوانداری خۆی نیشان دا.

ههر دهسته یه ک رووی له ههر ناوه دانیه ک ده کرد، خه لکی نه و ناوه دانیه به پیربانه وه ده چوون و ژه میکیان تیر ده کردن و به رتیان ده کردن. زۆر مالی وا هه بوون نه و ژه مه بو خۆیان هیچیان نه ده خوارد و ده یان دا به و میوانه رهش و رووت و برسی و خورتانه. ژاژ و په نیر و لۆزک تاییه تی نه وان بوو. مالی زۆر له چهر و پیسکه نه با نه و سالی رزقی بو نه گیرا.

نه گهر گه لی کورد بوخۆی له وه زعیکی وادا نه بوو بتوانی میوانه کانی خۆی باش به خیتو بکا، که به هار کامل بوو نیشتمانه که ی، کوردستانی رهنگین و بژوین باوه شی دایکانه ی بو نه و برسی و ره شو رووتانه، بو نه و لاواز و له جه رانه، بو نه و لیقه ومماو و ده ربه ده رانه کرده وه. له نواله زه نویره کانییدا سفره ی نیعمه تی به هه ل و مه ندۆک و بیزا و کارگ و کوراده و زره مه ندی و سیوه لووکه و وینجه کیویلکه و که نگر و رتیاس و نه سپنک و ناله کوک و دۆری و ترشوکه بو رازاندنه وه.

به لی دیتم له چهرخی بیسته مدا، له و چهرخه دا که ئینسان نه تۆمی شکاند، راداری دروست کرد، ته نانه ت مانگی داگیر کرد، ئینسانیش وهک ناژله و ولسات له کیتو و که ژ به وه ری. ده مدیتن به گیا خواردن بایان ده کرد. به لام نه ده مردن.

نه و میگه له شپزه و سه رگه ردان و بی شوانه به چیا سه رکه شه کانی کوردستانی ئیراندا هه لکش و گلۆیکی نه و گیایانه ی هه لپساند و خۆی پی تیر کرد و شوپریزه بو گهرمه سپری کوردستانی پر خیر و به ره که تی عیراق و ورده ورده دانگه ریزه ی کرد تا به سه ر خیر و خوشیاندا کهوت. له وی که وته فه رعانه. ده غلودان فه ربکه ببوو، خانه خویش ههر کورد بوو، به دل بوو، به به زه یی بوو، ئینسان بوو و دلسوژانه میوانداری کرد و به خیتی کرد.

من له ماوه ی نه و گرانییه دا پیاوه تی نه وتۆم به پیاوی نه دار و زه حمه تکیشه وه دیتن که به راستی مایه ی شانازی ئینسانیه ت بوون. به لام به داخه وه کاره ساتی زۆر دلته زین و دیمه نی زۆر دزیویشم دیتن. من به چاوی خۆم دیتم ئینسان له برسان مرد. من ئینسانم دیت

له بهر موحتاجی خه ربیک بوو نووری چاوی خۆی به ئارد سهودا بکا و ههروهها زۆر حه یوانی دوو پیتی وام دیتن به پووالهت ئینسان بوون که چی لهو وهزعه ناله باره بو ئاخینی گیرفان یا دامرکاندن هه وهسی خۆیان که لکیان وه رگرت.

پوژتیک له بن دیواریکی خوارو خیتج خۆم له بهر به پوژچه هه لختستبوو و چیلکه م له ههردی ده وهژاند، هیشتا خا که لیه بوو ولات نه خه ملبوو. بیرم له حالی ئه و خه لکه ههژاره ده کرده وه، چهند مندالی دئی هاتنه لام یه کیان گوتی: فلانه کهس خه ربیکه ژن بیته. ئه و فلانه کهسه پیره پیاویکی دلریش و کۆنه گزیریکی به دفه ر بوو. کهس کچی نه ده دایه و بی ژن مابوو. پیتکه نیم و گوتم: ئای له و درویه! مندال تیکرا وه جواب هاتن، به په له په ل و سویتند و قوران خواردن گوتیان درۆ ناکه ین. ئه وه خه ربیکه کچی ئه و کابرا حه جه مه بکری و له خۆی ماره بکا. ماشالا جوانیشه.

- چی، چی بیکری؟!

- به لئی، به لئی، بیکری و له خۆی ماره بکا.

وهک فیشهک له جیتی خۆم ده ره پیرم و مندال که وتنه شوینم. که چوممه حه وشه ی کابرا، دیتم بوخۆی له سه ر کورسییه ک دانیشتوو وه لاقی هاویشتوتوه سه ر لاق و هه روا بزهی سمیلانی دئی. پیره پیاویکی که له گهت و ته ژه و وشک و رهق، به لام به داروبار له بن دیوار هه لته رووشکاوه و چوار مندالی ره شو رووت و کز و له جه ره له ده و رو به ری که وتوون. کچی کی بالا به رز و ئه سمه ر و چاو و برۆ جوان، به لام له رو لاوازیش پالی وه کۆله که ی بیلاکه داوه. چاره ره شی و نه گبهت له و دیمه نه ده باری.

- ها کویتخا ئه وه چیه؟

- قوربان چت لی وه شارم ئه و کچه م له و پیره مه شه دییه کریوه.

- کریوته؟ به چه ند؟

وه لالا قوربان به گران، به پووتیک ئارد. (زه رده خه نه یه کیشی بو کرد).

ناگرم له جه رگ به ربوو، مچو رکینکم له به ری پیه هات و له توقی سه رم ده رچوو، به ری چاوم تاریک بوو خه ربیک بووم به گژ ئه و پیاوه دلریشه دا بیم، به لام بیشم خوارده وه، خۆم راگرت و له مه شه دیم پرسى: ئه و کچه بز ده فرۆشی؟ ملی به لاه نا، هه ناسیکی ساردی هه لکیشا، ئاوی له چاوی گه را و گوتی: دایکی دوو پوژ پیش له برسان مرد. بوخۆشی

که نه فته بووه و هه ر بینا سلار بووه. ده ستی بو لای منداله کان را داشت و گوتی: ئه وانه ش برسین. بو به ی ده فرۆشم تا بوخۆی له برسان نه مرئ و ئه وانه ش بزتیوی چهند پوژتیکیان هه بی. سه ره سه ر به زتیرم نه ده دا و ئیستا به ئاردی ده فرۆشم.

له کچه که م پرسى: تو به و کاره رازی؟ میترد به و کابرایه ده که ی؟ فرمیستی که به چاوه جوانه کانداهاته خوار، به شه رمه وه گوتی: «نیم ئوشاقلار ئاچدلار». - چ بکه م منداله کان برسین - گوتم ئه گه ر خیرۆمه ندیک ئه وه نده ئارد بدا به باوکت هیشتا حازری میترد به و کابرا پیره بکه ی؟ به بیزاریه وه گوتی: «بوخ وه لالا» - نه به خودا -.

له و که یین و به ینه دا ژن و مندالی ئاوه دانی ئاپوره یان له ده وری من دابوو. له قسه کافمان نه ده گه یشتن. نه قلله که م له سه رپا بو گتیرانه وه، ژنه کان تیکرا گوتیان: ئه یه رۆ، چ خیر بوو کافرستانیه؟ گزیره پیره یان تف باران کرد و هه موویان به غار چوونه وه مالی خۆیان. ئینسانیهت گه یشته ئه و په ری، ده و له مه ند و هه ژار کهس به ده ستی به تال نه گه راوه. هه ره که له قه ده ر خۆیان، نان، کولیره، ئاردی گه نم، جو، گه نه شامی، هه رزن، ماش، نوک، نيسک، ته نانهت برینج و رو و جلکه کۆنیان له گه ل خۆیان هینابوو.

زگی منداله کان یان تیر کرد و تووره که ی مه شه دییان ئاخنی. ئه و وه خته من له خۆشیان گریام که دیم منداله قوشمه کانی دئی که له سه ر دوو شای میشتین و جگین و شیر و خهت سه ری یه کترییان ده شکاند، به په له په ل و هه له هه ل زارکی کیسه په روکانیان ده کرده وه و هه رچی قه ره پوولی هه یانبوو له مستی پیره مه شه دییان ده کرد و بوخۆیان مافنگی ده مانه وه.

هه ستی ئینسانی ئه و کیژه کوردانه ئاواتی شه ی تانی ئه و دیوه زمه بله وه زه ی کرده بلقی سه ر ئا و که قرمی له و کچۆله بی ده ره تانه خۆش کردبوو. باربووی ئه و ئینسانه ساکار و پاکانه چهند ئه وه نده ی ئه و نرخه بوو که ئه و گورگه پیره ده یویست ئه و به رخۆله بی ئازاره ی بی بکری. چهند دلخۆش بووم که به هه مووان نه مانه یشت له گونده خونچیلانه که ماندا ئینسان به ئارد سهودا بکری.

ته نگانه به ربان کورته. گرانی دوابی هات. قاتوقری ته واو بوو. خه لک که وته وه سه ر کار و کاسبی. به لام زۆر کهس له برسان مردن، زۆر پیاو له پیاوه تی که وتن، زۆر مال له مال بوون، زۆر کهس له سه ر ساجی عه لی دانیشتن و زۆر ناکه س پیتگه یشتن. زۆر گیرفان ئاخدران. زۆر کو شک قوت بوونه وه و زۆر مافوو ره راخران و زۆر ماشین کردران.

له ولاتیکی بی سهره و بهر ده، له پښتیمیکي کونی دهره به گایه تیدا همیشه به لای ته بیعت زولم و زور و خراپه و دزی و دسد ریژی پیاوخرانیسی له گه له.

ئو پروداوه ناخوشه زوری کار کرده سهر هستی ناسک و شاعیرانه من و ههروه ها زوریشی ته سیر کرده سهر وه زعی ئابووری و کومه لایه تی و ته نانه ت سیاسی کورده واری. وه زعی خراپی ئابووری و کومه لایه تی و سیاسی ولات و نه داری و دهستکورتی زوریه ی خه لک و زورداری کار به دهستانی ده ولت و تاوان و خه یانه تی چینی دهسته لاتار بوو به هوی راپه پینیکي فیکری بی وینه ی زه حمه تکیشانی کوردستان و ههست به مه سئولیه تکردنی پروناکبیرانی شورشگیتر و له خو بو ردوی نه ته وه که مان.

ئو راپه پینه فیکریه و ئو ههست به مه سئولیه تکردنه بوون به هوی ئوه که چینی چهوساوه و توژی پروناکبیری کورد زور له جار ان به پرواتر و ئاماده تر له ده و روبه یری حیزبی دموکراتی کوردستاندا کو بینه وه. پاش پروخانی کوماری مه هاباد قهت وه ک ساله کانی ۲۹ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ هه لومه رچی له باری عهینی و زهینی بو خه باتی رزگار یخوزانه ی گه لی کورد له کوردستانی ئیران هه لنه که وتوه.

هه رچند له و سالاندا حیزبی دموکراتی کوردستان له ژیر ته سیری حیزبی توده ی ئیراندا بوو و نه وه نده به ره و خه باتی چینایه تی ده ریشت که له خه باتی نه ته وایه تیدا که مته رخمی ده نواند و نه وه نده بو پروخاندنی کونه په رستی و دامه زراندنی دموکراتی له ئیراندا تی ده کوشا که نه ستاندنی مافه په واکانی گه لی کوردی له پله ی دووم دادنا، به لام دیسان به پشستیوانی چین و توژه چهوساوه کانی گه لی کورد پشت نه ستور بوو.

من هه رچند به پیتی توانای خوم له و خه با ته دا به شدار بووم. به لام له بهر نه بوونی چاپه منی کوردی نه متوانی هونه ره که م وه ک پیوسته له ریگای خزمه تی گه له که مدا له کار بیتم. له وکاته دا که روظنامه کانی فارسی به نه هینی بلا و ده بوونه وه و پولیس نهیده توانی بیان دوزیتته وه، بیگومان ده شکر ا چاپه منی کوردی بلا و بیته وه. به لام به رپوه به رانی ئو سهرده می حیزب له بهر بی نه زمونی نه وه یان به لاوه گرینگ نه بوو.

نه وده میش بروام وابوو و ئیستاش هه ر له سهر ئو بروایم که ده بی زه حمه تکیشانی کورد به زمانی خو یان بدوینین و ده بی پروناکبیرانی کورد به زمانی ساکارترین ئینسانی کورد مه سالیلی سیاسی و کومه لایه تی بنووسن و کومه لانی گه له که یان رپنوتینی بکه ن. به راستی هه م له باری خزمه تکردن به زمان و نه ده بی کوردی و هه م له باری پروناک

کردنه و هی بیروای سیاسی چینه چهوساوه کانی کوردستان هه لیکي گه وره مان له دهست دا. حیزب و ریخراوه سیاسیه کانی ئیران به تاییه تی حیزبی توده ی ئیران و جه بهی میلی و پیاوه نازادیخوازه سهر به خو به کان خه باتیکي ریگوییکیان دهست پیگرد بوو. روظنامه کان حه قاییان روون ده کرده وه و تاوانه کانی ریژیم و گه نده ل فیللی ئیمپریالیزمیان ناشکرا ده کرد. کونه په رستی له میژینه ی ئیران روظ به روظ پاشه کسه ی ده کرد و سه نگه ره کانی لی ده ستیندران. ده ولت ته کانی ده ستکردی ئیمپریالیزم و نوینه ی کونه په رستی خو یان نه ده گرت و یه ک به دووی یه کدا ده پروخان. په زم ئارا نه فسه ری به هیز و به دهسته لاتی نه رته شی ئیران وه ک ئاخیرین تیری ته رکه شی کونه په رستی هاته سهر کار. به لام بیگومان نه گه ر نه شکوژرا به نهیده توانی به ری لافاوی به ته وژی خه باتی نازادیخوازان بگری و قازانچی شیرکه تی نه وت بیاریزی و دهسته لاتی ده باری کونه په رست و سهر به ئیمپریالیزم بی نیته وه سهر دهقی جار ان و نه ویش هه ر تیدا ده چوو و میژووش ریگای خو ی هه ر ده بری.

خه باتی شیلگیر و بی وچانی گه لانی ئیران نیشتمان په روه ری به ناوبانگ دوکتور موسه دیقی هیئا سهر کار. ئو پیاوه به جه رگ و نه به زه خه باتی گه لانی ئیرانی ژیرانه رابه ری کرد و توند به گز ئیمپریالیزمدا چوو. سه نگه ره کانی یه ک یه ک پی به تال کرد تا به جاریکي پشتی شکاند و نه وتی ئیرانی میلی کرد و دهسته لاتی شوومی شیرکه تی نه وتی ئینگلیسی له ناو برد که له میژسال بو وه ک ده ولت تیگی گچکه و به هیز له ناو ده ولت تی بی هیزی ئیراندا ره گی دا کوتا بوو.

به بروای شه خسی من ئو پیاوه مه زنه هه لیه کی میژووی کرد، نه ویش نه وه بوو نه وه نده ی به گز دوژمنی ده ره وه دا چوو به گز دوژمنی ناوخودا نه چوو. ئو که سه ی له روظی ۳۰ ی پووشپه ری ۱۳۳۱ دا ئو فیداکاری و گیان بازی و پشتیوانیه یی له گه لانی ئیران دیبوو نه ده بوو به سهر کونه په رستیه وه بچی و ده بوو په گوربشه ی ده ره یینی. کونه په رستی له هه موو شویتیکي جیهاندا بو پاراستنی دهسته لاتی خو ی ده ست له هیچ تاوانیک ناگیریتته وه. بو به ده بی نازادیخوازانیش له ده رفه تی نه وتودا ده ستی لی نه پاریزن. ده وتوانی هه ر له روظه کانی پاش ۳۰ پووشپه ری ۱۳۳۱ دا شوینه واری کونه په رستی له ئیراندا نه هیلتی و نه وه نده ی بی هیز بکا که نه توانی راست بیته وه و سهر له نو ی وه ک دارده ستی ئیمپریالیزم بیته وه سهر کار.

به دریزیایی حکومه تی دوکتور موسه دیق کونه په رستی له ئیراندا به ره و که م هیزی ده چوو

و له هیندیک جیگادا تهواو بچ دهسه لاتی بپوو. به لآم به داخه وه له کوردستاندا هه رچه ند هیز و گوری جارانی نه بوو هیشتا به تهواوی لی نه کهوتبوو.

ئه رتهش به پشتیوانی دهره به گه کانی خو لاتی زور جار به رهنگاری خه باتی گه لی کورد ده بوو و زهبری لی ده وه شاندا.

جووتیاره کانی کوردستانی ئیران له سالی ۱۳۳۱-۱۹۵۲ دا له دژی زولم و زور و چهوساندنه وهی دهره به گه کان راپه رین و بو یه کهم جار له میژووی کوردستانی ئیراندا ناته بایی چینایه تی گه بشته رادهی ته قینه وه و چینیی چهوسا وهی ولاته که مان بو ما وه یه کی کورت له به شیکیی کوردستاندا توانی به سه ر چینیی دهسه لاتی تداردا زال بی.

جووتیاره کان هه ر به هیزی خو یان توانیان له به ری فه یزوللا به گیان و چۆمی بو کان و چۆمی مه جیدخان و شامات و به شیکیی محال بی خو یین ریژی و نازاردان و خراپه له گه ل کردن ناغاکان له گوندان دهره بکه ن و به خاوو خیتزانه وه له شاری بوکانیان په ستیون و له ویشدا گه مارو یان بدن و به په له خه ریکی چه کدار بوون بن.

ببگومان ئه گه ر له وه سه رده مه دا رابه رایه تی حیزیی دیموکراتی کوردستان درۆشمی خه باتی چه کدارانه ی هه ل بگرتبایه و ئه زمونی شو ر شگیترا نه ی هه بایه و جله وهی ئه و راپه رینه ی به دهسه وه گرتبایه و چین و تو یژه کانی دیکه ی بو یارمه تی و پشتیوانی جووتیاران هان دابایه، ئه و راپه رینه زور زوو ده بوو به نا وه ندی شو رش. شو رشیکیی ره سه ن و به رین، شو رشیکیی سه رانه ری کوردستان و له وانه بوو زور زوو بتوانی مافه ره واکانی گه لی کورد له چوار چی وهی ئیرانیکی دیموکراتدا بچه سپین و جووتیارانی کوردستان رزگار بکا. داخی گرانم ئه و هه له له باره و ئه و دهره ته باشه که لکی لی وه رنه گیرا. بی ئه زمونی خو مان پتر له هه موو هۆیه ک شو رشی کوردستانی ئیرانی وه و اخست. چین و تو یژه کانی دیکه ی کوردستان یارمه تی راپه رینی جووتیارانی کوردستانیان نه دا و ده ستیان له سه ر ده ست دانا. سه رتیپ موزه فه ری فه رمانده ی تیپی مه هاباد به سوپا و له شکر و تانک و تو په وه به هاواری دهره به گه کانه وه چوو و راپه رینی جووتیاران و وه رزیرانی زور بی ره حمانه و به توندی سه رکوت کرد.

دهره به گه کانی فه یزوللا به گی و دیبو کری به پشتیوانی ئه رتهش و یارمه تی قوله ناغاکانی محال و شارو یران له وه رزیران وه خو که وتن. لییان دان، دهریان کردن، تالانیان کردن و کوشتیان و لاشه ی دهیان وه رزیری شو رشگیترا و تیکوشه ریان به چۆمی بوکان دادا.

حکومه تی نیشتمانی موسه دیق نه ی توانی پیشی ئه و تاوان و جینایه ته ئاشکرایه بگری. حیزیی توده ی ئیران به وه هه موو هیزه ی که ئه و سه رده می هه یبوو نه ی توانی ئه و راپه رینه بپاریزی و بچوو کترین یارمه تی پی بگه یه نی.

جاریکی تر به چاوی خو م تیشکانی ره سه نترین راپه رینی گه له که م دی. ئه گه ر گوتم ره سه نترین راپه رین پیتم وایه به هه له نه چوم، چونکه ئه و راپه رینه له ناو زه حمه تکیشترین چینه کانی خه لکی کورده واری و له خو وه هه ل قو لیبوو. یه ک دوو که س نه بی نو یینه ری هچ چین و تو یژیکی کوردستان ته نانه ت ورده بو رزو ازیشیان له گه ل نه بوو. راسته به شی زوری ئه و وه رزیرانه ئه ندامی به وه فای حیزیی دیموکراتی کوردستان و دۆستی به ئیمانی حیزیی توده ی ئیران بوون. به لآم به داخه وه رابه رایه تی حیزیی دیموکراتی کوردستان درهنگ جوولایه وه و نه ی توانی ئه و راپه رینه ره سه نه به چاکی به ری وه به ری. ببگومان ئه گه ر ئه و راپه رینه باش رابه ری کرابا له و کاته دا که کونه په رستی له وه پیری بی هیزیدا بوو زور زوو ده ی توانی هه موو کوردستان به نیته وه و ببیته سه ره تای شو رشیک که پیتم وایه در یژخایه ن نه ده بوو.

له سالی ۱۳۳۲ دا خه باتی گه لانی ئیران به رابه رایه تی موسه دیق سه رنجی دنیای بو لای خو ی راکیشا و موسه دیق به یه که م شه خسی سال ناسرا.

خه باتی حیزیی دیموکراتیش باریکی له بارتیری به خو به وه گرت و تا راده یه کی زور پیشی چه پره وی مندالانه که راست و راست به قازانجی کونه په رستی تهواو ده بوو گیرا. منیش پاش چه ند سال تووشی لایکی روونا کبیر و تیکوشه ری کورد هاتم که چونکه نازادی خو از تکی شیلگیر بوو پروای به چاره سه رکردنی مه سه له ی نه ته وایه تی هه بوو و له زمانی یه ک ده گه یشتین.

من له میژ بوو هاوارم ده کرد، بابه راسته رۆژنامه کانی سه ر به حیزیی توده رۆژنامه ی چاک و به که لکن (به راستیش و بوون)، به لآم دهردی ئیمه دهرمان ناکه ن. به شی زوری گه له که مان فارسی نازانی و له مه به سستی رۆژنامه کان ناگا و له سه ر مه ساییل روون ناپیته وه، به لآم به داخه وه زورم گو ی نه ده درایه و ته نانه ت چه پره وی و امان هه بوون که له عه ینی نه خو ینده واری و نه زانیدا گالته یان به و جو ره بیرو پروایه ده کرد و به ردیان له ئه ژنوی خو بان ده دا.

ئه و لاره له قسه م گه یشت، دهسه لاتی شی زور بوو. بریارمان دا رۆژنامه ی «کوردستان»

رۆژنامه‌ی حیزبی دیموکراتی کوردستان یادگار و خۆشه‌ویستی پێشه‌وای نهمرمان سه‌رله‌نوێ چاپ بکه‌ینه‌وه و به‌زمانی ساکاری کوردی له‌گه‌ڵ زه‌حمه‌ت‌کێشانی گه‌له‌که‌مان بدوین و له‌سه‌ر مه‌ساییل روونیان بکه‌ینه‌وه. خه‌ریک بوو ئاواتی له‌مێژینه‌ی من بێته‌ دی، که به‌داخه‌وه کودیتای شووم و ر‌ه‌شی ۲۶ی گه‌لاوێژ بۆ ماوه‌یه‌کی دوور و درێژ لێکی جوی کردینه‌وه و وه‌ک بابرده‌له هه‌ریه‌که‌ی بۆ لایه‌ک هه‌لداشتین.

ئه‌و لاوه تیکۆشه‌ره پاش چهند سال ئاواتی منی هینا دی و توانی رۆژنامه‌ی کوردستان چاپ و بلاو بکاته‌وه. چوار ژماره‌ی ئه‌و رۆژنامه‌م پێگه‌یشت. به‌لام ژماره‌ی پینجی هه‌رگیز نه‌گه‌یشته ده‌ستم، چونکه ئه‌و که‌سه‌ی رۆژنامه‌که‌ی بلاو ده‌کرده‌وه به‌خۆی و رۆژنامه‌که‌یه‌وه گیرا و هه‌موو ژماره‌کانی له‌ناو چوون. من ئه‌گه‌رچی زۆرم بێ خۆش بوو له‌گه‌ڵ ئه‌و رۆژنامه‌هاوکاری بکه‌م و شتی بۆ بنووسم، هه‌لومه‌رجێکی نه‌هینی ئه‌وتۆ له‌گۆریدا بوو که بێ رانه‌گه‌یشتم هێچی بۆ بنووسم.

زۆر شت له‌سه‌ر کودیتای ر‌ه‌ش و شوومی ۲۸ی گه‌لاوێژ نووسراوه و گوتراوه و دووپاته‌کردنه‌وه‌یان لێرده‌ا بێ جێیه. به‌لام چونکه ئه‌و کودیتایه ته‌ئسیری راسته‌وخۆی له‌سه‌ر ژبانی من هه‌بووه و منیش یه‌کێکم له‌و که‌سانه‌ی وه‌به‌ر په‌لامار هاتم و زۆرم ر‌ه‌نج و کویره‌وه‌ری و ئازار دیت و گه‌لێکم زبانی مائی پێگه‌یشت و ده‌رد و سزام چێشت، ویستم هه‌روا به‌سه‌ریدا تینه‌په‌رم.

له‌ ریفیراندۆمی موسه‌دیدی هێزی کۆنه‌په‌رستی و هێزی ئازادبخواری زۆر باش راده‌ی ده‌سته‌لاتیان ده‌رکه‌وت، به‌تایبه‌تی له‌ کوردستاندا، بۆ نمونه له‌ شاری مه‌هاباد که ده‌نگدان ئازاد بوو و وه‌ک گوتم هیشتا کۆنه‌په‌رستی و ئه‌رته‌ش که‌م تا کورتیک جووله‌یان مابوو، ته‌نیا دوو که‌س به‌قازانجی ده‌ربار ده‌نگیان دا، ئه‌ویش وه‌ک شاهیدیکێ زیندوو ئاگام لێ هه‌یه لاویکی زۆر پاک و چاک له‌ داخی چه‌په‌روی ئه‌ندامیکێ بێ که‌لکی حیزب ده‌نگی دا و پتر له‌ پینج هه‌زار ده‌نگ به‌قازانجی موسه‌دیدی درا. به‌وه‌را دیاره خه‌باتی دژی ئیمپریالیستی چهنده‌ی په‌ره گرتبوو.

خه‌لک له‌مێژبوو خه‌ریک بوو جێژنی دامه‌زراندنی حیزبی دیموکراتی کوردستان بگرن. که‌چی خواوراستان له‌ رۆژی ۲۵ی گه‌لاوێژی ۱۳۳۲دا جێژنه‌که‌یان بوو به‌دوو جێژن. له‌و رۆژهدا بوو که شا له‌به‌ر ته‌وژمی شه‌پۆلی تووڕه‌یی خه‌لک خۆی نه‌گرت و رای کرد و به‌ره‌و به‌غدا هه‌لات. له‌ویش نه‌گیرساوه و هه‌ی دێ بۆ ئیتالیا. به‌راستی رۆژیکێ خۆش بوو.

دوکان و بازار داخران و خه‌لک ر‌ژانه ناو کووچه و خه‌یابان. بوو به‌هوراکێشان و چه‌پله‌رێزان و سه‌ما و هه‌له‌په‌رین. ژن و پیاو و گه‌وره و بچووک له‌و زه‌ماوه‌نده‌دا به‌شداربوون. کۆبوونه‌وه‌یه‌کی گه‌وره‌ی حیزبی له‌ مه‌یدانی شار کرا. منیش پاش رووخانی کۆماری کوردستان بۆ یه‌که‌م جار شیعرم بۆ خه‌لک خۆینده‌وه. دیاره شیعره‌کانم به‌په‌له‌ دروست کردبوو و له‌ باری هونه‌رییه‌وه زۆر باش نه‌بوون، به‌لام چونکه ئیله‌هامم له‌ خه‌لک وه‌رگرتبوو و بۆ خه‌لک بوون، دوو سه‌عات بێ نه‌چوو گه‌وره و بچووک و ژن و پیاو و مندالی شاره‌که‌مان سه‌ریه‌ندی شیعره‌که‌میان ده‌خۆینده‌وه و ده‌یانگوت (ده‌پرۆ ئه‌ی شاه‌ی خائن به‌غدا نبوه‌ی ر‌یبه‌ت بێ).

سێ رۆژان ده‌نگی ده‌هۆل و زورنا و تریقه‌ی پێکه‌نین و ر‌مبه‌ی هه‌له‌په‌رین له‌ مه‌هاباد نه‌په‌ریه‌وه. به‌لام به‌داخه‌وه ئه‌م که‌یف و نه‌هه‌نگ و به‌زم و زه‌ماوه‌نده‌ زۆری درێژه نه‌کێشا و رۆژی ۲۸ی گه‌لاوێژی ۱۳۳۲ کودیتای شووم و ر‌ه‌ش و دژی گه‌لی - دالیس - ئه‌شرف - زاهیدی سووک و هاسان سه‌رکه‌وت. زاهیدی ئه‌و ئه‌فسه‌ره فاشیست و کۆنه‌په‌رسته‌ی که‌ رۆژگارێک به‌تاوانی جاسوسی ئالمانی نازی له‌لایه‌ن ئینگلیس و ئه‌مریکاه‌ گیرا. ئیستا به‌قازانجی ئه‌وان و ده‌رباری کۆنه‌په‌رست ر‌ابه‌ری کودیتای به‌ده‌سته‌وه گرت و به‌سه‌رکرده‌یی ژماره‌یه‌کی که‌م له‌ ئه‌فسه‌رانی کۆنه‌په‌رست و ده‌رکرای ئه‌رته‌ش و ده‌سته‌یه‌ک پیاوخراب و که‌ته‌وکۆشه و به‌پشتیوانی ئیمپریالیزمی ئینگلیس و ئه‌مریکا توانی جوولانه‌وه‌ی ئازادبخواری په‌ره‌گرتوو و به‌ربلاوی ئێران سه‌رکوت بکا و ده‌وله‌تی نیشتمانی موسه‌دیدی برووخینێ و ده‌سته‌لات بداته‌وه ده‌ست کۆنه‌په‌رستی و شای راکردوو، شای به‌زیو و شای خۆتێرێژ و پیاوکۆژ بگه‌رێتیه‌وه سه‌ر ته‌ختی شوومی پاشایه‌تی و رۆژی ۲۸ی گه‌لاوێژ بکا به‌سه‌ره‌تای سه‌رده‌میکی ر‌ه‌ش و شووم و خۆتیاوی مێژووی ئێران.

من بۆ خۆم پێم وانه‌بوو کۆنه‌په‌رستی به‌هه‌لاتنی شا له‌ ئێراندا به‌بێ ده‌بێ و ئیمپریالیزمی جیهانی وا سووک و هاسان ده‌ست له‌ خه‌زویه‌ز و خه‌یروپێری ئێران هه‌لده‌گرێ، به‌لام قه‌ت خه‌یالیشم نه‌کرد و به‌هاسانی زالی بێته‌وه. چونکه جوولانه‌وه‌ی ئازادبخواری ئێران زۆر به‌هێزتر له‌وه ده‌هاته‌ پێش چاو.

من نامه‌وی بچمه‌ قوولایی مه‌سه‌له‌که‌وه. به‌لام ئه‌وه‌نده ده‌لێم ئه‌گه‌ر ر‌ابه‌رانی جوولانه‌وه‌ی ئازادبخواری له‌ تاران وه‌ده‌ست ده‌هاتن و به‌ره‌نگاری کودیتاچیه‌که‌مان ده‌بوون، هه‌رگیز کۆنه‌په‌رستی نه‌یده‌توانی به‌سه‌ر جوولانه‌وه‌ی ئازادبخواریدا زالی بێ و شا بگه‌رێته‌وه

ئىيران و ولاتەكەمان بكا ته گۆمى خويىن و ئەو ھەموو ئىنسانە بەشەرەفە بكوژى و ئەو ھەموو خويىنە پاكەنە برېژى و ئەو ھەموو خەيانەتە بەگەلانى ئىيران بكا .

پاش نيوەرۆى رۆژى ۲۸ى گە لاويژ زۆر بەزەحمەت توانيم خۆم دەرياز بگەم و لە مەھاباد و دەدرەكەوم و ملی چيا بگرم . ماوەيەكى زۆر بەكيتوانەو بووم ، شەوانە خۆم لە گونديك دەكوتا و نان و ئاويكەم دەخوارد و بەرۆژ وەچيا دەكەوتەم .

پۆليس زۆر بەتوندى ليم دەگەرا و ھەرەشەى كوشتنى لى دەكردم . بەلام شوينى بۆ ھەلنەدەگيرام . ئەو ھەش لە ساپەى يارمەتيدانى خەلك بوو . ھەموو كەس راى دەگرتەم ، نانى دەدامى ، دەيشاردمەو ، تەنانەت ئەوانەى زۆر بەشاپەرست مەشھوور بوون بەراستى چاكەيان لەگەل كردم و زۆريان مەمنونم . بەلام بۆيە ناويان ناھەم بۆخۆيان رەنگ بى پىيان باش نەبى .

پۆليس كە دەستى وەمن رانەگەيشت كەوتە ئازاردانى بابم . ئەو ھەش زۆر نارەحەت كرد . بابيكي پير و موحتەرەم كە مالى پەناگاي ليقەوماوان بوو ، ئىستە لەسەر من سووكايەتى پى دەكرا . ئىستەش كە ئەو ھەم وەببیردیتتەو نارەحەت دەبم . بەو ھەشەو ە رانەو ەستان و گيشەى گونەكەيان تىكرا سووتاندين .

ولاتى ئيمە زۆر كوستانە . سالى وا ھەيە پىنج مانگ بەفر ەرز بەرنادا و ھەيوان و ئاژەل لەسەر ئاخوړ و دانگەيە . لەبەرئەو ە ناچارە گيا و وينجە و كۆدە و گزرە و تفاقىكى زۆر داخا . بەداخەو ە لە قەدیمەو ە عادەتتىكى خراب لە كوردەواريدا ھەيە ھەر كەس رقى لە يەككى ھەستا و بەئاشكرايى نەبويايە گيشەى دەسووتىن . پياو ەكانى پۆليس بەدزى گيشەى گونەكەى ئيمەيان كە بەسەر يەكەو ە داندرابوون ئاگر تى بەردا . بىگومان زەرەرى ئەو سووتمانە لە سەد ھەزار تەن زياتر بوو . ئىستەش كە وەببیرم دیتتەو ە خەلكى ھەزار و زەحمەتكيش و بى تاوان لە سۆنگەى مندا ئەو ھەموو زيانەيان پىگەيشت و بەرھەمى شان و پىليان بوو بەژيلەمۆ و ئاژەل ە بەستەزمانەكانيان بى تفاق مانەو ، كزەم لە جەرگى دى و لەكن ويجدانى خۆم شەرمەزار دەبەو ە و خۆم بەپشیلەى رەجەبە شىت دەزانم .

پاش ۲۸ى گە لاويژ زۆر لە ئەندامانى حيزب روويان لەنيو مەنگوران كرد . ەشیرەتى مەنگور بەپانەو ، بەئاغا و رەعيەتەو ، بەنەدار و دەولەمەندەو ە باو ەشيان بۆ كردنەو ە .

ھەرچەندە ھىندىك لە تىكۆشەران پيشنيارى ھەلاييساندى شوړشى چەكداريان دا و لە بىرمە كاغەزىكەم بۆ ھات كە چاوەنۆر بە بەو زووانە چەك بلاو دەكەينەو ە و شوړش دەست

پى دەكرى ، بەلام چ باس نەبوو . بىگومان لەو وەختەدا كە ەشیرەتى مەنگور لەو شوينە سەخت و قايەدا ھاوكارى حيزبى دەكرد ، دەس پىكردنى شوړشى چەكدارانە كارىكى محال نەبوو . پىم وايە دەولەت ھەستى بەو ە كرد و گيراو ەكانى بەردان و خەلكى دامەزراندەو ە . منيش پاش چوار مانگ دەربەدەرى توانيم بچمەو ە مالى خۆم و دامەزرىمەو ە . لەو ماوەدا بەراستى رەنج و كوئیرەو ەربىبەكى زۆرم دى و ھىز و توانام لەدەست دا .

ئەو ەبوو بەسەرھاتى مندالى و لاوى من . چونكە رەنج و كوئیرەو ەرى ژيان لە ۳۰ سالىدا منى پير كرد ، سەرورپشم بۆز بوو ، ددانم شاش و واش بوون ، چاوم حوكمى كەم بوو ، ھىز و توانام رۆژ بەرۆژ لە كەمايەسى دا ، ھەموو شتم بەرەو نەمان چوو . بىجگە لە ھەستى شاعيرانەم كە بەرواى خۆم تا ئىستەش ھەر لە زىدەبىبە و كەمى نەكردو ە .

لە سالى سى و دوورا ھەميشە لەژىر چاوەدئيرى پۆليسدا بووم و پۆلىكەم جاسووس لە دەوروبەرى گەراون .

سالى ۱۳۳۸ سالىكى زۆر شووم بوو لە ميژووى ژيانى مندا . لەو سالىدا سازمانى ئەمنىيەت گەورەترين زەبرى لە حيزبى ديموكراتى كوردستان و جوولانەو ەى ئازادىخوازانەى گەلى كورد و ەشاندا ، كە بىگومان لەو سەردەميدا دەكرا بە بەھىترين رىكخراوى سياسى رىكويىكى ئىرانى بزانى .

منيش لەو سەردەمەدا تووشى نەخۆشيبەكى رووحى ھاتم . ناھومىديبەكى رەش ئاسۆى ژيان و بىر كردنەو ەى داگرتەم . ئەو ناھومىديبە زۆر جار تا حالى خۆكوشتن پالى پىتو ەنام . نامەو ى ئەو تاوانە باويژمە سەر ئەستۆى كەس . بەلام ئەو ەندە دەلیم ناتەبابى و ناكۆكى ناو خىزان و بنەمالەى خۆمان زۆرى كار كرده سەر من . ھەلەى وام كردن كە نەدەبوو بەھىچ نرخیك بيانكەم و بەسەر پەلى وادا كەوتەم كە دەبوو خۆيان لى بياريزم . دوو سالى زۆر تال و تفت و پىر رەنج و كوئیرەو ەرىم رابوارد و ھەزارجار مەرگم بەئاوات خواست . بەلام لەپىر ئەو مژو ەو ە رەوى و گزنگى ھىوا سەرلەنو ى لە ئاسۆى ژياندا ئەنگوت .

لاويكى رووناكبير و كوردىكى پاك و بەشەرەف كە بەداخەو ە ناكرى ناوى بەرم خۆى و رەفيقانى ئەو لەو ماوەدا زۆر لە ھانام ھاتن و زۆرم لەگەل ماندوو بوون . لە سالى ۱۳۴۰دا سەرلەنو ى تى ھەلچوومەو ە و ھاوكارى ئازادىخوازانم دەست پىكردەو ە ، دەستەبەك رەفيقى تازە و تىگەيشتوو و رووناكبيرم پەيدا كردن ، لەبارى ھونەرىشەو ە شىعەرەكانم نەك ھەر باشتر بوون ، بەلكە بەرواى خۆم تىيان پەراندا .

له سالی ۱۳۴۴ د لاویکی یه کجار خوشه ویست و خزمیکی زور نیزبکم که له دهره وهی ولات ده ژیا و دهیخوتند و هیوایه کی زورم پی هه بوو مرد، نه و پروداوه زوری په ریشان کردم.

هیئنده پی نه چوو له سه فهدا بووم که خه بهری جهرگپری مردنی با بیان دامی. ناتوانم شهرحی ته ئیسیری نه و خه بهره له سه ره هستی خویم بدم. ئیستا که نه و دپراوه دهنوسم به زه حمت فرمیستکم بو راده وستن. نه و نه ده لیم دهردی باب مردن دهردیکی گرانه و پیاو له هه ر ته مه نی کدا بابی بری هه ست به هه تیوی دهکا.

دوو سال پاش دایکیشم مرد. بابم پیاویکی به زیبک و زا کوون بوو. قه تی پروو نه ده دا منداله کانی. ته نانه ت به پیریش من جگه ره م له کن نه ده کیشا. دایکم زور سه ر و پروو خوش بوو و منی له هه موو منداله کانی خوشتر ده ویست، که چی پیتم سهیره مه رگی بابم زور پتری کار کرده سه ر من و پتری په ریشان کردم.

سالی ۱۳۴۷ له حالیکدا که زور دهوله مه ند و تیروپروو بووم و مال و دهوله تیکی زور له پیویستی خویم زیاترم هه بوو و پیر و که نه فتیش بوو بووم و ده مه ویست گوشه گیری بکه م و له ناو ژن و مندالی خویدا به سیتمه وه، زولم و زوری ریژیم نیسبه ت به گه لی کورد گه یشته راده یه ک که بو هیچ ئینسانیکی خاوه ن شهره ف قبول نه ده کرا. من چوچاوم به رایبی ده دا لاوانی تیکوشهر و پروونا کبیری کوردم هه ر به و تاوانه ی داوای مافی ره وای نه ته وایه تی خویمان ده کرد، له پیش چا و بکوژن و به وه شه وه رانه وه ستان ته رمی خویناوی و کون کراویان به شار و باژیراندا به چه پله ریژان بگپرن و داوه ت و سه مای له دهری بکه ن؟ ناچار به پیری سه ری خویم هه لگرت و به داری دهستی پرووم له ولاتی غه ربیایه تی کرد و ده ستم له ژن و مندال و که سوکار و یار و دیار هه لگرت. نه وه پینج سال و چه ند مانگه ناواره و دهر به دهر ده خولیمه وه و هه ژار گوته نی هه ر شه وه میوانی خانه خویمه کم و هه ر روژه له جیبیه ک. زورم کویره وه ری و چه رمه سه ری چیشته وه، زورم شه و و شه ونخونی کیشاوه، زورم نه داری و پرووتی دیوه. نه گه ر ژیانی نه و چه ند ساله بنوسم خوئی سه دان لاپه ره کاغه زی به ش ناکا. به لام نه هینی کاری ئیجازه نادا.

خوینه ری خوشه ویست هیوادرم توانیم تا راده یه ک خویم به تو بناسینم. دیاره توش چاوه نوپی نه وه نی هه موو رازه کانی خویم بو تو گپرابیته وه.

من ئینسانم نه مه لاییکه م و نه په ری، ده خویم، ده نووم، شاد ده بم، وهره ز ده بم، ده گریم،

پیده که نم، ده ترسم، ناهومید ده بم، داروبه رد نیم. له و ماوه دوور و درپژه ی ژیاندا زور کاری چاکم کردوه و به سه ر خراپه شدا که و تووم. ته نیا کاریکی خرابی که دلنیام قه تم نه کردوه دزیبه. نه ویش قه ت نه وه نه ده موحتاج نه بووم مه جبوور بم دزی بکه م. به چی مه معلوم ژیان نه وه نه دم موحتاج ناکا تووشی نه و گونا هه ش بم که زورم پی گه وره به؟

نیوه شه وی سی پی ریبه ندانی ۱۳۵۲ - ۲۴ ی ژانویه ی ۱۹۷۴ و یه که می موچه رپه می ۱۳۹۴ له نووسینه وه ی نه و سه رگورشته بوومه وه. ئیستا له شاریکی دوور ولات به تاقی ته نی له ژووریکه ره ق و پروو دانیشته ووم. هه موو سامانم ته ختیکی و ده ستیک نوین و دوو ده ست به رگی کوون و نوئی و چه ند کراسی چلکن و چه مه دانیک و ساکیکی دهستی و چه ند جلد کتیب و کوولیک کاغه زی بلاوه و نه سپی له گیرفاندا سه وزه له تان عه رز ده کا. به لام زگستان پیتم نه سووتی. نه و ژیانم بوخوم هه لپژاردوه و ده نا دوستی وام هه ن نه گه ر چه ز بکه م پارووی له زاری خویمان دهردین و له زاری منی ده نین.

تا نه و نوخته م دانا زیندوو بووم و پشووم ده هات و ده چوو و هیچ ره نگ مردن نه بووم. جا نازانم که ی سه ر ده نیتمه وه و کوچی دواپی ده فه رموم؟

لیره شدا ده مه وی شتیکی بلیم، به پیچه وانه ی زور هونه رمه ندی کورد من له نه ته وه که ی خویم رازیم. که س تا ئیستا بی حورمه تی پی نه کردووم. داوای دراو و مالیشم له که س نه کردوه تا بزانه ده مداتی یا نا. له لیقه ومانیشدا نایان داومی و رایان گرتووم.

شیریشم ته نیا بو دهرپرینی ئی حساسی خویم داناه و هیچ هه قم نیبه منه تیان به سه ردا بکه م. نه وان پییان ناخوش بی یا خوش من که شیرم بو هات ناتوانم نه یلیم.

«گه لیک قسه م له دلا بوو، حیکایه تم مابوو

که چی له به ختی که چم خامه نوکی لیله شکا»

له به ر شکانی نوکی خامه نیبه که له گپرانه وه ی حیکایه تی دللی خویم واز دینم. نا من وه ک هه موو ئینسانیکی کورد به تاییه تی کوردیکه ئیرانی هیشتا له دنیا یه کی پر له نه سراردا ده ژیم و نا کرئی رازه کانی دهروونم هه لپژیم. تو بلپی کورد بگاته جیگایه ک و منیش نه وه نه ده بریم هه رچی ده بزانه بینوسم و قازانجی له زبان پتر بی؟

ئینسانم.

ژیانم پی خوشه.

پيتم خۆشه له شارى ئاوهدان، له شهقامى پاك و خاوين له گهه خۆشه ويستان بگهريتم. پيتم خۆشه له ژوورى گهرموگور له سههر نويني نهرم وهركهوم. پيتم خۆشه سههر وهباسكيكى نهرم و نۆل بكهه. پيتم خۆشه كام خۆراك خۆشه له پيشم بى، پيتم خۆشه كام شهراب چاكه له جامدا بى. ده مهوى سهما و ههلهپهرينى نازداران ته ماشا بكهه. ده مهوى جوانترين باله ببينم، بۆ چاكترين ئۆپيرا گوئى رابگره. ده مهوى بهرزترين سه مفاونيم بۆ لى بدرى. نامهوى دهريه دهه و سههر گهردان به، به ته نهى به كيتو و شاخاندا بگهريتم. له شهكهوت و زهندۆلان بخزيم، له سههر بهردى رهق بنووم. قۆنداغى رهق و ساردى تفهنگ بكهه سههرين. نانى وشك و كه پرواوى بخۆم، ئاوى سوئير و گهرم بخۆمهوه، پيتم خۆش نيهه لاقه فرته و چهنگه كه رهى نيهه گيانان ببينم، خوين و فرميسكم وه بهر چاو بكهوى، پيتم خۆش نيهه به ته قهى تفهنگ و گرمهى تۆپ و هارهى ته ياره رابچه نم.

- به لام:

چبكهه، كوردم

كۆيلهه

ئهوانه هه موو و ته نانهت كوژران و كوشتنم پى له كۆيله تى خۆشتره.

هينين

۵۲-۱۱-۲

كوردم ئه من

گه رچى تووشى ره نجه رۆبى و چه سه رهت و ده ردم ئه من
 قهت له دهس ئه م چه رخه سه پله نابه زم، مه ردم ئه من
 ئاشقى چاوى كه ژال و گه ردىنى پر خال نيم
 ئاشقى كيتو و ته لان و به ندهن و به ردم ئه من
 گه ر له برسان و له بهر بى به رگى ئيمرو رهق هه ليم
 نۆكه رى بيگانه ناكه م تا له سههر هه ردم ئه من
 من له زنجير و ته ناف و دار و به ند باكم نيهه
 له ت له تم كه ن، بكوژن، هيشتا ده ليم كوردم ئه من

شيلان ئاوى ۱۳۲۱-۱۹۴۲

وتووئيرى كچ و كور

كاكه گيان لاوى كوردى شوخ و شهنگ
 تا كهنگى ده بى وا بى هه ست و دهنگ
 ديلى، ژيتر ده ستى، ئه سيري، تا كهى؟
 پرووتى، نه دارى، فه قيرى، تا كهى؟
 له ژيتر زنجير و كووتا ده نالى
 مه گه ر ديوانه ي، شيتى، عه ودالى؟
 تيفكره خه لكى هه موو ئازاده
 هه ر توو خه مناكى هه موو كه س شاده
 وه ره مه يدانى له رتي نيشتمان
 بكه قوربانى سه ر و مال و گيان
 كور:

ديده گيان كچى كوردى ژيكه له
 داوينى پاكه دووربى له په له

(لینین) راپه‌ری مائی چار شیوا
تو هیشتا چه‌پسی له ژیر چارشیا
کچی هه‌موو کهس ئیمرو سهره‌سته
ههر هه‌قی کچی کورده پی په‌سته
په‌سینه له پی تو زنجیر و کوژ
دیده گیان بده یاری برای خوژ
له گوین (ژاندارک) هه‌سته وهک مه‌ردان
دوژمن وه‌ده‌رنی له خاکی کوردان

۱۹۴۲-۱۳۲۱

خاوه‌نی زێر

له‌بار و قیت و قوژه خاوه‌نی زێر
ئه‌گه‌ر کووره و وه‌گه‌ر گوچه و شهل و گێر
به‌ژن باریک و شووش و شووره‌لاوه
ئه‌گه‌ر پیرتکی خوین تاله و ورگ تیر
ده‌لین زانا و ئه‌دیب و خوینده‌واره
ئه‌گه‌ر نه‌یخویندبێ شه‌ش پیت و دوو دیر
به‌لام زێرت نه‌بێ سووکی ئه‌گه‌ر تو
بده‌ی دهرسی هه‌زاری وه‌ک شکسپیر

۱۹۴۱-۱۳۲۰

ده‌یلیم و بی باکم

هه‌چیکه‌ی بیه‌سته سهر زارم
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌گه‌رچی بیکه‌س و زارم
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌وی ئاغا بی بیکاره
جه‌بوون و قه‌لس و لاساره
دزی و رێگرتنی کاره
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
گه‌لی بی فیکر و ئیدراکن
گه‌لی بی خیر و ناپاکن
توخواکه‌ی کامه‌یان چاکن
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
ئه‌وه‌نده گێژ و بی هوشن
حه‌یا و ناموسێ ده‌فرۆشن
له‌بو ئازادی ناکوژشن
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
خودای ئاغاوه‌تان قه‌نده
له‌بو قه‌ندن هه‌موو به‌نده
به‌حالی وان ده‌که‌ن خه‌نده
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
نیبانه بییری سهره‌ستی
ده‌که‌ن فه‌خری به‌ژێرده‌ستی
ده‌رۆن هه‌روا به‌ره‌و په‌ستی
ئه‌من ده‌یلیم و بی باکم
له‌ تالان و برۆ ئازان
له‌ رێگرتن هه‌موو وربان

سوئندت بۆ دەخۆم هەتا بمیتم
ئەو رازە لەکن کەس نەدرکمیتم

میتلاقە :

دەس هەلناگری گوی پراگرە بۆم
تاکو پیت بلیم دەردی دلێ خۆم
ئەمن لە خاکی کوردی پروم
بەئای ساردی کانی دێراوم
بەشەوبای چپای بلند و سەرکەش
رەنگی پەلکی من بوو سوور و گەش
چاکەیی کوردانم لە چاوی دایە
لەناو گولاندا ئەو پەوایە؟
کورد و هەژارن من هەژار نەبم
ئەوان داخدارن من داخدار نەبم
دەروونم رەشە، جەرگم سووتاوە
وەتی کوردستان داگیر کراوە
لۆمەیی من دەکەیی وەنەوشە کەچی
بۆ خۆت سەرشین و دژ و ملکەچی

منیش بە دەردی تو گەرفتارم
پەرور دەیی خاکی کوردی هەژارم
کە تو هەناوت بۆ کورد بوو رەش
منیش بۆ کوردی سەرم نا لە هەش
بەملی کەچم وەک کوردی دەچم
کە کورد ملکەچن منیش ملکەچم

شیلان ناوی - ۱۳۲۲

بەھاری لادی

بەھارە، کاتی کارە، خۆشەویستم بۆچی بێم بۆ شار
ئەگەر من بێمە شاری، کێ وەئەستۆ بگری کاروبار؟
ئەمن کرمانج و کرمانج کە هات فەسلێ بەھار وەک هار
دەبێ بخولیتەو کێو و تەلان و بەندەن و نیسار
هەتا پەیدا بکا نان و نەبا بۆ خەلکی شار هاوار

لەوێ دوو دەبێ قۆلێ هەتا ئانیشکی هەلمالی
هەموو رۆژێ هەتا ئیواری بچتە جووت و جۆمالی
کە بولیلێ شەوێ پەیدا بوو ئەنجا بێتەو مالی
بەبێ وەیی کەس هەبێ بێشیلێ، یاخۆ پشتی دامالی
کە نانی خوارد و لێی نووست تا بەیان نابێ لە خەو بیدار

ئەوێستا کاکێ جووتیاری بەکاری چابوک و مەزبووت
بەبێ باکی، بەدلپاکێ، بەپێخواسی بەسینگێ رووت
دەدێرێ ئاو، دەچینێ توو، دەکا جێ شەتلی پەین و کووت
دەرێژێ ئارەقە، پەیدا بکا تا بۆ منالی قووت
پشوو نادا، وچان نادا، وەرەز نابێ لە ئەرک و کار

هەموویان توندوتۆڵ و گورجوگۆڵ و چوست و چالاکن
هەموویان بێ فرۆفیل و بەکار و سادە و پاکن
لە لادیدا خراب زۆر کەم دەبینی نیر و مێ چاکن
نە ئالوودە بەئالکۆڵ و نە فییری بەنگ و تریاکن
دەبێ بێ دەرسی ئەخلاق لێرە بخوینێ کورپێژگەیی شار

بەتال و تفت و سارد و گەرم و ناخۆشی ژیان رادین
بەگژتین و بلێسە و بەفر و باران و هەوردا دین
پەنیر و رۆن و ماست و هیلکەت بۆ لە دێرا دین

خوری، مازوو، که تیره، دهغل و تووتن به ره می لادین
نمک خوردهی دهسی وهرزیره شیخ و حاکم و سهردار

دهکیشن زهحمهت و ناخون وهکو وان نانی خوړایی
دهکهن کار و دهپژن ناروق و ناژین بهریسواویی
له سهرباندا نییه پوز و ئیفاده و فیزی ئاغایی
له سایه زهحمهت و رنج و له سایه کار و نازایی
بهسهر بهری دهژین بو کومهل و گهل نابنه سهربار

نییه داوین و دهستی خه لکی لادی پیس و ئالووده
له دهس ناچی و هخت لیره به خوړایی، به بی هودده
ئهوان وهک ئیوه ناژین ته مبهل و بیکار و ئاسووده
ئهوان وهک ئیوه ناخون شه ربهت و شه کراو و پالووده
له کوئی بینن پلاو و گوشت و خوړشت و فر و فیسار؟

ئهوان وهک ئیوه ناکهن پوکهر و پاسور و ئاس و نهرد
یه کییک سهرگرمی شیوه ئیسته کانه، یهک خه ریکی وهرد
ئهوهی تر بان خه ریکه هه لده و پیرتی له کیلگه ی بهرد
یه کییک مالو دهکا یهک داده چینی تازه شینا وهرد
ئهوهی تر هه لده په رتیوی لک و پویی چلووکی دار

دهبینی یهک ئهوه مه شغوولی هه لگتیرانه وهی بانه
ئهوهی تر داده مه زرتینی پلووسک و چوته گوئیسوانه
یه کییک کوتکی له دهس دایه، یه کییک بیلی له سهر شانه
یه کییک ده شکینی بهرد و یهک خه ریکی شووره هه لده
به لئی نابینی کاکی خوم له لادیدا که سی بیکار

کچییک پییه تی دوو گوژه به له نجه ده چته سهر ئاوی
کچیکی تر شه کوئی هه لگرتووه ده رواته پاراوی
ژنیک چهند ماشه ری پییه، ده بانه پیته بهر تاوی
ژنیک تر به ده ستاری ده هاری گه نمی بو دراوی
به ره و مال بوونه وه پوئیک و پوئیک ده چنه وه بو بزار

عه زبزم تو وهره ئیره که چاو له جوانی نابی تیر
بینه خاو و گیابه ند و هه لاله و سوئسن و شلیتر
له لایهک زاوه ماک ده روا، له لایه کی ده کهن هاویر
له لایهک باسکی هه لمالیوه بیری مه ر دراوه بیتر
ده بینی دیه نی و جوان له ناو بازار پی نازار؟

چ خوشه کار و کووری مه ر، چ خوشه پرمه که ی که حلان
چ خوشه فیتنه فیتی شوان، چ خوشه ئوحه که ی گوان
چ خوشه خرمه که ی خرخال و بازن و ژیرچه نه ی کابان
چ خوشه نه غمه که ی بلویر، چ خوشه لاوک و حهیران
چ خوشه دهنگی بالوره، چ خوشه هوه ره ی جوتیار

وه ره ئیره و مه پرسه تو ئه دی چارشیتو و رو به ند کوان؟
وه ره ئیره و بینه چاوی مه ست و به ژن و بالایی جوان
وه ره ئیره و بینه ورده هه نگاوی به ره و جیژوان
وه ره ئیره و بینه نازی بیتری و ده سبزیوی شوان
بچو ناو ره شبه لهک بگوشه ده سی دزی ناسک و نازدار

شیلان ئاوی - ۱۳۲۲/۱۹۴۳

کيڙي لادى

کيڙي لادىي نه شميلي جوان چاک
بي فروفيل و هيدي و داوين پاک
ته تو هه زگماک و هها جواني
ته واليت چييه؟ ناوي نازاني
نيته کراسي هرير و پوپلين
گه وههري پيچراي له ناو خامي شين
(پودر) و (کريم) و ماتيکت نييه
هه نه تيستوه (تودي کلون) چييه؟
نه تکرد سووراو و سپياو چون دووري
له شاري، که چي هه ر سبي و سووري
(فيپر) ات لي نه دا بسکه که ت لوله
ريثيمت نه گرت به ژنت و هک توله
لاجانگت و هکو گزنگي تاوي
هه ر بو خوي جوانه تيف تيفه ي ناوي
کولمه که ت و هکو گولاله ي گه شه
بي سوورمه ش چاوه مه سته که ت ره شه
وهکو فرميسکي ناشق رووناکي
وهکو ناونگي به ياني پاکی
فيپر نه بوي سيحر و کشته ک و نوشتوو
نه جگه گورگت، هه يه نه مووروو
مايه ي هوميدي کيڙي چاوه له تو
نازاني مه کر و جامبازي و درو
چارشيت نييه روو ناگري له که س
نامووسي خو ته پاسه وان و به س
به تاسکه تاسک و به له نجه ولارت
به به ژن و بالاي به رز و له بارت

توم هه ر له بيره

له شاييدا له وهختي هه لپه رينا
له خو شييدا له کاتي پيکه نينا
له کوڙي ماته م و گريان و شينا
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
به شه و تاكو به سه رما زال ده بي خه و
به ر و ژ تاكو دووباره ديته وه شه و
له کاتيکدا که ده دوينم نه م و نه و
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
زه مان يکي که ده چمه سه يري گولزار
له گه ل پولي ره فيقاني وه فادار
ته نانه ت وهختي ده سبازي له گه ل يار
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
له کوستان ي ده مي راو و شکاری
له مه زرايه که خو م هه لکرد له کاري
له جيژوان ي که ده کوشم مه مکي ياري
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
ده که م ته رخان له ربي تو دا ژيانم
له سه نگه ردا به ره و رووي دوژمنانم
به خاکی تو دم ي ناويلکه دانم
نه من نه ي نيشتمان توم هه ر له بيره
شيلوي ناوي ۱۹۴۴/۱۳۲۳

به دلی ساده و بههستی پاکت
به شهرم و حهیا و ناکاری چاکت
منت کردوه شیت و ویتی خوت
وهخته له سوپیان گیانم دهچی بوت

مههاباد - ۱۳۲۴

دواروژی پرووناک

له میژ بوو هه ققی کورد ده خورا به فیرو
له میژ بوو کورد بوو ده بکرد شین و روژو
له مهیدانی شه قینی دوژمنیدا
سه ری سهرداری کوردی بوو وه کو گو
به دهوری لاشی نیوه گیانی نه ودا
هه زار گورگ و چه قل ده بکرد ملومو
دهیان به ست بو کوتانی مه رج و په یمان
هه ناوی لپی ده هات بزچرووک و بو سو
له دیدا نه منیهی لی ببووه میمل
له شاری (شاره بانی) لی ببو سو
هه زار لاوی له به ندیخانه دا مرد
هه زار پیماوی ته نافی خرایه نه ستو
کوری کوردی له خوینی خوی ده گه وزی
کچی کوردی سهری کورد بوو وه نه ژنو
نه وهی سووکایه تی بوو کوردی پیمان
نه ده کرا کهس بلتی بو و ده کهی بو؟
برا نیفهک، درا سهر پیچ و ده سمال
برا کیژ و درا کور پاله په ستو

گولستان و زه مندی کورده واری
به پیی دوژمن ده بوو پیش شیل و بوژو
ده بان کرد ده غلوانی ئیمه بهش بهش
ده بان برد دانه و پلهی ئیمه کوکو
نه وی گه می ره نیو دینا به زه حمهت
له مالیدا نه بوو خوی زمهه ریک جو
له کیسه ییدا نه بوو تالایی تووتن
نه وی سازی ده کرد سیگاری (ئوشنو)
به دوو گه ز جاوه وه خه ونی ده بینی
نه وی عه مباری شای پر کرد له په مم
په نیرو و رو نه کهی ئیمه به زاری
نه وان ده خورا، ده ما بو ئیمه هه ر دو
میشک و قاز و بارو که و مراوی
به شی وان بوو، به شی ئیمه ش په روپو
له شارا تاکو (تابین) جه رده و دز
ولانیان کورد بوو تالان و تاپو
هه موو سووک و چرووک و په ست و به دخوو
هه موو ناپاک و نا ئینسان و نامو
له بهر زولم و فشار و جه ور و بیداد
چلۆن تیک چو بوو لیمان رایه ل و پو
جلیت باز که نگه ده یوترا بلتی هه و
فه له خوی کوانی ده یوترا بلتی هه و
له ژیر باری گرانی زولمی دوژمن
ده بان برد مه زنه کانی گه وره نسکو
له پر جوولاه خه لک و تیکی رووخاند
بناخه ی کوشکی ئیستی بیدادی یارو

شکا بیگانه، پالاوتی له ترسان
 کوری کورد، هاته وه دیسان هه لی تو
 مه ویسته، خو ت مه گنخینه، مه ترسه
 له فیشال و له بوختان و له ده مگو
 هه ته حیزبکی دیموکراتی پیتشره و
 که پیتوبسته له ده وری کووه بی کو
 له سایه ی حیزی دیموکراتی خو مان
 له بالدار تپه ری نه ورکو که پیرو
 ده سا خو ت هه لکه ری بی به گورجی
 برو پیتش بی وچان، لی بخوره، بازو
 نه ما داخ و په ژاره و ماته م و خه م
 زه مان ی هه لپه رین و به زمه ئیمرو
 له شایبی ئیمه دا نابینی ئیستا
 کچیک ی دل به خه م، لاویکی بی دو
 دروزن بو ی بزر بو، هاته مه یدان
 کچی نازا، کوری لیزان و هه قگو
 توخوونی دوژمنی به دکاره نابین
 که سووتاه ده سی ئیمه به پیشکو
 زمان ی ئیمه گه ر نازانی دوژمن
 ده بی حالی بکه یین نه و جار به برنو
 له پیشمان دایه دواروژبکی پروناک
 ئیتر ناخوری هه قی ئیمه به فیرو

مه هاباد - ۱۳۲۴

روژی شادی

روژی خوشی و پیکه نین و داوه ته
 هه ی چ روژبکی به قه در و قیمه ته
 جیژنی سه ربه ستی و ده می نازادییه
 کاتی عه یش و نوش و شایبی و شادییه
 بهرگی رهش ئیتر له بهرمان دادرا
 بهنده کی دیلی و ئه ساره ت هه لبرا
 سه ر بلیندین چونکه وا ئالا که مان
 هه لکراوه گه یییه ته شقی ئاسمان
 په رچه می سوور و سپی و سه وزی ئه مه
 شادیه یینه لابه ری ده رد و خه مه
 سووره که ی یانی نه وه ی بیته بنم
 خوین ده بی برژینتی بو پاراستنم
 سپیه که ی یانی که سیکه روو سپی
 هیچ شتیک نه یکرد بی مات و کپی
 سه وزه که ی دینیتته بهرچاوان ولات
 نه و ده مه ی فه سللی به هاری جوانی هات
 تیشکی روژی کورد له ژیر هه وری سیا
 هاته ده ر نه نگاوتی وا لووتکه ی چیا
 دوو گولی گه نمیش ده لی هه ر کشتوکال
 زور بکه ن مشتی بکه ن عه مبار و چال
 پیت ده لی نووکی قه له م؛ نووکی قه له م
 زور له شیر باشته ر ده پاریزی عه له م

مه هاباد - ۱۳۲۴

یادگاری شیرین

چاوه کهم! چاوی رهشی تو نافع تی گیانی منه
گیانه کهم! برژانگی تیژت نوکه رمبی دوژمنه
شیری دهستی شیری نالایه برؤ پاکشاه کهت
جهرگی لاویکی هه ژاری کوردی ورد پی بنجنه

دیده کهی به خوماری تو تورکانه به دمهستی دهکا
بۆیه مهیلی وا به کیشه و فیتنه و خویتن رشتنه
به ژنه کهت سیتداریه، که زیهت تهنافه زووبه دهی
بیخه نهستی من که کوردم کورد بهشی خنکاندنه
زامی جهرگی من به فهرموودهی گراوی سواری کورد
مهله می هه ژهنگی گواره و نارهقی بهر گهردنه
ناره زۆمه هیچ نه بی جاریکی ماچ کهم زاری تو
ناره زۆی من چوکه، ئەما تا بفهرمووی شیرنه

دل به گرمه تی تویی گه وره دی دوژمنیش رانه چله کی
داده خورپی ئەم دلە ئەما به خرمه دی بازنه
خه لکی دنیا رازی دلداری به بیتهل پیک ده لپن
راسپاردهی لاو و کیژی کورده ئیستاکه ش شنه

پۆژی به ختی هه ره ژیر هه وریکی ره شدا لاوی کورد
تاکو روخساری کچی شاری له پیش چاوان ونه
نایه لئی گۆشه ی برۆکه ت ده رکه وئی چارشیه کهت
ئه ی له دهس ئەو چلکه هه وره مانیهی مانگ دیتنه

چۆن ده بی سهر به ست گه لی ژیره ده ست که کچ دابه سته بی
بهس نه بی ئەو کۆیله تی و ئەو کچ له ژوور دابه ستنه
دهرکی داخستوو له تو بابت که چی دهرکی نییه
دهرکه داخستن له تو دهرکی هومی د داخستنه

دازینه، مردنه، ناخر هه تا که ی پیت بلین
نابج بیتته دهر له مال، مافی ژبانی کوا؟ ژنه
لاده چارشیه ی رهشت با دهر که وئی کولمه ی گهشت
چون له قهرنی بیسته ما زۆر عه یبه ئەو پرووگرته

کیژی خه لکی بۆمی ناتۆمی دروست کرد و ئەتۆش
هه ره ده زانی ناوی (ئهستیولک) و (دهرخۆنه) و (پنه)
فیری زانست و هونه ره بوو ئەو له سایه ی خویندنه
تۆش ته شیمان بۆ دهرتسی یادگاری شیرنه
ئەو به ئاسمانا فیری، دنیا گه را، چووه بن به حر
دهک نه میتم کاری ئیهوش هه ره له ژوور دانیشتنه
کور به زینه ئەو له عیلم و ئەو له کار و سه نه تا
گۆره ویشه سه نه تی تو، پیت خه نی بووم بیچنه

ئەو په چه و پرووهند و چارشیه ی نه دیوه نه کی تو
ئەو شر و شالاته دیاری دوژمنی دل چلکنه
کیژی شیخ و کیژی حاجی و کیژی ناغا ره نجه رۆن
کیژی نازاده ئەوی ژینه به نووکی گاسنه
شه نگه بییری یار و دهسباری کوری کۆچه ره بی
چۆن ده گاته جی هه وار و هۆیه ئەو بارگه و بنه؟
قه لشی دهست و کولمی سووتاوی کچی لادی نه بی
چۆن ده گاته دهستی دهسبر ئەو هه موو تا تووتنه؟

نیسک و نوک و ماشی ناو عه مباری ناغای مفته خۆر
پاک له سایه ی دهسکه نه ی زین و مرۆت و سوپسینه
شۆره ژن بنکوئل نه کا برکه ی به قهرچه ی نیوه رۆ
چۆن له کاله ک تیر ده بی ئەو زگ زله بیستان رنه؟
کوا مه تاعی کورده واریمان ده چوو بۆ هه نده ران؟
گه ره سه ره به ستی نه ژبیا ئەو کچه مازووچنه

بیر و هاویری له گه ل کاکى نه کردبا بن پشک
 چۆن ده مانبوو ئه وهه موو گوشت و په نیر و بهرگنه ؟
 دهست و کهرکیتی کچی نازداری ههوشاری نه با
 چۆن ده پازاوه به قالی شسار و بازاری سنه ؟
 با ههزار (زى) و (گادهر) و (لاوینی) روونیشمان هه بی
 تاکوژن نازاد نه بی، سهه رچاوه که ی ژین لیخنه
 کوپله تی باوی نه ماوه، کیژی کوردی خو شه ویست!
 راپه ره، ههسته له خه و، ئاخو چ وهختی خه وتنه ؟
 ده رکه بشکینه، په چه بد پینه، راکه مه دره سه
 چاری دهردی کورده واری خو پیندنه، هه ر خو پیندنه
 دایکی زانایه کوری نازا ده نی ریتته خه بات
 من گوتم تۆش تی بگه (ناگاته دهر بایه زنه)
 گواره که ی زیت به کار نایه، له گوئی بگره قسه م
 لایقی گوئی تۆعه زیم شیعی سادهی (هیمنه)
 مه هاباد - ۱۳۲۴

رێبهندان و شاعیر

رێبهندان! دیسان هاتییه وه سه رمان
 ره قمان هه لینی دیسان له سه رمان
 به سه زه ی زریان پیاوی ده که ی سه
 به کپتوه و باکوت ئاژهل ده که ی سه
 ری و بان ده به ستی به به فر هه موو
 له بهر په ساران هه لده نیی رنوو
 پرووشه و مژ و که ره سیسه که ت
 ته پ و تومان و هه وای پیسه که ت
 پییییه وه هه زار نازار و ئاهۆ
 کوخه و هه لامه ت، له رز و چه ق و چۆ

که تۆ ته شریفی ناشه ریف دینی
 دللی گه لی کور داده خو رپینی
 ماشین و رینگای ئیسفالتی نییه
 به و سارد و سو له عیلاجی چییه
 به هه چه هه چی که ری چۆن باری
 لادیی کوردی ده گاته شاری ؟
 هه ژار لیی ده بری ئاو ردوو و زمه هر
 کور و ژمه ی ده کا فه قیر، مالانگه ر
 سه ر ده نینه وه پییر و نۆ جوان
 بی په رستار و بی داو و دهر مان
 به خیر نه هاتی مانگی مژ و ته م
 دینی بو ئیمه گه لیک دهر د و خه م

رێبهندان:

شاعیر مال شیواو بو دژ داماو
 گیژی، خه و ئالووی، شیتی خه رفاوی ؟
 بو چی تۆ ناگات له دنیا نییه ؟
 بو چی نازانی ده نگوباس چییه ؟
 بو به من ده لیی قسه ی سویر و تال
 بو چی نازانی بی خه بهر! ئه و سال
 زریانم هینای بو کورد نازادی
 شه مالم هینای بو ئیوه شادی
 مژی من هات و مژی هه ژاری
 ره واند به کجاری له کورده واری
 به که ره سیسه و پرووشه و سیخوار
 ئاواتی کۆنی کوردم هینا خوار
 له رۆژی مندا کورد به پرووسووری
 هه لی بژاردوو ره ئیس جه مه ووری

جا ئو جار باوی کوردی دپتهوه
ئاسووده دهبی، دهحه سیتهوه

شاعیر:

گیانی شاعیرت دهکه م به قوریان
وا هاتووی ئهوسال مانگی رپه ندان!
دهک به خیرهاتی قهدهمت پیروز
به قوریان بئ جیژنه کهی نه ورۆز
رۆژی تو جیژنی گه وری کوردانه
ناوت دهرمانی ژان و دهردانه
ئهوسال به هاره بو ئیمه زستان
بهری دوزمنی کورد و کوردستان

هه واری کرماویله - ۱۳۲۵

بژی دیموکرات

مزگینیم دهبه دهگه ی به ئاوات
کورد له سایه ی حیزی دیموکرات
حیزی دیموکرات تو ددها نه جات
پیاده ی نه و شاهی دوزمن دهکا مات

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

کورد هگیان! ئه ورۆ چاو و دلت پروون
لاوانی ولات پاک ناماده بوون
تهمای وهیانه راپه رن، ببزوون
لیوی دوزمنی هه رزه گو بدروون

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پتکیان هیناوه له شکرکی چاک
له لای ئازا و به کار و چالاک

هومیدم وایه لاوانی خوین پاک
به خوینی خوینان بپاریزن خاک

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

هه موو به جهرگ و نازا و دلیرن
هه موو بئ باک و دلپاک و میرن
له ناو سهنگه ردا له وینه ی شیرن
نه تهوی بئ شک پییان ناویرن

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

پیشمه رگه ی کوردی له مهیدانی جهنگ
به رگه ی ناگری نه شیر نه پلنگ
دوزمنی ئیمه تازه بکا دهنگ
سینگی دهسمن به گولله ی تفهنگ

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

رۆژی به رگری و شه ر و تهنگانه
پالنه وانیکه هه ر یهک له وانه
به کویری چاوی پیسی بنگانه
ئه ورۆکه رۆژی جیژنی کوردانه

بژی دیموکرات بژی دیموکرات

مه هاباد - ره شه مه ی ۱۳۲۴

رۆژی خوشی

رۆژی جیژن و خوشییه تپه ر بوو رۆژی دهرد و خه م
هات شنه ی ره حمه ت به جار یک رای رفاند و بردی ته م
دی له هه ر لایکی قاقای پیکه نینی کیژ و کور
دی له هه ر سووچیکی نه غمه ی ساز و تار و زیل و به م

هه تاوی ئیقبال

رۆیی خهه هاتهوه ههنگامی سرورور
جیژنهیه بهزمه زه ماوهنده سوور
تیشکی زیرینی هه تاوی ئیقبال
له کولاکهه گهلی کورد هاتهوه ژوور
کوانی؟ له کوئییه؟ بیینی بهزم
بدری دوژمنی خویری مه غرورور
سه ربه خو بووین و له ژیر باری خهه
هاته دهر میلله تی ئازاد و جه سوور
هه لکراوه له ولاتی ئیممه
په رچه می به رزی سپی و سهوز و سوور
خومی شیواوه، په ریشانه، کزه
دوژمنی قین له زگی رق ئه ستوور
کوری کورد حازره به خوینی خوئی
له هه موو لاهه بیاریزی سوورور
کچه کهه حازره فیشه کدانی
له ملیدابی له باتی به رموور
تازه ناویری به خاکی کوردا
نه تهوی ئیمه بکا چیدی عبورور
هه ر بهرز بیتهوه ئالای کوردی
نیشتمانی بی خویش و مه عمورور
بو فیداکاری له رتی میلله تدا
هه ر بژی (قازی) ره ئیسی جه مهوور

گه رچی زستانه به فر دایپوشی ئه ورۆ گشت ولات
خاکی پاکی ئیمه خه ملیوه وه کو باخی ئیرهم
جیژنی ئیستیقلالی کوردستانه، رۆژی شادییه
جیژنه پیروژه له لای هاوولاتی خووم ده کهم
نوجوانان! دهی به قوربانان ده بمر کارئ بکهن
بو ته ره ققی کورد و بو پاراستنی خاک و عه له م
بو نه جاتی نیشتمانی خوشه ویست کارئ بکهن
زوو ده ری بیئن له چهنگی دوژمن و دهستی سته م
هه ر که سی بو لای سووری نیشتمانی ئیوه بی
بیکوژن، وردی بکهن، بینیرنه مولکی عه ده م
لاوه کان! دلپاکه کان! چالاکه کان! پیشمه رگه کان!
ئیوه شیر لئ بسوون و ئیمه پردهینه قه له م
هه ر به یه کگرتن له ده ست بیگانه دینینه ده ری
خاکی پاکی کورده واری، نایه لئین بو که س نه له م
جیژنه پیروژه ده کهم لیت و ده لیم خویش بی، بژی
ئه ی ره ئیس جه مهووری کورد و پیاوی زانا و موخته ره م
توم به خوا ئه سپارد و ئه سپاردم به تو ئه ی (پیشه و ا)
میلله تی دلپاک و چاک و نیشتمانه جوانه که م

مه هاباد - رتبه ندانی ۱۳۲۴

رہشہ مہ

دھک بہ خیریبی قہ دہمت خیرہ چ خوشی رہشہ مہ
تاکو تو ہاتی نہ ما و تپہری رژی رہشی مہ
نیستہ کہ کوردہ ہموو بی ہم و بی دہرد و خہ مہ
شادہ، نازادہ، دہکا گالتہ و گہ پ، کہ یف و گہ مہ
نیشتمانی ہموو رازایہ و ہ، باخی ئیرہ مہ

شین و رژی بوو بہشی کورد و سہری نابوو لہ ہہش
چون لہ نازادی بریک نہ یسوو ئہ ویش بہ ہرہ و بہش
کوردہ واری ہموو داگرتبوو ہہور و تہمی رہش
نہ دہبینرا لہ چ لا تیشکی گہ لاویژی گہش
بہشنہ بایہ کی رہحمت رہوی ئہ و ہہور و تہ مہ

ہاتہ مہیدانی کوری کوردی و ہکو فیلی دہمان
ہہولی نازادی دہدا ئہ و بہہ مہو و ہخت و دہمان
دوژمنی کوردی ئہوی دیت و ترووسکایی نہمان
دہشہ کینیتہ و ہ با نیستہ کہ ئالایہ کہمان
سہر و مال و کس و کارم بہ فیدای ئہ و عہلہ مہ

لاوی کوردی لہ ہموو لاوہ و ہکو شیری ژیان
دیتہ مہیدان و دہلی: من دہمہوی مافی ژیان
تازہ ہہلناخہ لہ تی ئہو، بہقسہی نہرم و نیان
دوژمنی میللہ تی کوردی ہموو توورہن کہ دییان
ئہ و بہسہریہستی دہژی، دوژمنی زور و ستہ مہ

مہاباد - رتیبہ ندانی ۱۳۲۴

دایکی نیشتمان

لہ کاتی نیوہشہ و دا بوو شہوی دی
ژنیکی پیر و رہشپوشم لہ خہ و دی
بہ پاریز چومہ پیش لی و گوتم پی
چکارہی دایہ پیرہ، پیم بلئی کی؟
لہ بہر چی وا دژ و دامواوی دایہ
چ قہ و ماوہ کہ وا شیواوی دایہ؟
چیہ؟ چوئہ لہ بہر تو دا جلی رہش؟
سہر و شان و ملت بو ناوہ تہ ہہش؟
گوتی نازانی رولہی ہیچ نہ زانم
ئہ من کی؟، رولہ دایکی نیشتمانم
لہ تاوی ئیوہیہ وا مات و گرژم
لہ سوئی ئیوہ دہسووتیم و دہبرژم
دہبینم ئیوہ داماو و ہہژارن
کز و خہ مبار و زار و لیو بہ بارن
منیش بوہ پیریشان و پہشیوم
دہبینی باری خہم نیشتوہ لہ لیوم؟
نہ خوشن ئیوہ، بوہ من نہ خوشم
ئہ سیرن ئیوہ، بوہ رہش دہپوشم
بہ قوریانت دہبم ئہی دایکی دلسوژ
مہ بہ چیدیکہ تو دلتنہنگ و ئالوز
تہ ماشاکہ کوری تو شادن ئیستا
ہموو سہریہ ستان و نازادن ئیستا
دہ زانم رولہ گیان خہ لکی مہاباد
لہ ژیر دہستی کران رزگار و نازاد
بہ لام رولہ م برای ئیوہ لہ سہ قز
تہ ماشاتان دہکن داماو و سہرکز

چ شه‌رمه کاری ئیوه پیکه‌نین بی
به‌لام کاری ئەوان گریان و شین بی
ئەگەر پیت خۆشه جلکی رهش نه‌پۆشم
بکه‌ن ئازاد کورانی دیم و خۆشم
له‌به‌ر خۆت دارنه دایه جلی رهش
دلته روون بیته‌وه کولمه‌ت بیی گه‌ش
هه‌نيسکان به‌س بده چیدی مه‌که شین
ببینه به‌یره‌قی سوور و سپی و شین
ببینه (پیتشه‌وا)ی مه‌شه‌ووری ئیمه
ببینه تو ره‌ئیس جه‌مه‌ووری ئیمه
ببینه هیتزی پیتشه‌رگه و بزانه
که نووکی نیتزه شمشیری ئەوانه
له‌ئیر ده‌ستی ده‌کا رزگار و ئازاد
ته‌واوی کورده‌واری وه‌ک مه‌هاباد

مه‌هاباد - ۱۲/۱۱/۱۳۲۴

نه‌ورۆزی رزگاری

به‌به‌رگی سه‌وزه رازاوه قه‌د و لاپال و شیوو و دۆل
چرۆی ده‌رکردوو دار و ملی دا یه‌کتیری گیاوگۆل
به‌سه‌ر به‌فری که‌ویدا کرد شه‌مالی خاکه‌لیوه خۆل
ره‌فیعان رۆژی کوردانه به‌هاره جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

چله‌ی زستانی ناخۆش بوو ته‌زووی سه‌رمایه پیاوی سپ
ده‌کرد و کووچه و کۆلان له‌ به‌فر و لیته بووبوون پر
به‌هاره‌هات و ده‌خه‌ملتی کیوو ده‌شت و به‌نده‌ن و لاخه‌

ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

به‌سه‌وزه‌ی بای به‌یان لیتوی کراوه خونچه‌یی خه‌ندان
له‌سه‌ر چل بلبلی شه‌یدا له‌ خۆشی گۆل ده‌لی به‌ندان
به‌جی هات ئاره‌زووی لاوان و گه‌رمه‌ کۆری گۆوه‌ندان
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

له‌ خۆی داوه به‌ره‌لبینه کچی کابانی گه‌ردن کیل
به‌ناز و غه‌مزه ده‌روانی، ده‌کا شینکه‌ی نه‌رم پیتیل
له‌گه‌ل بۆنی وه‌نه‌وشه تیکه‌لاون بۆنی عه‌تر و هیل
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

سه‌ری کویتسانی به‌رزی کورده‌واری تیتی نه‌که‌وتوو خال
له‌ ده‌شت و به‌رپه‌ساران هه‌لدراون چادر و ره‌شمال
نه‌مان بیگانه تاکو جی‌ئینه‌مان لی تال بکا ئەوسال
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

حه‌ساوه پیاوی رووتوقوت و بی ئەنوا و بی ئیروو
ژیاوه گیانله‌به‌ر دیسان، له‌ کون هاته‌ ده‌ری میروو
له‌سه‌ر گویتسوانه ده‌خوین به‌پۆل پاساری و سیروو
ره‌فیعان رۆژی کوردانه، به‌هاره، جی‌ئینی نه‌ورۆزه
به‌دل لیتان ده‌که‌م له‌و رۆژه‌دا من جی‌ئینه پیرۆزه

لهسه ترۆپکی ئەو کێوه
په نجه له بلوێر ببزێوه
با کێوه که دهنگ داتهوه
شاعیریش خه و بیباتهوه

هه واری کرماویله - ۱۳۲۵

کورد و نازهربایجانی

تیپه پیری ئه بیامی دیلی ئیسته ههنگامی ژبانه
خۆی مه لاس دا مامه پتیوی نۆیه تی شیری ژبانه
هه چچی پیت ده کری بکه ئه ی دوژمنی خو پیری و بزانه
باوی لاوی کورد و تافی گه نجی نازهربایجانه
خۆی له خویناودا ده بیینی هه که سیک دوژمن به وانه

با له قور نیشی و له ههش نێ دوژمنی وان پیل و شانی
چونکه ئه و پۆ یه کتری گرت کورد و نازهربایجانی
ئهوکی ئیستیعماریان گرت وهک به لاکه ی ناگه هانی
نازه به ربوونی مه حاله تا نه دا یه کجاری گیانی
سوحبه تی پێ نا کری په نجه ی به هیزی ئه و دوانه

ئهو که سه ی چه ندیک له وه ی پیتش لیتی ده دا لافی خودایی
نه یده هیشت ئیمه هه مانجی قهت له گه ل یه کتر برایی
کوانی له کو تیه بیینی پۆلی پیتشمه رگه و فیدایی؟
تی بگا نای بی له ده ست ئه و نۆجوانانه ره هایی
ئهو کو پری سمکۆی دلیره، ئه و نه وه ی سه تتارخانه

لاوی نازای کورده واری نیره شیری کاتی جهنگه
گه نجی نازهربایجانی وهک پلهنگی تیژ چهنگه

89

تیگه یشتن نۆکه ری بیگانه بۆ وان عار و نهنگه
په نجه یان ئیستا له سه ر شیره، له سه ر ماشه ی تفهنگه
هه ر به ئاسته م بیته روو بیگانه ده کریته نیشانه

کۆشکی زۆرداری جمیوه، هه ر نه ماوه زۆلم و بیداد
وهک به ههشت خه ملیوه خاکی پاکی کوردستانی نازاد
مولکی نازهربایجانیش بۆته وه مه عموور و ئاباد
دوژمنی بیگانه بتبینم هه میشه په ست و ناشاد
چۆن ببوویه باعیسی ویرانی ئه م دوو خاکه جوانه

کورد و نازهربایجانی هه ردوو داوایان ره وایه
هه ر بژین و پایه داربج یه کیه تی ئه م دوو برایه
میله تی ئیمه هومیدی زۆر به کاری پیتشه وایه
ئهو کو ره نازا و نه به رد و مه رده بۆ میلهت قه لایه
دهک بمینی تا ئه به د ئه و کورده زانا و قاره مانه

ته وریز - ۱۳۲۵/۲/۶

رۆژگاری رهش

ئهو سال جیژنه مان تاله
دوژمنی زالم زاله
لاو جییان سیاچاله
دهستی دۆیان به تاله

گالته وگه پ و پیکه نین
شه وداوهت و هه لپه رین
جیگای خو یان دا به شین
دیسان خه میان دابه شین

90

پۆلی جوان و نهشمیلان
دهستهی دهسمال ته نزیلان
ئهو سال ناچن بو دیلان
نهنگه دیلان بو دیلان

برا نانی سه رخوانان
گرا لاوی گویتسوانان
کال بووه په نجیهی جوانان
کوانی گهمهی جی ژوانان؟

وه پاش کهوت خه باتمان
داگی راره ولاتمان
تیپه پری رۆژی هاتمان
رووخا کۆشکی ناواتمان

نه هاتی و تهنگانهیه
باو باوی بیگانهیه
خه زری ئه و یه کانهیه
لیمان له به هانهیه

بووینه وه دیل و یه خسیر
ولاتمان کرا داگی ر
راوکه ر بوونه وه نیچیر
یوسف خرانه ناو بیر

حکوومهت نیزامییه
تۆزیک ئازادی نییه
ئامانجی دوژمن چییه؟
قرکردنی خه لکییه

که شه و داها ت دیژبانی
لیمان دهچته سه ربانی
تفهنگی له سه ر شانی
بوته رۆسته می سانی

دهلی فه رمووی فه رمانده ر
له شامه وه تا سه حه ر
هه ر کهس له مال هاته ده ر
(کلکش بکن پسر)

داخرا ده رکی رۆژنامه
شکا ون نووکی خامه
کو ردی نووسین هه رامه
دوژمن دهلی بی تامه

درا ن کاغه ز و ده فته ر
گی ران شاعیر و نووسه ر
کو مه لیک بوون ده ربه ده ر
کو مه لیکیش ده سه سه ر

خویندن به زمانی خو مان
سووچ و تاوانه بو مان
چاپخانه و بلیندگو مان
بوونه به ردی بن گو مان

له لایه ک قات و قپه
له لایه ک کوشت و بره
هه موو کهس حالی شه ر
دوژمن نان و دۆ بره

ئاژان وهكو سهگى هار
دهخولتینهوه له ناو شار
درۆزن و ریاکــــــــــــــــار
دز و جهرده و بهدکردار

بهرتیل خۆر و گورگه مېش
وهك سهگى سهر خۆله مېش
چه نه سووک و دهم له پېش
به فیشال و کیشه کیش

ئهنیه وهك دال و قهل
بلاو بوونهوه ناو گهل
كئ ئازایه بلئ لهل!
هه تا بیکهن شیت و شهل

بو خوڤان پئ رادهگهن
خه لکی له کونه رهش دهکهن
تا پشووی دئ لئیی ددهن
به قه مچی وهك خه ره زهن

له پیاوی ئازا و سهرکesh
له زهحمه تکیشی بئ بهش
ئاخنراوه کــــــــــــــــونه رهش
نابینی کهسئ پرووگesh

دهستیان کرد به ره شبگیر
ناپارێزن جوان و پیر
دئ زرهی کۆت و زنجیر
ههر لیمان دهسوون شمشیر

پیاوی مازاد و مالیات
دهسوورپینهوه دتهات
دهستیئن دهغل و داهات
له کرمانج و ئاغوات

ئاغا زانی ئه و جار
ئه و قهنده ژههری ماره
پیشبینی کاک هه ژاره
ئیسئا شق به خه رواره

قهندی به زاری تاله
دهدا باجی پینج ساله
چاو لئ پۆشین مهحاله
کار ئیسئا به گوپاله

نۆشی گیانی بئ هه ی گوڤ
گیژی، گهوجی، له خوڤوڤ
با ههر سههری بکا شوڤ
بو دوژمنی مچ و موڤ

بهقهند و شهکر و کووتال
بو ئیمه ی دینا رامال
ئیسئا کهوتوو وهك سیپال
له گشت لا دهیده ن رهپال

سواریان کردن پیاده
جامیان کردن بئ باده
داریان کردن ئاماده
شههید کران (بهگزاده)

له سه قز و له بۆكان
شین و شه پوره و گریان
تیکۆشه ره له دار دران
قاره مان له ناو بران

له چوارچرای مه هاباد
له كانگای بیبری نازاد
دهستی رهشی ئیستیبداد
چه قانندی داری بیبداد

له کاتی نیوه شه و
له جهنگه ی شیرن خه و
کرا کاری نار ه و
له دار درا پی شه و

رۆله ی وه فاداری کورد
پی شه وای ئارام و ورد
بۆ کورد ژیا، بۆ کورد مرد
گیانی فیدای گه لی کرد

زانا بوو، کورد په ره و
پی شه و بوو، رابه ر بوو
هه ر کورد نه بوو به شه ر بوو
خه می خه لکی له به ر بوو

بۆیه دپوی ئیستیعمار
کۆنه په رستی زۆردار
زالم، خوینرپیژ، به دکردار
بۆیان ناماده کرد دار

رۆله ی کوردی بلیمه ت
نه ترسا له دار و په ت
پشتی نه کرد له میلله ت
وا ده بی زیپک و هیمه ت

به لام کورد نه نابه زی
به و زه برانه ناته زی
له رقان لیو ده گه زی
که سوار بوو دانا به زی

داخداره، خوینی دیوه
بیداره، خوئی ناسیوه
له دوژمن راپه ریوه
باسکی لی هه لمالیوه

به کار و توند و تۆله
خوئی ساز ده کا بۆ تۆله
ورد ده کا وه ک پرپۆله
تاج و ته خستی نه و زۆله

کور و کچ و پیاو و ژن
ئیستا لیوان ده کروژن
ده رۆستیان نایه دوژمن
ده ی نه نجمن، ده ی کوژن

کچی مه‌هاباد

له‌باری، نازهنینی، نهرم و نۆلی، دلت‌ه‌ری، شادی
له‌چاوی به‌د به‌دوور بی‌ئی کچی جوانی مه‌هابادی
له‌جوانیدا، له‌پاکیدا، نییه‌هاوتات و نازانم
فریشته‌ی ئاسمانی یانه‌په‌رده‌ی په‌ریزادی؟
سه‌ری کولمت گه‌شه‌هه‌روه‌ک گۆلی کویتسانی کوردستان
له‌به‌ر به‌ژنت ده‌بی‌سه‌ر دانوینی خه‌لفی شمشادی
دلی سه‌د عاشقت کرده‌نیشانه‌ی تیری موژگان
کچی کوردی له‌تیر ئاویتنا مه‌علوومه‌ئوستادی
به‌شمشیری دوو ئه‌برۆت جه‌رگی خه‌لکی له‌ت ده‌که‌ی دیاره
ده‌زانی چه‌ک له‌کار بی‌ئی، کچیش بی‌تۆرمه‌ی مادی
له‌سویتیانت وه‌ها دیوانه‌بووم چاومه‌ستی خوین شیرن
له‌قه‌رنی بیسته‌ما ره‌نگه‌ره‌چاو که‌م کاری فه‌ره‌ادی
ئه‌ویستا تۆله‌وی دلی ده‌سی بی‌گانه‌ی و ئه‌منیش
له‌دووری تۆده‌کیشم ره‌نج و ده‌رد و داخی بی‌مرادی
زه‌مانه‌(هیمن)ی تۆی ویلی ده‌شت و چۆل و سه‌حرا کرد
فه‌رامۆشی مه‌فه‌رموو، جاروباره‌هه‌ر بکه‌یادی
شیوه‌ره‌زان - ۱۳۲۶

به‌هاری کوردستان

شه‌مال‌هات به‌گاله‌گان
هه‌ور بوون گه‌وال گه‌وال
پشکووت گۆلی گه‌ش و ئال
بلبل که‌ه‌وته‌ناله‌نال

به‌له‌نگی‌زه، به‌باران
به‌شنه‌بای به‌هاران
توانه‌وه‌هک جـاران
که‌وی به‌فری نیساران

نه‌ما مژ و سه‌رما و سۆل
نه‌سیخوار ما نه‌سه‌هۆل
ته‌رت و رژد و شیوو دۆل
لی‌هاته‌ده‌ر گیا و گۆل

ده‌شت و چیمه‌ن پازاوه
کیو و به‌نده‌ن نه‌خشاو
زۆنگ و چینکه‌ژیاوه
گیا سه‌ری پیوه‌ناوه

له‌هه‌وشین و گه‌ده‌ه‌ه‌ند
له‌کویتسانی ده‌سامره‌ند
هه‌لز و بیزا و گیابه‌ند
تیک چرژا، بوته‌زه‌مه‌ند

مه‌ندۆك و خاو و كه‌ما
له نه‌رمان و ئه‌سته‌ما
به‌سروه هاتنه سه‌ما
وه‌يشووومه و سه‌رمانه‌ما

ويستاوه زه‌نگۆل زه‌نگۆل
ئاو‌نگ له‌سه‌ر په‌لكي گۆل
له‌سه‌ر چۆلي سووره‌گۆل
بلبل ده‌خوئيني به‌كۆل

ديسان له چيا و له رازان
دئ سيره‌ي سه‌قر و بازان
پيم خوشتن له سازان
له ئاهه‌نگ و ئاوازان

بژوينه هه‌مـوو و لات
زيندوو بوته‌وه مالات
جه‌نگه‌ي بانه‌مه‌ري هات
به‌ره‌و كوستان چوو خيلات

ديسان هات وه‌كو جاران
هه‌وه‌هوي شوپه‌سواران
ويه‌ري جليت و داران
خرمه‌ي نال و بزماران

هات خرينگه‌ي زه‌نگ و قۆر
لوشمه‌لوشم و هوپه‌هۆر
هوڤه‌هۆق و بوپه‌بوپ
حيله‌ي جانوو ئه‌سپي توپ

كار و كووري بز و مه‌ر
لرفه‌ لرفي لۆك و نه‌ر
كوپژني ئه‌سپي به‌دغه‌ر
گوپچكه‌ي پياوي ده‌كا كه‌ر

وه‌نه‌وشه‌ي جواني خوشتبو
هاته‌ ده‌ر له ليو جۆ
دار ده‌ري كـردووو چرۆ
كه‌رويشكه‌ي كرد گه‌نم و جۆ

سوئسن و به‌ييون و شلليير
رواون له جيگاي زه‌نوئير
قه‌لبه‌زي به‌ست ئاوه‌لدئير
شه‌پۆلان ده‌دا ئه‌ستئير

بوئي خوشتي هه‌لاله
پياو مه‌ست ده‌كا له نواله
وه‌ك شه‌هيده‌ گولاله
له خويناوا شه‌لاله

گرمه‌ي هه‌وري به‌هاران
دئ به‌يان و ئيـسواران
خوناوه‌ي ورده‌ باران
ته‌ر ده‌كا گه‌لاي داران

ئه‌و ترۆپك و نشيـوه
ئه‌و يال و خـر و شيـوه
له‌ گوپن به‌هه‌شت خه‌مليـوه
كي مه‌لبه‌ندي واي ديوه‌؟

تیرهگ و گهوه و لاپال
پی دی دادرا تارای ئال
سه رچاوهی سارد و زولال
هه لقوئی وهک زیوی قال

هات له رهوهز و زهردان
قاسپه ی کهوی سه ر بهردان
ورته ورتی هه و پیردان
دی له ناو شینا و هردان

له کن کارژیله و بهرخهل
له کن بز و مه ری شهل
که بویان هه لکه وئی ههل
کچ و کور ده کهن هه مزهل

کیژۆله ی شوخی جوان چاک
شۆپه ژنی داوین پاک
رووه له مالو و بی باک
ده ره تین زاو و ماک

فیته ی شوان، ئۆحه ی گاو ان
دی له مۆلگه و ده راوان
دیته گوئی لاوکی لاوان
بالۆره ی به له ک چاوان

مندال له رژد و هه ل دیر
به ر ده ده نه وه تاویر
شوانه له سه ر به ر ده بیتر
تی توو راندووه له بلویر

مه ر له گوشتا بووه سوور
خۆ هه ل داوین شه ک و کوور
گه مال ده کهن چهق و لوور
سه وه ریان ده چی بو دوور

کچی له باری ره وه ند
هه لی کرد به له ک و زه ند
که زی هۆنیه وه وه ک به ند
کور ان ده گری به که مه ند

له به ر ده رک ی ره شم ال ان
ده بی نی چا و که ژال ان
دل ان ده به ن به ته ل ان
کاس ده که ن کور و کال ان

لیوئالن، ده م بچووکن
خوین شیرن، ره زا سووکن
کولمه بیان وهک گوئووکن
گه وره کچن، نۆووکن

شل و مل و له بارن
چا و به کل، گوئی به گوارن
ده سمال پوولته که دارن
شه ده و گیل گیل لارن

ناسک و نه رم و نۆلن
خاوتین، سپی و سۆلن
بلباسی و توند و تۆلن
به مرژۆل جه رگان ده کۆلن

هه لايان مالىوه باسك
باسكى قه له و ناسك
كه ده كهن تاسكه تاسك
ره وه كتترن له ناسك

كيژى مه رزىنگ و سه كرن
به له نجسه ولار راده برن
ناز ده كهن، چاو داده كرن
كورگه ل ده به ريان ده مرن

كبابانى قوئل به بازن
شه ننگه بييرى كپل گهردن
له نيومهر دپن و ده چن
وهك پوئى پوئان ده چن

سوئسن و وه نه وش و هه مين
كه ژئى و خه ندان و جه مين
خاسى، كه وئى، خاتووزين
به پوئل ده چنه مه ردوشين

زپرن و كبابان و مييرى
دانيشتوون له بهر بييرى
ئه سستى ده كا هاوئيرى
گولئى بهر خان ده ژمييرى

خونچه و گولوك و گه وهر
شه م و كه ژال و دل بهر
زين و مرؤت و ئه سمهر
له تاوئى هاتوونه دهر

مامز دايگرتووه شيرى
ناسك ده كوشى په نييرى
ناز ده شپيلى هه وييرى
كائى ده كا نان تيرى

ئامان چوته كوئينى
په رى مه شكه ي ده ژينى
به سى لوركى ده كوئينى
خه يال ئاوردووى دينى

(هيمن) له سه ره خوئه
نه كه ي بچى بو هويه
ده نا ده شكينى توئه
ئاور ده گرى وهك سوئه

نيزه - خاكه ليوه ي - ۱۳۲۶

بابر ده له

له بهر ئازاری ژینى ناله بارى
ده نالئ بلبلى شههيدا به زارى
به سۆز و داخه وه ده یگوت فه قیرم
په روپۆم هه لوه رى، بئى واده پیرم
مه لیکى فیترى دارستان و لیر بئى
قه فه ز پیرى ده کا با شوى له زير بئى
ته لار و سه سه را و كو شك چ دینى
که كويله وه ره مه مى تیدا هه لیتى
له گه ل کازيوه بوى نه فه ریم چلاوچل
نه بینم گول، چلۆن ئارام ده بئى دل
چ خو شه عیشق و سه ره مستى، چ خو شه
چ خو شه ژین به سه ره مستى، چ خو شه
چ تاله كويله تى و دىلى، چ تاله
به كه م بئى ژینى وا پر ئاه و ناله
من و كوئجى قه فه ز نهى داد و بیداد
نه من ديلم، قه لیش سه ره مست و ئازاد
له سوئ هیلانه كه م له ت له ت بوو جه رگم
له تاوى گول نه مام، نيزيکه مه رگم
ده بئى چهنده به رد له هیلانه م گرابئى؟
گولئ سوورم چلۆن په رپه ر گرابئى؟
ده بئى چۆن فیتر گرابئى بال بکا کل
له بهر پللارى دوژمن بیچوه بلبل
ده سا نه و راوکه ره کویر بئى له چاوان
منى خسته قه فه ز بئى سووچ و تاوان
چ ئینسافه نه من به و دهنگى خو شم
نه سیر و ديل و زیندانى و خه مو شم

به لام ئیستا قه لى رووره ش له گولزار
به قاره قسار ده دا گوئى خه لکى ئازار
گوتم نهى بلبلى خه مگینى دل مه ند
مه نالینه له ده س داو و له ده س به ند
بزانه تو ئه وى نه هلى هونه ر بئى
ده بئى یا ده سه سه سه ر یا ده ره ده ر بئى
هونه ر مه ند و ژبانى خو ش محاله
هونه ر مه ند په نجه رۆیه، ژینى تاله
ورینگه خو شه كه ت بو تو به لایه
ئه تو خو ش خوئینى حالت بویه وایه
ئه گه ر نه تبا ورینگه و دهنگى وا خو ش
به ره لالا بووى وه کو ئه و رووره شه تو ش
منیش نهى بلبلى به ندی وه کو تو م
وه ها دوورم له هیلانه و گولئ خو م
منیش وه ک تو له کیسم چوو گولئ سوور
منیش هیلانه كه م لئ کراوه خاپوور
منیش بابر ده له ی به ر گیتزه لووکه م
ده میتک له و قولکه، تاویک له و چلووکه م
منیش زۆردارى پرزه ی لئ بریوم
منیش به دکارى بواری لئ ته نیوم
منیش بیدادى شابالى شکاندم
به ناکامى له خوئیناوى تلاندم
منیش چونکه بریک خاوه ن هونه ر بووم
هه میشه ره نجه رۆ بووم، ده ره ده ر بووم
هه زار گووه ند و سه د په ند م به سه ره ات
له نامیزم نه گرتووه بووکى ئاوات
هه زار سوورکه م له بن هه نگل دراوه
ده مم گیراوه، چاوم به سه تراوه

له نامییزی گهرم بی بهش کراوم
 وهکو تو تووشی رۆژی رهش کراوم
 ژیانم پر له رهنج و دهرد و داخه
 نهوه گیرساومهوه لهو کیو و شاخه
 کهسیک نهی پرسی، نهیزانی چلۆنم
 له یادان چوومهوه، چیرۆکه کۆنم
 بهشه و ژان و پهژاره دینه پالی
 بهرۆژ ئۆقرهه نییه ساتیک له مالی
 بهلام هاودهردی نازیم ههتا هه
 وهکو تو دهردی دل ناکه له دهس خه
 نهمن پیم خۆش نییه ئاودهنگی قهله ب
 نهمن پیم خۆش نییه بیزارای گهله ب
 ههتا دوزمن نهگهوزینی دهخوینم
 دهخوینم بوگهله خۆم، هه دهخوینم

۱۳۲۶

فرمیسیکی گهش

قته له دنیا دا نهبوو بیجگه له ناخۆشی بهشم
 مات و داماو و پهشیو و بیکهس و چاره رهشم
 سهردهمیك ئاواره بووم و ماوه بیکیش دهسهسه
 نهمدی پرووی ئاسوودهیی، ههه تووشی گبیره و قه رقهشم
 دابی کوردی وایه، کهس لاگیری لیقه و ماو نییه
 بوچی سهه کۆنهی بکهه لیم زیزه یاری مههوهشم؟
 تیغی بی مهیلی و جهفای نهو نازهنینه دل رهقه
 جهرگی لهت کردم به جاریک نهنجیویه سینهشم

107

کوشتمی و شهش خانی ئومیدی لهمن گرتن حهریف
 مۆره هه لداویم و بیهه ووده به هیوای دووشهشم
 نابینی زهرده لهسهه لیتی کهسی لهم شارهدا
 گهر خهه و دهردی دلی خۆمیان بهسهردا دابهشم
 خۆشه و بیستی گۆشه کهی ته نیایی هه نه ژنۆکه مه
 بۆیه رۆژ و شهه و وهه گرتوومه ته نیو با وهشم
 نایه لی دوزمن به رهنگه زهرده کهی من پیکه نی
 تا دهمی مردن نهمن مهمنونی فرمیسیکی گهشم
 شاعیریکی راست و به کرووم و فیداکار و نه بهز
 کورده موحتاجی محکه نیم زیری بی غه ل و غه شم

شیلان ناوی - ۱۳۲۷

گریانی نیوه شهو

شهوانه نهو دهمانه ی شهو دهگاته کاتی نیوه ی شهو
 خه لک نووست و له چاوی من کهسهه دیسان رهواندی خه
 سکوتیکی بهسام سههرتاسهه ی نهه دپیه دادهگری
 ده لیتی ههه زینده وار یکی ههیه لهو دپیه دا دههه
 له هیچ لا خشپه یه که نایه، چرای مالیکی ناییسی
 بهئه سپایی له مال دپیه دههه ده خوشم وهکو نیسی
 تهک و ته نییا بهتارامی دهچم بوگرده کهی بهه دی
 به دلتهنگی و کز و خه مناکی راده کشیم لهسهه بهردی
 دهکهه جا سهیری نهستیران و هه لدهه مژم شنه ی شهو با
 شهو و بیتهنگی چهنده خۆشه، هه همیشه خۆزگه ههه شهو با
 وهکو ئاوالی چاک نهستیره کان گوئی راده دپیرن بووم
 ههتا بویان بهیان کهه موو بهموو رازی دهروونی خۆم
 کولم هه لدههستی نهو جاره و له بهه دههه دهه نالینم
 ههتا ئاوری دلم دهکوژیتهه وه نهسهه رین دههه رینم

108

شەوانە گەر نەكەم ئەو شىيەن و نالین و گریانە
دەسووتینی و جووودم ناگری ئەم جەرگە بریانە
بەئێ گریانی نیوەی شەو دەکا ناسۆری دڵ مەرهم
کۆل و کۆم دادەمرکینێ و بەجێ دیتێ دلی من خەم
شیلان ناوی - ۱۳۲۷

ئارەزووی فرین

ژین بەیەخسیری و دیلی بێ کەلکە
بۆیە لەمپێژە لە ژینم تیرم
گوزەران بۆ من لەناو ئەم خەلکە
سەختە، ناخۆشە، چۆنی رابویرم

هێزم لێ برا تاکەى دەریەرم
لەناو مەینەت و دەردی سەرزەمین
ئەو بەینیکە کەوتۆتە سەرم
بیری ئازادی و ئارەزووی فرین

بەلام داخەكەم نیمە بال و پەر
کە بفرم، پرۆم خۆم بەم نەجات
بچمە شوپنیکى لێی نەبێ بەدفر
لەباوەش بگرم نۆبووکی ئاوات

ئەى سرۆه باکەى بەیانى! وەرە
بە شەشن و پشووێ خۆت توندکە
لەسەر ئەو دونیا نەویەم لایەرە
هەتا دەتوانی ئەمن بئندکە

نانا هەورەرەش! ئەورۆ نەوی بە
لەو بەزانەو وەرە بەرەو خوار
کەم کەمە وەرە پێکی زەوی بە
لەسەر پشتی خۆت ئەمن بکە سوار

ئەوجار هەستەو بەرەو ژوور
مەوێستە هەتا تەشکی ئاسمان
بمەرە نیزیکی ئاسۆی جوان و سوور
نەجاتم بەدە لە کاولی خەمان

شیلان ناوی - ۱۳۲۸

خونچەى سیس

دیتم لەناو دار و دەوێن
لەسەر چلێ سوورە گولیک
هەلکورمابوو، دەیکرد شىيەن
بەرى بەیانى بولبولیک

گوتم ئەى مەلى دلسووتاو

چییە، بۆ دەنالی بەتاو؟

کە نالینت بۆ ئەوێه
گولت وا زوو هەلۆهاریه
ئەو نالینە بێ فایدهیه
بۆچی نازانى، نەتدیوه؟

گول هەفتە ناباتە سەرى

سیس دەبیت و هەلۆهەرى

وئلامى داممەو بولبول
بە شىينەبى، بەکاوخۆ

گوتى نانالىنىم بۆ گول
كە سىس بوو، دەزانى بۆ؟
ئەو عومرىكى راباردووه
پشكوتووه جا سىس بوو
نالىنى من بۆ خونچەيە
بۆ خونچە پەشىوھە حالم
ئەو داخە لە دلما داھەيە
بۆيە ھەميشە دەنالم
ئەو، پيش پشكوتن سىس بوو
بە جوانە مەرگى مردووه

شىلان ئاوى - ۱۳۲۸

گۆمى خوین

عەزىزم بۆچى تۆراوى لە خۆرا؟
چ قەوماوھ؟ دللى تۆ بۆچى گۆرا؟
ئەتۆ وا زوو لە بىرت كردم ئەمما
فەرامۆشت نەكەم شەرته لە گۆرا

لە من را خۆ خەتايەك پرووى نەداوھ
ئەدى بى مەيلى بۆ پرووى دا لە تۆ را
ئەسىرى كەزىبەتە كۆترى دللى من
دەبى حالى چ بى كۆتر لە تۆرا؟

سەر و مال و كەمال و بىر و ھۆشم
لە نەردى عىشقى تۆدا پاكى دۆرا

لە چاوم دى بە خور فرمىسكى خوینىن
كەچى ئەم گۆمە خوینە ھەلنەچۆرا
من و لاشەى پەپوولە ماينەوھ و بەس
شەوى دوورى، شەمىش تەواوھ لە كۆرا

۱۳۳۲

ئاواتى بەرز

لاگرى سولحە تەواوى رەنجبەرى وشىياري كورد
چاوەنۆرى دەرفەتیکە خەلکی لادى و شاری كورد
كوندى شوومی شەر لە زەندۆلان خزی بەدزی و فزی
كۆتری سولح و ئاشتی نیشستووھ لەسەر دیواری كورد

دەستی دا دەستی برای و ھاتە ناو كۆرى خەبات
كیژی نەشمیل و لەبار و شوخ و گوئی بەگواری كورد
كورد گوتووېه سوار ھەتاكو نەگلی قەت نابى بەسوار
ئىستە چابوك سوارە، چونكە زۆر گلاوھ سواری كورد

فیری زۆر دەرسى بەكەلك و باشى كردین تیشكان
جا بیینە راپەرین و شوپشى ئەم جاری كورد!
بەیت و بالۆرەى ھەزار جار بۆ بلتی كۆنەپەرست
تازە وئىزىنگىكى نادا دیدەكەى بىدارى كورد

پۆژ بەرۆژ قائىترە، مەحكەمترە، برۆايەكەى
دەم بەدەم چاكتەر دەبى، باشتەر دەبى، ئاكارى كورد
بى وچان دەروا تە پيش و رینگە دەبى بۆ ھەدەف
زۆر لە سالان روونترە ئەو سالەكە ئەفكارى كورد

کورد به زینى بۆ نه بوو دهستى نه دا، با دوژمنیش
پانه وهستایى له تالان و برۆ و کوشتارى کورد
ئهو له نازار و شکنجهى قهت نه بوو خافل، به لام
کوردی کردۆته سماته جه زربه و نازارى کورد

سه دهزار بهرگبیره وهى با بیته سه رى، ئاخرى
هه دهگاته مه نزلئى ئاوات و خووشى بارى کورد
مافى کوردی هه رده بى بستینده رى بستینده رى
دوژمنى کورد تى گه یشتوووه ناکرئ باشارى کورد

وا گزینگی دا به یانى جوانى نازادى به شه ر
پوژئى پروناکه، نه ماوه زولمه تى شه وگارى کورد
نايه وئى یاریده دان و کۆمه گى ئه سلى چوار
جووجه لئى ئاغای (ترۆمن) و بى كهوت پلارى کورد

هه ركه تووشى بوو ده لئى: (یانكى گۆهوم یانكى گۆهوم)
تازه دهستى ئه جنه بى ناتوانى بگرئ زارى کورد
توو په بى خه لكى كه دى وا كلكى گرتنه ناو گه لۆز
دوژمنى خو پرى، وه كو رتوى له ترسى دارى کورد

دیته سه ر پى بازى راست و دیته ناو كو پرى خه بات
خواره پچه ی لئى براوه پیاوى خپچ و خواری کورد
هپزى بیگانه ی له پشت خو ی دیبوو، بۆیه وای ده کرد
بارى هیلکان نابزئوى خاینى لاسارى کورد

دانه نیشخ گه ره سه ره ئه وه تکه و سینگه بیگومان
تو له ئه ستویدا ده بى نى په تکه و گوپله وسارى کورد

تیک ده ده ن کوشكى بلیندى مفته خو رى زگ زه لام
پاله و جووتیاری برسى، کارگه رى بیکارى کورد

دیوته چۆن خو ی شارده وه خو پریانه وه ک ئاغایه که ی!
ئهو گزیره به دفسه ره ی دهنگى ده دا بیکارى کورد
خو ی له بهر لافا رى قى نى توندى گه ل پاناگرئ
دوژمنى وه حشى و درنده و زالم و زۆردارى کورد

ده چته سه ر دارئ له پوژئى ئینتییقام و تۆله دا
ئهو که سه ی کوشتى به ناهه ق پيشه وا و سه ردارى کورد
نايه لئى ئادار به سه ر پادارى ئهو ده رباره وه
چونکه ده یگوت نايه لم ئادارى کورد، پادارى کورد

«پاش قرانى موده عى دهس پى ده که ن ته عمبرى مو لک»
دیته دى ئاواتى به رزى «ئهمه دى موختارى کورد»
«پىگه یى ئاسن ده چپته شاخى هه ورامانه وه»
هه ر که كه وته دهستى کوردی چاره نووس و کارى کورد

مه دره سه و دانیشکه ده بو شار و لادئ داده نین
خوینده وار بى تاکو پۆله ی زبیره ک و نازدارى کورد
ئهو زمانه شیرنه ی ئیمه په ره ی ده گریته وه
نادرئ چیدى کتیب و دهفته رى ئه شعارى کورد

بى بره و نابى مه تاعى کورده واریمان ئیتر
په ونه قى په یدا ده کا ئه و جار که بازاری کورد
داده مه زرپین له گشت شارى ولات کارخانه یه ک
تا به دهستى خو ی په نى بو بى به ره م و کرگارى کورد

گزیری گوی له مست بووی تو بو شیرکه تی نهفتی
کلکی ئاغات کیشراوه بویه هیئنده که نهفتی
پیمانوه نووسابووی، ههروه کو قیل و زهفتی
نه که ی بگه رتیه وه، حالا که رفتی... رهفتی
دهبرۆ نهی شاهی خاین، به غدا نیوهی رتیه تی

مه هاباد - ۱۳۳۳/۶/۲۶

موو ناپسیتم

ئه من ده مگوت له دنیا تا بمیتم
له بهر کهس ئهستمه سه ر دانویتم
که چی ئیستا له داوی بسکی تو دا
گرفتارم گولم موو ناپسیتم

ژیانم پر له ره نجسه و نامرادی
به هه لکه وتیش نه هاتم تووشی شادی
دلیم هیئند ته نگه هه ر جیتی تو ده بی و بهس
ئه توش مه حکوومی چه پسی ئینفیرادی

قه رار بوو بیی له گه ل خۆت شادی بیی
نه هاتی، گه رچی پیت دابووم به لینی
له ناو کوردا نه بوو په یمان شکانندن
له کوئی فیتر بووی گولم په یمان شکینی؟

ئه گه رچی روئی، قهت ناچی له یادم
ده کهم یادت، به یادی تووه شادم
که بارگهت بووه وار تیک نا عه زیم
شکا ئهستووونده کی تاوولی مرادم

شهوانه هاو نی شینی جامی بادهم
به باده با په ژاره و غه م به با دم
که دهستی روژگار بای دا سه ری من
سه ری شووشه ی شه راب وا چاکه بادهم

تو وره بیی

ساقیا کوشتمی خه م و مهینه ت
ده و ره له و شه رابه مهستم که
نامه وی جام و ساغه ر و پیا له
به شی خۆم بو له لویچی دهستم که

وه ره ئه ی نازهنین به خیرا خۆت
گیژ و ویتیم بکه به باده و مه ی
با منی ره نجسه رو له ژینمدا
هیچ نه بی جار هکی بلیم تو خه ی

حاسلی تیگه بشتن و زانین
چ بوو بو من جگه له کویره وه ری؟
سه رده میتکیش په نا ده به م بو مه ی
تا بزانی چلۆنه بی خه به ری

له و ولاته که سیک له خه و رابین
به شی چاره ره شی و خه م و شینه
تیگه یشتم عیلاجی ده ردی من
مهستی و شیستی و نه زانینه

بۆسەى رۆژگار

نیمه ئاوالى له گۆشهى بىكەسىدا غەم نەبى
چاگە ئەو لىرەش وەفای هەر ماوه، سایهى كەم نەبى
لاپەرەى ژىنم هەموو هەلدهیتەوه تىیدا نىيە
باسى فرمىسك و هەناسە و شىوون و ماتەم نەبى
رۆژگارى سىپلە بۆ من بۆسەيهكى نايەوه
نەمدى هەر تىرىكى دەبهاوئ بەرهو سىنەم نەبى
رەنجى دوورى دل بەرم بۆ كوشتنى من كافىيە
گەر له دنیادا ئەمەن هىچ مەينەتى دىكەم نەبى
كوا دەزانئ چەند پەرىشان و پەشىو حالى من؟
ئەو كەسەى گىرۆدەبى ئەگرىجەو و پەرچەم نەبى
رەمزی دلدارى له زىنى فیر نەبوو یارم دەنا
كوا ئەویندارى وەفادارى وەكو من، مەم نەبى؟
كىژى شاریمان له خۆى وەرگرتووه چارشىوى رەش
داخەكەم نەمدى لهوئ مانگىكى دەورەى تەم نەبى
شادى جارىكى بەمىوانى نەهاتۆتە دلەم
رەنگە خەلۆتەخانەبى خەم شوئى نامەحرەم نەبى
خۆم دەسووتىنم هەتا بەزمى خەلك پۆشن بكەم
كى له پى خەلكا وەكو شاعىر دەسووتئ شەم نەبى

۱۳۳۸

چارەنووسى شاعىر

بەهار بوو فەسلى زستانم، ئەگەر یارم لەگەڵ بايه
درۆيه گەر گوتوو بايه بەخونچىكى بەهار بايه
له بارانئ مەپرسە تا هەور بگرئ بەرى رۆژئ
دەبئ بگریم هەتا رووى تۆ له ژىر چارشىوئ پەشدايه
هەناسەم لادەدا چارشىو و رووبەندى رەشت تاخر
هەور هەرچەندە پى بئ كوا حەرىفى قودرەتى بايه؟

119

لەژىر سایهى برۆكەتدا حوكمىرانى دەكا چاوت
له سایهى دووخى شمشیره كە حاكم حوكمى ئىجرايه
لەسەر بەفرئ بەكار نايە وەكو بىستوومه داوى رەش
لەسەر كۆلمەت ئەدى بۆ دلگرە ئەو بسكە تاتايە؟
هونەر ناتوانئ جوانى تۆ بەهىچ شىوئىكى بنوتئ
له مەرپەر چۆن دەتاشرئ هەيكەلى ئەم بەژن و بالايە؟
بەرىشى بۆزەوه سوجدهى دەبەم من بۆ جەمالى تۆ
ئەدى بۆچى دەبانگوت دار كە پىر بوو تازە دانايە؟
بزەت نايئتە سەر لىو و بەزەت نايە بەحالىدا
ئەگەرچى زۆر له مېژسالە له دووت دەخشىم وەكو سایه
دەزانى بۆچى من هیندە پەرىشان و خەفەتبارم
له بازاری ژيان غەبرى هونەر نیمە چ سەرمايه
بەتوو تووش تووشى مەكتەب بۆ دەهاتم من كە زانىبام
خەفەت، مەينەت، كەسەر، حەسرەت، بەشى ئىنسانى زانايە
لەگەڵ چارەرهشى و دوورەبهشى و نەگبەت دەبئ هەلكەم
لەمىژە چارەنووسى شاعىرانى كوردى هەر وايە

۱۳۳۸

جۆلانه

چوومه لای دوکتۆر و گوتى
نەخۆشى دەردەكەت سەختە
گوتم: تۆ پىت وايە دەمرم؟
بەداخەوه، گوتى: وەختە

ئەو دلەكوتەى گرتووتە
پىاوى بەهيزيش بىگرئ
بىتوو ئاگای له خۆى نەبئ
هیندە پى ناچئ دەمرئ

120

پیتکه نیم و گوتم دوکتور!
نالیم زانا و شاره زانی
به لام تو پزیشکی ویشکی
باری دلداری نازانی

دلّه کوتهم نیییه، دلّم
جیی کیژیککی خانومانه
مندالّه، ئوقره ی ناگری
بۆم دروست کردووّه جۆلانه

۱۳۳۹

ماچی شیرین

به مندالی له لیوی نالی توّم نهستاندووّه ماچی
به پیریش له زه تی ئه و ماچه شیرینه م له بیر ناچی
به سه د دکتور و دهرمان و په رستار ناگری چاره ی
که سیک تیری مژۆلی ئه و کچه کورده ی له دلّ راچی
ده کا گیرۆده تر پیرانی دلته ر ئه و کچه کورده ی
بجیته مه کته ب و بسکی به مۆده ی تازه هه لپاچی
خه م و دهردی زه مانه پیری کردم وشک و بی زه وقم
که شاعیر وشک و بی شور بوو له ناو خه لکی ده بی لاچی
له گوشه ی پیتکه سیدا ئیسته وا دلته نگ و خه مبارم
نییه باکم نه گهر مالّم به جاریککی به قوردا چی
به شی کوردیککی زانا له م ولاته مهینه ت و دهرده
ئهو ی نه تو بست بلّی ره بیی به دهردی کوردی زانا چی
له ناو بازاری ئه ورۆکه ی ئه ده بدا شیعیری تو (هیمن)
وه کو پوولی چرووکه، هیچ ره واجیککی نییه، ناچی

ته وریتز - ۱۳۳۸

هیلانه ی به تال

نییه باکم نه گهر زالم شکاندوویه تی بالی من
ئهو سه خته که وا ناگاته گوپی کهس ناله نالی من
به هار هات و ته بیعه ت حوکمی نازادی مه لانی دا
له ناو کونجی قه فه زدا دیاره چۆنه ئیسته حالی من
له گولزاری ورینگه ی بلبلی سه رمه ست و شه یدا دی
به لام نایه جر یوتیکیش له هیلانه ی به تالی من
له سه ر ناچیتته دهر ساتی خه یالی بسکی خاوی تو
نه گهرچی تیگه یشتم چاوه که م خاوه خه یالی من
ئهری ئه ی ناسکی ناسک هه تا که ی دهسته مۆنابی؟
ئهری پیروژه که ی خوشفه ر هه تا که ی نایه مالی من؟
گوت: بۆت دیمه جیژوانی، هه زار سویندت به شالم خوارد
له ئاهی ئاشقانه ی من بترسه، نه ک له شالی من
که مالت بی که مالت بو چییه له و شاره ویرانه
که مالی ده وله مهندی دی، گولم نه یوبست که مالی من
نه گهر ده یزانی مانای خوشه ویستی ئه م کچه کورده
به سه د یاقووت و گه وه هر نه یده دا فرمیسیکی نالی من
ره ش و تار و درپژ و پر له نازار و خه م و دهرده
به لّی شه وگاری دووری بوو سه راسه ر ژینی تالی من

مه هاباد - ۱۳۳۹
